

UN BARRI I UN ALTRE BARRI
=====

B e p e s

Un pròleg és com obrir la porta d'un llibre. Si són servits, doncs, polidament obrim la porta d'aquest. Una invitació es fa sempre pensant que ha de plaure al convidat, és clar, sempre que aquest sigui un convidat no massa exigent. I un, quan convida, no ha de passar d'oferir les coses que té, llevat de desitjar salut als convidats als quals en pot desitjar abundantment. No s'hi ha d'anar barroer a l'hora de fer ofertes per tal que el convidat no es pensi que qui sap què s'ofereix si un sap que només pot fer ofertes limitades.

Un metge amic em deia que ell coneixia poques malalties però que les que coneixia les coneixia bé. Quan s'oferia a un malalt l'avisava abans dels mals que podia guarir i, si el malalt en patia algun que no figurava al seu repertori, el metge amic li deia que en criés un altre, de metge. I, igual que aquell metge, he conegut cantaires, pintors, escriptors i paletes de poc repertori. Quan aquests altres amics han ofert els seus serveis, ho han fet avisant: "No us penseu que jo pugui cantar Aida, pintar un diputat amb possibilitats de reconeixer-lo, descriure sense tornar-me vermell, una entrada de garbí, i fer la catedral de Toledo" han dit respectivament. Un afeccionat a tenir forasters per la Festa Major, si disposa de tres llits no pot oferir estatge a una coral de seixanta executants, i un veí de calaix reduït mai oferirà diners a qui n'hi demani per a la construcció d'un aparell intergalaxial. Per tant, atenció a les coses que es fan si han d'anar a raure a mans o a ulls d'altri. Un sastre pot, si vol, posar tres cuixots a unes calces, però segur que el client se'n sentirà sorprès i pot rebutjar la peça. Un afeccionat a la cuina pot posar tots els sentits de què disposa fabricant un estofat i no sortir-li del gust del convidat. Un afeccionat al teatre pot originar, posant-hi tot el coll i més en tingúes, un seguit de rialles al declamar una escena dramàtica.... Jo estava en una despesa de la Barcelona vella en la qual disposàvem d'un músic, tocador de cornetí ell, el qual en evitació de mals als veïns i dispesers, tocava al llit tapat de cap i tot amb totes les mantes que tenia a mà al damunt. Tocava per a ell. I així estem. El poc dotat ha d'actuar per a ell, o avisar fins on arriba. I és amb aquest avís que obrim la porta de "UN BARRI I UN ALTRE BARRI". Si es tenen en compte les possibilitats de l'autor, tot anirà bé. Si algú es pensava una altra cosa, allà ell!. Recomanem, en aquest cas, tancar el llibre i llegir-ne un altre. I tots hi sortirem guanyant. I un altre avís, malgrat la tancada de llibre, nosaltres seguirem escrivint. Som dels que entenem que lletraferit vol dir mal d'escriure. Això és una malaltia la qual, com un refredat, un mal de pedra o una migranya, la pot agafar tothom. Hi ha malalts il·lustres tant de malalties vetllades per quaranta metges, i que en parla tothom, com lletraferits que guanyen Nobels, com malalts que per malalts que estiguin no surten als diaris, com no hi surten escrivint. Per tant, admesa la passa de lletraferidisme, l'autor no hi sap veure remei possible per a guarir-se-la ni davant una fatal puja de preus, una més fatal progressió de contaminacions o una favorable vaga de ministres. Això sí, seguirem escrivint perquè ens agrada i, com sempre, sense intenció de fer mal a ningú.

Bepes.

SINTESE DE TEMES

UN BARRI

Ot Quermany del Mas Petit	1
Topada fatal d'un tren i una tartana	3
- Això és un fricandó!	7
El Mas de Dalt	9
Es vol tornar una dona per no haver tingut un hereu.	11
Maria del Mar	12
L'home que cridava més del País.	19
Escopetes al Mas de Dalt	26
Carlins i cristins	33
El baró del Coll assegura un hereu	34
Els dubtes de Dona Neus	40
Hores tristes al Mas Petit	46
El Poble Trist	50
La baronia al Mas de Dalt amb la nova de la desaparició de Maria del Mar	55
El rei engalta al senyor baró.	66
El cas de l'avi Roqué el qual no es pogué casar per manca de cinquanta duros.	82
Maria del Mar i el petit baró al Poble Trist	84
La vuitena trobada	86
Sis casoris a la baronia del Coll	89

UN ALTRE BARRI

Noves encarades del rei Jaume i el senyor baró	98
Un vigilant socialista	102
Napoleó visita el fuhrrer	118
El ciceroni Voltaire, presenta personatges	124
Els únics catalans independents	138
Un conte verd de her Manuel Kant	140
Festejadors de fama. Pintors passats avall	146
L'historiador Herodot comentador d'històries	150
L'esquivament de Malatesta	158
Preocupació general. Sargó, Cir i Saladí posat als Llims pel Dent. Els del vago de Compiègne	163
Psicosi de guerra, amb la darrera batalla coneguda del rei Jaume i el senyor baró.	167
De nou a n'aquest barri	173

Molts esdeveniments al món, tenen lloc al mateix temps. Centenars de milers pensen, mengen, festegen i dormen a la vegada. Uns, més pocs, compten diners, llegeixen el diari, estudien, confessen, passen contraban, xiulen i tenen forasters. Es rar que hi hagi exemplars que puguin dir: "Això que estic fent jo no ho està fent ningú més". Es muda molta gent, se'n nega d'altra i molts van al teatre i a les Amèriques simultàneament. Si un es pica els dits clavant un clau a la paret, quants "ais!" no fan infinits bisbes per la mateixa causa! Potser el senyor Morse, quan va inventar l'alfabet que porta el seu nom, al fer-lo servir per primera vegada no hi havia ningú més que ho fes. Sí, potser quan el senyor Dant feia la Divina Comèdia podia estar tranquil que en aquell precís moment no la feia ningú més, com no hi hagués dos desembarcs simultanis a les platges de Calvados, en la Normandia, i com només hi ha hagut un sindicat vertical, però això ja són coses d'excepció, i ací es tracta de contar coses raonables, discretes, normals, coses que a l'hora de contar-les s'han de contar una darrera l'altra perquè contar-les totes a la vegada és del tot impossible.

Els cirques ja han provat de fer funcionar tres pistes a cop, però no es tenen més de dos ulls i és una mica difícil mirar tres coses alhora. Quan una senyora va de part, ha d'anar de part i no pot al mateix temps rentar roba o fer un sofregit. Un metge, per bo que sigui no pot obrir un ronyó i llegir els Epissodis Nacionals. Es pot fer una feina i pensar-ne una altra, però generalment un de les dues se'n ressent. I de la mateixa manera que no es poden fer dues coses conjuntament, llevat potser de dormir i somniar i poques més, tampoc es poden dir dues coses a la vegada sinó no ens entendriem. Es po-

dria, al fabricar una novel·la o una història, fer una ratlla de les que tenen lloc en un moment determinat, però pensem que tampoc s'encertaria la simultaneïtat. Per tant, com una cosa més de la manca de possibilitats humanes, no podem donar a conèixer coses distintes al mateix moment de tenir lloc. S'han hagut d'inventar capítols i punts i aparts. No en sabem més o no disposem de les eines adequades. S'ha provat de llegir simultàniament quatre capítols de fets distintes a un sol escoltador, i sembla que aquest es va posar a cantar pel seu compte. Ho criem. "Anem per parts!" va dir algú que es veu que ja s'havia trobat en cassos semblants. Anem, doncs, per parts i no ens fiquem en camises d'onze vares que són, diuen, unes camises de mal omplenar i han donat més d'un disgust a qui s'hi ha ficat.

Ot Quermany era un galan minyó. Era home de camp, alt, ceapat, nervut, sense una engruna de greix, i malgrat el seu aspecte d'home de *no* estar per brocs, se'l veia rient i se'l sentia cantar mentre feinejava. Era un tros d'home al qual els ministres d'agricultura haurien d'haver tingut retratat a llurs despatxos per a fer venir a la gent ganes de treballar la terra. Un home de camp sec, escanyolit, amb dents de menys i amb cara de misèria fa venir ganes de dir que la terra la treballi qui vulgui. Normalment la gent que sembla, tingui la cara que vulgui, sap que ha de collir, ho dóna per entès. Creu que és natural que una llavor fruiti, que surti el sol o que una vaca vedelli. Ot Quermany, i això que feia anys que sembrava i collia, cada vegada que veia la llavor apuntar l'orella a flor de terra, ho considerava un miracle. I per això estava tan enamorat de la gleba la qual per a ell algun secret devia tenir que els homes no sabien per a convertir un gra en una espiga, un esqueix en un taronger carregat, a més a més de taronges, un trist i petit pinyó en tot un pi de Formentor, i un minuscòl pinyol en un decoratiu i alimenta-

ri nisprer. Era un encantament seguit pel bon Ot contemplar com els camps, passat el temps dolent previstos pel Calendari del Pagès, es començaven a posar una estora de verds i a mida que la senyora terra prenia moderats banys de sol, que són de la manera que s'haurien de prendre, s'anaven destriant ordís i civades, alfals i blats i, a l'hort a redòs d'uns xiprers i amb el pou a punt, hi brillaven enciams i pèsols, faves i carbassons, carxofes i maduixeres...I venia tot allò de "Per Santa Creu faves i pèsols pertot arreu", "Primer és el segar que el batre", "Pluja de gener tot l'any va bé", "Pel juny la falç al puny", "Pel juliol planta la col", "Pel novembre cava i sembra", "Per Nadal posarem el porc amb sal"...Am tot això Ot hi creia a ulls clucs. I, per a ell, la terra era un paradís: el séu. L'home, amb ella ja ho tenia tot. No volia res més. El món d'Ot començava i acabava amb els camps i l'horta. Les terres eren poques, però eren seves. El dia que acabà de pagar-les se'l passà sense fer res, mirant-se-les. Li semblava estrany que fos veritat. Havia treballat com un animal fent el sord a tota altra cosa, però a la fi trepitjava terra seva, com era seu el mas, conegut pel Mas Petit. Vivia amb la vella Antònia la qual ja l'havia ajudat a venir al món quan a pagès s'hi venia de la manera que es podia. L'home tenia més poc de vint anys quan va perdre els pares. Aquests quan feu vint-i-cinc anys que eren casats decidiren celebrar l'esdeveniment i la celebració tingué un venturós principi i un desventurat final, aquest a càrrec d'un pas a nivell. La tartana rebé de ple la trompada de tot un tren que quan envestien tartanes semblava que anàven més depressa que del compte. Es digué que a la tartana dormia tothom: passatge, tartaner i cavall. Fou de molt mal aclarir si en veritat tots dormien però la cosa certa és que les baixes foren totals.

- Antònia, ara ens ho haurem de fer tots sols - va dir Ot quan la nova de la gran investida ferroviària va arribar al mas.

I s'ho feren sols, fins que la vella Antònia, la qual havia treballat com un cavall a dins i a fora del mas, va dir prou i es quedà només de mestressa de casa.

A Ot ja se'l miraven ja les noies del rodal i les que el veien als mercats. Moltes pensaven que tenint un home com ell per a elles soles ja no es podia demanar més, però Ot les veia i no les veia, i quan es trobava al Mas Petit enmig del seu tresor vegetal, ja no es recordava gaire d'haver-les vistes. A casa hi tenia l'Antònia la qual li feia uns fricandós formidables, li rentava la roba i li cuidava un galliner que enamorava. Els pollastres del Mas Petit haurien pogut guanyar qualsevol concurs de bellesa pollastrera, i les gallines s'haurien emportat medalla d'or a qualsevolga olimpíada en la qual entre els seus jocs hi hagués figurat el de gallines ponedores.

Quan la feina del camp ho demanava Ot llogava algun camperol del rodal, i més d'un cop algun li deia:

- I doncs quan tindrem jove al Mas Petit?

- Hi tinc l'Antònia.

- Ja ho sabem, però l'Antònia no deu passar de tenir taula parada.

- Ningú li ha d'ensenyar res a l'Antònia.

- Ja veig que no em vols entendre. Tu t'ho perds...En deus tenir alguna a fora.

- Tot ho tinc a casa ja.

I tot fou començar a parlar-li de la jove que faltava al mas. Com si s'ho haguessin dit, tothom que el coneixia demanava a Ot quan hi hauria amonestacions. Al mercat s'havia de sentir:

- I bé, Ot, només et falta una cosa per acabar d'estar bé al món: una dona a casa.

- Ja la hi tinc!

- No és que t'ho recepti, però tots hi sortirem guanyant, l'Antònia, jo, tu i la casa...

Ja eren molts els que feien sortir mestresses de casa vàlides per a Ot, però l'home pensa que encara queda molta gent per a recordar-li ho, però en poc temps li ho recordaren tots els que faltaven fer-ho. N'estava molt Ot dels camps i l'horta i allò el portava de bracet amb la felicitat, però tant i tant se li recordà l'avantage d'una bona i jove mestressa de casa, que l'home començà a pensar-hi. I no més faltà que un dia Antònia, ja apedaçada, hi fiqués cullerada.

- Ot, el senyor metge m'ha apedaçat, però vindrà un dia que no podré batre més ales i llavors què serà de tots plegats? A casa hi falten braços joves, cames joves, cares joves i totes les altres coses que tenen les joves a més de braços, cames i cares...No t'ho ha dit ningú?

- Tu eres la única que no m'ho havia dit, Antònia.

- Jo he trigat perquè em pensava que duraria sempre i perquè per a mi tu ho eres tot, i perquè hi ha mestresses de casa que em fan molta por i jo per a tu vull la cosa millor...però has de fer un pensament, i potser l'encertis... no hi ha més remei. Jo sé que hi ha casoris que surten bé...

Ja no quedava ningú més, ara, per a recomanar a Ot l'afer de la mestressa de casa. I a l'home se'l veia, sovint, amb l'eina a les mans i mirant qui sap a on. Sí, a n'ell, com a molta gent li faltava una mestressa de casa, una bona mestressa de casa tal com volia Antònia, amb tot un apardador jove. Ara bé, ell era un enamorat de les terres del mas i no s'havia amagat de dir-ho a molta gent. Alguns, quan parlaven del possible casori d'Ot, deien:

- Aquest? Aquest només viu per a fer grans pebrots i tomàtcs!

I no s'erraven de gaire. I un dels dubtes d'Ot, aquell temps, era

si una mestressa de casa ben dotada, tal com ell es pensava que havia de ser una mestressa de casa li permetria que ell seguis estimant la terra com l'estimava. Una dona es pot sentir gelosa d'una altra dona. Els drames de gelosia són una malaltia contra la qual a les farmàcies no hi ha remei sabut. No se sap qui va ser el que començà o la que començà a sentir gelosia, però el que sí se sap és que el mal segueix en actiu. La sospita, la inquietud, el recel per l'abast d'una mirada, d'un gest, d'un perfum, d'un obsequi, d'un excés de compliments, d'un calaix tancat, d'una estrenada de vestit, de reunions de consell o d'una suposada pícada d'ullet, han portat i porten encara, fugides de casa, divorcis, tomes de barbital, negades i oberta de venes o de gas que tot és prou fotut. Ara, una dona podria tenir gelosia de la passió d'un home per un camp de blat o una rega d'enciams?...

Antònia havia dit que les dones li feien por. Amb això volia dir que no totes les dones tindrien per a Ot la dedicació que hi tingué ella. El món d'Antònia, era, en veritat, Ot, segurament perquè quan el noi vingué al món Antònia ja passava de l'edat i a més a més passava de la mida, millor dit, del pes. Ella començà a servir a pagès a cap edat i ja de bon començament tenia més amplada que del compte. Era una dona ampla Antònia ja en la seva més tendra edat. Feia feines dures i tenia una gana que se l'emportava i com que a pagès, llavors, a taula s'hi menjava fort, Antònia per sort d'ella, mai va deixar cap repàs per coses que s'esdevinguessin.

- Això és menjar! - deia la gent quan la veien actuar a taula.

- Això són cops d'aixada! - es deia quan se la veia feinejar per l'horta.

Les seves funcions a la cuina li valgueren més d'un:

- Això és un fricandó!

Però llevat d'aquelles tres lloes ben poques més en sentí Antònia

en el temps que n'hauria d'haver sentides altres fora les de la taula, l'horta i la cuina. Alguna vegada n'havia sentit l'enyor d'aquelles altres llocs, però com que no arribaven, Antònia les compensava a la seva manera menjant més, construint més regues i fabricant fri-candós... Gairebé era quadrada Antònia quan Ot fou empadronat, i posà tal afecte al vaillet que amb ell se sentí indemnitzada de la manca d'aquelles llocs que tantes dones han sentit o voldrien haver sentit. Tot l'amor que algun cop havia pensat podia donar a algú - ningú s'enamorà mai de la pobra Antònia malgrat les seves portentoses facultats a la taula, a l'horta i als fogons-, el va vessar damunt el petit Ot. Aquest se l'estimava molt a la seva Antònia, tant potser com estimava a les seves terres, però Antònia ja no era la d'abans, ja caminava com una balandra quan no fa vent, ja s'anava acostant al no poder batre més ales, que deia ella. I amb això estava pensant Ot aquella tarda mirant qui sap a on. Sí, mestressa de casa sí, però i si l'erro? La terra, la seva terra no l'havia enganyat mai. Això sí, li reclamava una mica de suor. Una terra que tant se li endoni de la suor del qui la treballa és una terra sense conviccions, sense ambicions, abstencionista, com un malalt de solitària que menja i no en treu res... I mentre pensava tot això, se li apareix Maria del Mar, una femella construïda amb els materials que Ot algun cop havia pensat que havien de ser els de la mestressa de casa de la qual la gent li parlava. El sotrac fou fort perquè Maria del Mar era la púilla del Mas de Dalt, a la qual, si al rodal hi havien cent ulls, tots cent se l'havien mirada ensalivant golosament, però era la púilla del Mas de Dalt! També se l'havia mirada algun cop Ot perquè la noia no podia deixar de mirar-se, més amb el mateix però dels altres miradors. Era un però insalvable, tothom ho sabia i a Maria del Mar se la mirava i prou. De tota manera,

quina gran mestressa de casa no seria Maria del Mar!

Al Mas de Dalt, de quan es fundà, l'hereu n'era el rei. Ara el regentava el rei de torn, el rei Jaume, com se li deia. Jaume era un propietariàs amb totes les lletres. Havia hereditat casal i terres, i son parel'havia pujat repetint-li que l'amo s'havia de fer valer...

- L'amo ha de ser l'amo. Aquestes terres que ara són teves, a algú de la família els seus maldecaps van costar. Alguns, quan els Remences, s'hi jugaren la pell per a conservar-les i no seria just que nosaltres minivaloréssim llurs comportaments. Un rei ens ho va arreglar i tenim la obligació de cridar sovint Visca el rei. Tots els que vagin contra els reis establerts, que per alguna cosa en són, són enemics nostres. I, de les nostres terres, el rei n'ets tu. Recorda-ho sempre. I els reis, fins ara, han manat sempre. I a casa has de manar tu. No et deixis arribar a la babba per ningú. Si et cases, i t'has de casar per a fer el rei de torn, escull una dona que vingui ben disposada a creure. Malfia't dè les moxaines de les dones. Sobretot de les de les de casa. Quan te les fan alguna cosa volen demanar, i, si cedeixes un cop ja has rebut. Et demanaran coses cada dia. Demanen més que el govern les dones, no sé què s'han pensat, però tu no afluixis. T'hi va la monarquia local. I els quartos, tu. I quan te'n demanin has de saber dir que les coses no van massa bé. Elles, pensant que hi haurà rebaixes, sempre en demanen més que del compte. Davant d'això, mà de ferro. Ara, si tens noies a més a més d'un hereu que és la missió nostra en aquest món, a l'hora de casar-les no planyis diners a l'hora de mudar-les. En aquests temps que corrim una dona ben mudada pot arreglar molts casoris. I, amb els servents, val més que cridis. D'un amo tou se'n riuen. A un amo cridaner li tenen por. I si vols tranquil·litat a casa agafa serventes que ja hagin quintat. Si te les mires la dona sempre es pensarà que val més ella.

Si esculls criades joves segur que tindràs problemes amb la dona. Una dona gelosa, per mica de caràcter que tingui, és una dona perillosa. Algunes reaccionen amb punyalades o metzines. De tota manera no hi vagis massa depressa a casar-te. Espera a trobar-ne una, mentre hi hagi quartos, més aviat flonja d'aquelles que no passen d'acabar-ho tot en ploralles. Són les que duren més i mentre se'ls deixi plorar mai demanen explicacions. Ho entens, això? I, a casa, l'amo. El teu domini no s'ha de discutir. A casa sempre hem manat els homes llevat del teu besavi Quim del qual durant molt temps en va fer el què va voler la teva besavia que era molt guapa i llagotera. Era una dona que no parava de demanar i el besavi Quim per a tenir-la contenta i perquè no li marxés tan sovint de casa l'hi donava tot. El Mas va estar a punt de fer-se'n l'estella. Quan el besavi Quim se'n va adonar s'ho va agafar tan a la valenta que va tirar la besàvia al pou. Tampoc s'han d'agafar així les coses, però és millor no afluir des del principi en evitació d'haver de fer servir pesca-pous. A casa, autoritat, autoritat i autoritat...

I Jaume del Mas de Dalt, Jaume de Torrenyer, seguí els consells de son pare, sempre que pogué, al peu de la lletra. Era l'amo. Al mas hi havia moltes veus, però quan ell cridava callava tothom. Entrar a les terres del mas sense permís era buscar-seles. Molts captaires h'passaven de llarg ja que preferien un "altre dia, germà" ben dit que pas una moneda, ben petita, la veritat sigui dita, seguida per un escàndol per l'ofici que feien a càrrec del monarca del casal. De les terres del mas la gent ja en deia les terres del rei, i dels mossos, els mossos del rei, la dona del rei, les filles del rei, els cavalls del rei, els crits del rei...Els crits, en el darrer temps, s'havien tornat de tenor de primera fila, originats pel casori de Jaume. Es casà amb una gran pubilla, Dona Neus, amb els comptes fets

de portar un hereu a la casa, i la qual pubilla els pares li havien assegurada. El casori fou un gran casori. Hi hagué una important festa dintre el casal a base de latifundistes de vol i, al dehors, festa pels proletaris del mas. "Una festa de reis!" deia la gent. I tot marxà bé durant un temps com en la majoria dels casoris fins que s'espatllen...

- La dona del rei va de part! - es digué.

- Hi haurà una gran festa, com la del casori...

I no, no hi hagué festa. No hi va haver hereu. La primera reacció de Jaume de Torrenyer fou tornar la dona a la seva procedència.

- Què en tinc de fer jo d'una noia?! - fou la primera bravata que aquell part li encomanà.

- Espera't, Jaume...- se li va dir.

Aquell "espera't" el va sentir set vegades. No hi hagué canvi de sexe en cap de les set deslliurades. Allò agrejà el caràcter del rei en tanta de manera que era rar que tindrés res bé i que no cridés per qualsevol cosa que res tenia a veure amb què la pobra Dona Neus hagués parit set noies, això sí, maques com un sol. Acabà cridant sempre, contra els masovers i masoveres, contra el temps, contra el govern, contra el gust de les pomes del ciri i, sobretot contra Dona Neus la qual havia de passar la majoria del temps amb les mans a les orelles. Aquella manca d'hereu convertí l'home en un cridador a perpetuitat. Se'l sentia cridar de quatre hores lluny i, els dies de vent favorable, de molt més enllà. L'abús de cridar li ocasionà grans temporades d'afonia i llavors encara era més perillós ja que la gent no sabia què deia. S'havia d'esperar que l'afonia anés de baixa per a saber amb qui se les havia. Durant aquelles crisis de veu cridava amb gestos. La qüestió era cridar. Les noies, primer, les volia regalar. Amb això, però, es repensà i mudà d'opinió recordant

que son pare li havia recalcat la qüestió econòmica. Les casaria, sí, però qui les volgués les hauria de pagar. Hereus consorts al mas ni pensar-hi si hi volien entrar de franc.

- I les noies - deia quan ho podia dir - ja veurem qui se les emportarà. A casa, pel dot de la pubilla, si no s'hi porta un d'igual o més important que no s'hi acosti ningú. I si algú es pensava que perquè eren noies se les emportaria gratis, anava errat...

Quan deia això pensava que els quartos dels pretendents li podrien potser compensar el rabí de no haver-hi cap home entre les set noies que poblaven el mas.

Tot això pel rodal se sabia i ho sabia el nostre amic Ot. I quan es va veure Maria del Mar a les seves terres va tenir dos pensaments. Un, simultani amb una badada de boca, d'admiració per la cosa que tenia al davant. L'altre fou de pensar que qui tenia a quatre passes era la pubilla del Mas de Dalt, la inabastable, com un núvol... Però quin goig hi feia Maria del Mar amb una rosella a la boca, en el caminet que vorejava el blat d'Ot!

- Et fa molt goig aquest blat.

Era a n'ell, a n'ell a qui parlava la noia. Ot se n'assegurà de què no ho podia dir a ningú més mirat a l'entorn abans de dir res.

- Jo deia que et fa molt goig aquest blat... Les terres de casa són terres altes i el blat no fa tanta planta com ací.

Sí, anava per a ell aquell minúscul discurs. Ot segant o batent era una joia, però davant d'aquell regal de dona preveia que no sabia com engiponar-se.

- Sí...fa molt goig aquest blat...La terra i jo som molt amics. Ens coneixem d'anys i hem passat moltes hores junts. Devegades hi hem dormit, de junts...

Mai no havia sentit Ot una rialla tan ben feta com la que feu la

noia.

- Si vens a l'horta em donaràs la raó...Vine...

- Oh, quina bellesa! Te'n deus sentir molt cofoi d'aquesta horta...Oh, quines maduixes!

- Pren-ne, si et plauen...Mai hauran estat tan ben menjades.

- Em tenen boja les maduixes...I que bones són!

Baixa un petit vent de muntanya enllà. El cel no pot presentar un millor blau, però se senten com uns petits trons llunyans.

- Deu ser el pare que crida! - diu la noia.

- I?

- Ja hi estem avesats, i jo no em perdo una menjada de maduixes.

- Però...

- El pare crida sempre. Volia un hereu, i d'ençà que la mare no va saber donar-l'hi o ell no va tenir prou traça a fer-lo, que crida. A casa és un cridar etern. Enlloc del Mas de Dalt se n'hauria de dir el Mas Cridaner. I enlloc de l'hereu, vaig sortir jo.

Ot ja s'ho va pensar si ho diria o no ho diria, però ja estava dit quan volgué frenar:

- I no vals més tu que tots els hereus del món?

La noia se'l mira uns segons i esclata amb una nova rialla gloriosa. Però segueix menjant maduixes, Ot no sabia com fer-ho per a mirar-la més. Ara creia amb encantaments de tota mena i a partir de l'aparició de Maria del Mar hagués trobat l'esdeveniment de més mal creure com la cosa més natural del món. Ara sí que les seves estimades terres ho valdrien tot després d'haver-les trepitjades Maria del Mar. Té temps, mentre la noia berena de maduixes les quals a Ot aquell dia li sembla que són més vermelles que de costum, de mirar-se la noia bé. Mai l'havia vista de tan a prop. I a casa seva. Ara la tenia a tocar, la sentia riure, la veia tal com era amb una formosura sense

trampa, tant, que l'home no sabia bé quina comarca mirar-li més ja que totes eren una pura delícia. Ara veia clar per què el jovent i el que no n'era ensalivava tant quan veia la noia. Ella ho devia saber que ell se la mirava com se la mirava perquè algun cop, entre maduixa i maduixa com si en volgués pagar-ne el preu, es mirava Ot rient. A cada reembols de rialla Ot sent una sensació mai no sentida. Però amic, li sembla sentir que li diu algú, aquesta és la pubilla del Mas de Dalt...

- Oh, com m'he posat les mans! diu la noia amb les mans emmaduixades, mirant-se l'encantat Ot. L'home triga a refer-se, però a la fi, quelcom havia de dir, diu:

- Entra a casa. Hi ha l'Antònia i et podràs rentar.

Sí, a la casa hi havia l'Antònia ventallant-se asseguda en un balanci de reixeta. El balanci, que s'havia fet per a tripulants d'amplada normal, espera la cosa pitjor si la dona es decideix a gronxar-se, però la poderosa humanitat de la vella serventa és la primera que sap que si intenta fer servir el balanci per la feina que va ser creat, l'estri es pot donar per acabat. I es ventalla i prou, movent tan poc que pot i encara d'est a Oest aquell braç que val per deu. Ella sap que si s'hagués fet aire de Nord a Sud les conseqüències podrien haver estat fatals. Quan Antònia veu entrar Ot tan ben acompanyat, s'enriola gloriósament i diu:

- Has trigat Ot, però l'has endevinada! No en podies haver trobat cap més com ella. Ens ha entrat el sol a casa que ja ens convenia... Maria del Mar i Ot es miran amb un gran punt d'interrogació. Antònia al veure que els nois no diuen res, s'adona que pot haver fet una mala intervenció.

- Ben segur que he dit quelcom que no devia haver dit...Ja no sóc la d'abans, però així i tot si no és veritat el que em pensava, hauria

estat una gran cosa...

- Maria, l'Antònia, pobra, caduqueja...

- I si no caduqegés, què? On la trobaries una noia com aquesta? I tu noia, que et sembla que en sobren d'homes com el meu Ot?

- Però...

- Antònia!

Aquell vent que baixava de muntanya és una mica més fort i els trons se senten de més a la vora.

- El pare deu haver flairat alguna cosa i crida més que altres vegades. Ai, Déu meu, que aquesta menjada de maduixes portarà conflictes...

- Maria, si la culpa ha estat meva...

- No Ot. I, si puc, tornaré...Ara bona tarda i gràcies per tot.

- Antònia si que l'hem feta bona.

- Fill meu quina altra cosa volies que pensés quan us he vist entrar a tots dos?

- Una cosa és pensar i l'altre dir, Antònia. Tu...

- Sí, caduquejo, però potser no tant com tu et penses. Què hi ha vingut a fer aquesta noia ací on no havia estat mai?

- A menjar maduixes. I ara me l'has espantada i no tornarà més.

--Ai, Sant Aleix! Que no l'has sentida que ha dit que tornarà!

- Quan no se sap què dir es diuen coses així.

- L'Antònia caduqueja, sí, però en tot el rodal no hi ha una horta com la teva ni un hortolà com tu. Això t'ho diu l'Antònia que encara que estigui més grassa que del compte d'aquestes coses en sap un niu.

- Antònia, dona, si ha estat una visita agrícola. Si ella és...

- Sí, la pubilla del Mas de Dalt, ja ho sé.

- I si ho sabies per què deies res?

- Per què? Perquè per a tu és la millor que pots trobar, i ella, per

més que cerqui no trobarà...maduixes com les d'aquesta casa. Vet-ho aquí!

- Antònia, Antònia, quan un l'ha vesada l'ha vessada.

- Potser sí o potser no...

Aquella nit Ot no dormí les set hores reglamentàries. Les passà pensant amb Maria del Mar. Totes. Un parell d'hores de no dormir ja les hi havien tretes pensant com vindrien al món unes regues de cebes dolces, però fins aquella nit les set hores enteres no les hi havia tretes ningú més que Maria del Mar. I l'home hauria volgut que la nit fos més llarga per a poder passar més hores despert pensant amb la mestressa de casa que podria ser a casa seva la visita de la tarda anterior. Però, carai, era la pubilla del Mas de Dalt! Això es veu que ho degué dir en veu alta perquè:

- Noi, que em crides? - sentí que deia Antònia la qual ja feia estona que a marxa lenta anava i venia per la casa.

- Jo? No...

- Es veu que anit vas anar al llit preocupat, vas trigar a adormir-te i ja fa estona que tenim sol.

I Ot tocà de peus a terra de dues maneres. Amb els peus i amb el cap. Però:

- Avui esmorsaré de maduixes, Antònia - va dir.

I mentre Ot qui sap el què es pensava que feia esmorsant de maduixes, Antònia anava pensant que no caduquejava tant com la gent es pensava, i fins i tot es va atrevir a gronxar-se al balanci. I aquest, contra tota lògica, aguantà el balanceig com un home. Antònia va pensar que allò era una bona senyal.

Quan Ot va sortir al defora, va veure les mateixes coses de sempre, les seves, les que tantes hores de felicitat li havien donat: l'horta

al ple i aquell blat ufanós que Maria del Mar li havia lloat. Que bonic hi feia la noia amb una rosella a la boca darrera el camp de blat! I quina mestressa de casa seria si no fos... Amb tot, malgrat que el darrer pensament després d'uns quants de bon pensar era que la noia era qui era, Ot es passà el matí cantant. Antònia, sentint-lo se'l va passar somrient, i aquell dia feu un fricandó que semblava fet per cuiners angelicals que en sabéssin.

- Carai, Antònia, quin fricandó has fet avui!

- Es que l'he fet pensant amb qui pensaves tu.

- Antònia, que hi ha coses que no poden ser!

- I si fos?

- Antònia no em facis agafar il·lusions.

¿I a qui vols que no faci agafar il·lusions sinó a tu? Què no vols que vulgui per a tu la teva vella Antònia, eh? Quin goig hi faria a n'aquesta taula...

- Antònia, prou!

- Bah, què sabeu els homes d'aquestes coses...

Ot torna al camp. Camina cap-cot i pensant que Antònia és tan tos-suda com grassa. I si tingués raó?. No en pot tenir. Ella diu totes aquelles coses perquè se l'estima tant i seria l'alegria més gran que tindria que Maria del Mar es convertís en mestressa del Mas Petit. I també seria la més gran que tindria ell, és clar. I mentre pensa un seguit de pros, i contres sent una necessitat imperiosa d'alçar el cap. I veu, a deu passes, al caminet que volta el camp de blat a Maria del Mar amb una rosella a la boca, que s'esperava. La veu mil vegades de més bon mirar que el dia abans, ja que la noia, d'entrada, llueix un somriure que pel pobre Ot era un pou de promeses... Com aquell dia, les trobades foren set. Antònia no caduquejava. Per

si les terres han influït amb aquelles set vingudes, Ot se les estima més que mai. I viu als núvols. I ja desvarieja, i en el seu desvarieig pensa fer un monument a la vella Antònia a la porta del mas. El cor, el qual sembla que degut a l'altíssima funció que porta a cap només ha de batre sriosament, li bat content i quan el cor bat content encomana la seva alegria a viscères i entranyes i qui s'hi troba veu que el món, del qual se n'ha dit tant mal, és el millor món que hi ha...

Les terres se'n ressenten una mica de la desviació de l'home del Mas Petit ja que s'adonen que para molt sovint la feina mirant els núvols com passen. Ell també ho sap que s'ha desviat una mica del sant treball de cada dia, i devegades tot regant l'horta en parla a carxofes i escaroles...

- Noies, ja ho veieu...Jo us segueixo estimant, però per a mi Maria del Mar és com l'aigua per a vosaltres...Que sempre miro si ve i em distrec més que abans que no em distreia mai? Teniu tota la raó. Jo no sé vosaltres com les arregleu aquestes coses. Algunes ho teniu tot a casa i no us heu de basquejar. Jo sé poques coses de com aneu guarnides i desconec molts dels vostres misteris. Sé que hi han arbres que fan flors de cada costat i el vent es cuida de portar a cap casoris i bateigs. No sé en aquests casos si podeu triar...Si no teniu aquests maldecaps potser trobareu estrany aquest deler que tinc per a veure Maria del Mar, però nosaltres som fets així. Els vents no ens poden arreglar res, i les dones nosaltres les hem de festejar i n'hi ha que devegades triguen a dir que sí. Es veu que algunes estan escarmentades...Com us ho diré jo...Sabeu el paper que el vent fa amb els pins? Doncs devegades hi han homes que fan de vent. Al camp necessitem mestresses de casa que hi vagin, sabeu? Ara, si ultra això són guapes, solem passar per alt que no hi vagin

tant. Devegades ens costa molt trobar la mestressa que voldriem, però amb Maria del Mar, ja ho haveu vist, és ella qui ha vingut. Primer va venir per les maduixes i ja veieu com hem acabat. I jo no me la deixo perdre... Sí és la pubilla del Mas de Dalt... Vosaltres no els teniu, suposo, aquests problemes. Jo hi vaig pensar molt el primer dia amb això. Ara ja no hi pensem ni ella ni jo... Que només fa set dies que ens veiem? Mireu, entre els homes, hi ha vegades que amb un cop de veure'ns ja n'hi ha prou, i d'altres una parella es veu tota la vida i no fa net. Sí, és de mal entendre tot això, ja ho veig... Ah, una altra cosa, si veieu que Maria del Mar no fa les mateixes coses que feia l'Antònia quan estava en forma, no en feu massa cas. Compareu-les i veureu què essent dones totes dues, l'una és per ajudar a tirar el carro i l'altra per anar-hi a cavall. M'enteneu o no?

Feia tant temps que Ot vivia enmig les seves terres, que les cuidava, les mimava i hi parlava, que no s'ha de trobar estrany que en fes les seves confidents quan s'esdevingueren aquells set actes de felicitat. No ho volia dir a ningú més. L'Antònia, caduquejant i tot, ja sabia, segons ella, què passaria des del primer dia que va veure que la noia i Ot entraven al Mas Petit.

El dia que feia vuit Ot passà molta estona dient coses a les compostes. De tant en tant es mirava el camp de blat.

-...és clar que vindrà.. Ja ho veureu...

De muntanya amunt, aquells petits trons sense núvols vistos es deixen sentir amb més soroll que altres vegades. Són trons de tempesta...

Jaume Torrenyer ha estat assabentat de les set sortides de Maria del Mar. Potser seria exagerat dir que aquella esquerra que es veu a la

volta de l'entrada del mas l'ocasionà un atac de crits del rei Jaume, però la cridera d'aquest, aquell dia, si no originà l'esquerdada segur que hi contribuí. Cridà vint-i-quatre hores seguides. Aquell dia ni guissava gossos, ni cantaren pèllastres, ni roncà la tia Amèlia a la qual tenien en una cambra de les golfes per mor dels fenomenals ronquets que feia dormint i que la gent deia que li venien d'haver-se quedat soltera. Aquell dia al mas no se sentí altra cosa que el baladreig de l'amo.

- Al Mas de Dalt en deu passar una de grossa! - deia la gent dels masos de la rodalia al sentir aquella cridadissa extraordinària.

I sí, en passava una de grossa. Normalment ja se sabia que els crits emesos pel rei eren com un rampell que li agafava cada vegada que li venia al pensament que de set bateigs que originà, pels set s'hagueren d'emprar noms femenins. Ell, abans de cap neixement ja tenia els noms triats per a dictar-los als padrins, naturalment noms masculins començant pel seu que el faria donar a l'hereu. Quan va veure el seguit de noies va dir als padrins que les hi posessin el nom que vulguessin i que millor que no les n'hi posessin cap! Fins llavors el motiu dels crits eren coneguts, i encara que Jaume aprofités qualsevol cosa per a cridar, se sabia per què cridava. I fins hi havia qui donava un cert mèrit a la conseqüència del rei,

- Aquest home cridarà tota la vida - es deia -. Mai serà un cara-girat ni un gira-banderes. No tothom pot dir el mateix...

Aquella vegada, però, Jaume Torrenyer cridà molt més que d'ordinari, i d'aquella jornada completa cridant se li declarà la primera gran afonia. Allò no hi havia laringes, tràquees ni res semblant que ho aguantés. La primera corda vocal que li fallà fou la "i" la qual era la que feia servir més. Immediatament se li avarià la "a" i ja només podia emetre mots sense aquests dos importantíssims sons. No

podia dir, per més que ho intentés, "Maria" quan es volia dirigir a la pubilla, "crisma" quan volia amenassar algú, ni "carai!" quan volia donar un bon final a una proposició de contundència. Allò l'espiritava més i s'havia de refugiar a dir coses sense intervenció d'"as" ni d'"is"...Les dones no .~~A~~ieu per res! S. jo .gués t.ngut un hereu, tot for. d.ferent! Ho sent.u?! Ell hauria volgut dir que allò que havia fet la pubilla era la vergonya del mas, i que a n'aquell galifardeu del Mas Petit no el veuria mai més. I que l'únic home que veuria seria aquell que ell li triés per marit. I que a n'el del Mas Petit el faria escopetejar...però l'enuig era tal que de no-^{dir} més poder~~això~~ sí, amb "dos" de pit "e", "o" i "u", passà a l'afonia absoluta. Prova de cridar amb mirades o gesticulant però fa de mal entendre i allò l'emmalalteix. Ha d'intervenir el metge el qual recomana repòs, llit, i que no intenti dir res durant un temps, ni queixar-se, per a veure si la laringitis cedeix...Hi comença a haver un respir general al mas, però no dura ja que el rei ha iniciat donar ordres per escrit. Cap de les set noies no pot sortir de casa i s'han de presentar a la cambra del malalt abans i després dels repassos, a l'alçar-se i a l'anar-se'n a dormir. A la pubilla li fa passar una nota dient-li, respecte al del Mas Petit, allò que havia pensat abans i no havia pogut dir. També per escrit dóna ordres al mosso gros de rebre a escopetades a tot foraster que s'acosti a les terres del mas. I si és el del Mas Petit que s'hi acosta, l'escrit ho deia ben clar i amb una ratlla dessota, les escopetades seran dobles. En una de les visites que les noies fan al rei Jaume, aquest posant-se un dit a l'ull indica a Maria del Mar si ha rebut la nota. La noia s'ho juga tot i diu:

- Pare, ja no hi ets a temps...

El rei emet un so incatalogable, i resta temporalment mut.

Ot passa el primer gran desengany. Les terres del mas fa dies que no l'han sentit cantar ni l'han vist riure. Antònia intenta animar-lo:

- Ot, home, bé s'ha de menjar...Ja tornarà...

- Eh?

- Que jo deia que s'ha de menjar ara que es pot. Menjar no és un vici. Menjant s'aguanta tot...I per uns dies que no ha vingut...

- També puc estar uns dies sense menjar.

- I si en triga més?

- N'hi estaré més.

- Però home de Déu, potser té malalts a casa...Potser l'han enviada a casa d'algun parent...Et trobarà molt desmillorat quan torni si no menges.

- Ara ja no puc passar sense ella, Antònia.

- No hi passis, però menja, home...Amb el ventre ple les coses, per dolentes que siguin, es passen molt millor.

- Sense ella, res no és res...

Un element avesat a prendre i deixar dones, que n'hi falti una el deixa igual, però a un home que només n'ha vista una i que la que ha vist era la que volia veure, i que en set dies s'ha vist en cor de dir coses que mai es pensava dir ha de reaccionar d'una altra manera que un festejador d'ofici. I Ot no sap si sentir odi o donar-se per vençut. En qualsevol cas ell no pot, no vol, passar, sense veure Maria del Mar. I no hi passarà, és el seu darrer pensament.

- Surto a cacera. Potser m'obri la gana - diu.

Antònia veu sortir Ot acompanyat dels dos gossos de la casa, i amb l'escopeta al muscle. Pensa la cosa pitjor i diu:

-Ai fill meu que amb escopetades no s'ha arreglat mai res!

Però Ot ja no sent res i empren camí muntanya amunt.

Són molts ara, de la gent coneguda, que pensen coses al mateix temps. Anem per parts.

Maria del Mar.- Ella havia conegut l'amor primer. I, en set dies, en va tenir prou per a saber que seria l'amor únic, total, indestructible. Si l'havia de perdre per decret paternal ja estava decidida, faria com la tia Amèrica, entraria en un convent i es passaria la vida en mig d'aquelles monges les quals, havia sentit dir que no deien mai res a ningú. O fugiria de casa i no es mouria dels braços d'Ot Quermany el qual estava segura no voldria que ningú le'n tregués... o es tiraria de caps al Gorc Negre, que sabia que algú s'hi havia tirat i encara s'havia de trobar.

Ot Quermany.- No sabia què faria, però estava disposat a fer-ho tot si la noia el volia. No entrava en detalls, però, si era precis s'emportaria la noia a Amèrica o on fos.

Dona Neus.- Estem destinades a creure el pare, amb plors o sense però l'hem de creure. Potser vingui un dia que no es cregui, però qui serà la primera? I si fos Maria del Mar? Quantes baixes hi hauria al Mas portades a cap pel meu home?

El rei Jaume.- Sóc l'amo. I a casa faig les lleis i no admeto retop ni esmenes. El dia que no hi hagi amos ja veurem el món, sense algú que mani, què serà...Tinc set noies i aquestes set noies són meves i seran de qui jo vulgui. I dots per dots, sense rebaixes.

Antònia.- Maria del Mar és la única que pot aspirar a tenir Ot tot per a ella. Que ella és la pubilla del Mas de Dalt? S'enfonsarà el món si ve de mestressa al Mas Petit? Seria un món de molt bon enfonsar.

Els mossos del Mas de Dalt.- Nosaltres hem de creure l'amo. S'ha cregut sempre. No sabriem ni caminar sense l'amo. La noia li vol festejar amb qui l'amo no vol. L'amo ho arreglarà. Per això és l'amo...

Ot segueix pujant muntanya amunt. Puja d'esma, amb l'escopeta a les mans. Es la tercera vegada que els gossos li posen un conill a tret.

Al veure que l'amo no els en fa cas es miren l'un a l'altre i pensant que l'amo aquell dia els havia llogat per a mirar-los i prou els conills, es dediquen a fer curses amb els lepòrids bosc enllà. També ho trobaren estrany els conills que els gossos els volguéssin fer córrer i prou, però "si hem de córrer, correrem!", pensaren. La primera vegada que passaren davant l'home de l'escopeta es desorientaren, ja que quan arronçaven la pell pensant "Ara!" esperant la perdigonada, no la sentiren. A la segona vegada, els gossos els dirigiren a molt poca distància de l'home, i el resultat fou el mateix: indult. Al tercer pas els conills ja arribaren a la conclusió que aquell home l'escopeta la portava perquè la gent veiés que la portava, i que la cosa que volia era veure qui corria més, ells o els gossos. És rar que els conills es mirin mai els homes a la cara ja que el seu tracte amb els humans ha estat sempre préssentir que l'home té l'escopeta engaltada i qualsevol ho mira això! Si cauen els perdigons que caiguin, però mirar com et perdigonegen, no. Un dels conills arribà a pensar que potser les coses començaven a canviar i que entre el progrés del món i l'influx de la Societat Protectora d'Animals i Plantes ells podrien viure en pau i tranquil·litat, i va voler mirar quina mena de cara feia un home portant una escopeta i no fent-la servir davant un conill posat a tret. I va veure que la cara que feia Ot era una cara que mai s'hagués pogut pensar que fes un home a bosc amb una escopeta a coll. Efectivament, la cara que transportava Ot era la que fan els homes quan perden una guerra, unes eleccions o la memòria. Ell havia perdut molt més que tot allò. Havia perdut Maria del Mar després de set dies que li havien dit que la tindria sempre. Cadascun d'aquells set dies fou un graó d'una escala de felicitat. El primer, fou un àlbum de dubtes, de "vols dir?". El segon ja esbandí indecisions i temences. I el tercer ja senyalà un camí de flors de preu, camí que multiplicà ventures fins

al setè....Ell havia sortit de casa amb gossos i escopeta amb el propòsit d'acostar-se al Mas de Dalt per a veure si podia saber el perquè Maria del Mar havia donat les visites per acabades. Aquest havia estat l'intent primer, però a mida que anava caminant anava pensant que si la culpa no era d'ella, ell, si convingués, se l'emportaria a escopetades. Ot era home poc donat a fantasiar fins feia poc, però l'impensat acabament d'aquells set dies de Festa Major que havien estat tenir Maria del Mar a prop, li mudaren una part del seu centre productor d'idees, i potser més just que dir una part seria dir que li mudaren el centre enter ja que el món, el qual ell havia arribat a trobar tan bonic, al perdre la presència de la noia, se li anava convertint en un món distint, advers, enemic, buit...Ja estava dit, si hagués de fer servir l'escopeta, la faria servir. No sabia com l'hauria de fer servir ell que era un home pacífic, però la faria servir. Sí, començaria la seva batalla per Maria del Mar....El trobem davant una de les pedres dels termes de les terres de Jaume de Dalt. A poques passes un guarda dorm dessota un roure, amb l'escopeta a la falda. Ot pensa que si comença a disparar al Mas es posaran sobreavis. Per sort, els gossos que s'havia emportat es diverteixen fent córrer conills vessants enllà i els lladrucs se senten llunyans i sense ran-cor. Ot fa tota la poca fressa que pot i fa una bona volta per a no despertar el guardià dormidor el qual dorm a consciència. Deu dormir coses amables perquè somriu. Si n'hi ha d'altres i també dormen les dificultats seran menys, pensa el caminant. Ho endevina. El dia era calorós i aquells homes que havien de rebre els forasters a escopetades i al del Mas Petit a escopetades dobles, havien passat tants dies i nits dormint a ratxes a causa dels crits del rei Jaume, que ara que no els veia ningú dormien com lirons. Anava tothom tan endarrerat de son al Mas de Dalt, que aprofitant l'afonia de l'amo fins i tot

dormien els gossos que tenien l'obligació d'avisar lladrant tota visita a la casa. Ot no sap encara què dirà, què farà ni com emprarà l'escopeta quan serà al Mas, però quelcom, algú, potser Antònia invisible per la força de l'empenta que se sent, l'empeny al casal on tenen la sort de veure cada dia Maria del Mar...I ja el té al davant. Mai l'havia vist de prop el Mas de Dalt. Es una gran casassa amb la façana coberta d'una enredadera de flors morades. De tant en tant, per mig les flors,hi llua la pedra que volta portals i finestres. S'hi entra per un ample camí vorejat de moreres. Ot s'atura uns moments i pensa, per primer cop en molta estona, que d'ell al Mas de Dalt hi ha una gran diferència. Però qui l'empeny no admet dubtes es veu i l'empenta la sent físicament en tanta de manera que se li escapa de dir: "Espéra't!", evidentment sense saber a qui ho diu. Més l'autor o autora de l'empenta no vol avisos i el porta sense cap compliment davant el portal del mas. L'home no sap si la porta l'obrí ell, si la obrí algú de dins o aquella cosa misteriosa que l'empenyia però es troba amb el portal obert i de nassos amb Dona Neus. Aquesta, si bé en la seva vida havia tingut set noies, s'havia trobat, llevat dels set parts, en molt poques coses i una de les que no s'havia trobat era de veure's un home al davant amb una escopeta a les mans. El cridar del seu marit ja l'espantava, però la veritat, se sentia més espantada veient l'escopeta que sentit els crits. La primera cosa que pensà fou que aquell home, segons com anés-sin les coses, podria disparar, que el tret podria despertar el seu marit, que aquest tornaria a cridar i que potser cridaria tothom.

- Sobretot no dispareu ni crideu. Em despertarieu l'home que fa unes hores que dorm i no crida, cosa que feia mesos que no havia fet... Digueu què voleu, i us ho donaré...

- Em podeu donar el què vull a canvi de no disparar ni cridar?
- El què vulgueu...si no és molt, és clar, perquè l'amo de tot a casa és el meu home.
- El què jo vull és molt.
- Molt, molt?
- Per a mi sí.
- Tinc aquest anell...les arrecades...si em deixeu entrar a la cambra del davant hi tinc joies que tampoc les porto gaire i no valen massa, la veritat...al menjador hi han els coberts de plata que només serveixen quan es casa algú...els quartos els guarda el meu home el qual ens fa anar molt justes...
- No són quartos ni joies que vull jo, senyora.
- Doncs què voleu?
- On tenia la noia?
- Ai Verge Santa els Set Dolors! Quina?! A casa n'hi ha set.
- La meva.
- Però quina és la teva?
- Maria del Mar.
- Oh! Així...així tu ets el de les set visites...El que ha motivat l'afonia del meu home i que les noies no es puguin moure de casa!
- Sí.
- Però tu et penses que les noies es venen a treure de casa a escopetades?!
- Ella em va dir "fins a demà" i no ha tornat més. I jo per a tornar-la a veure estic disposat a tot.
- A tot vol dir fer servir l'escopeta?
- Sí.
- Però ja ho saps que a casa qui mana és el meu home?
- Sí.

Ot és el primer sorprès d'aquells tres monosil·labs tan contundents, però ja els ha dit.

- La cosa que no deus saber és que el meu home és el més tossut del món i que a Maria del Mar la vol per qui ell vol i que si no és així no la donarà per escopetades que hi hagi.

- A mi, senyora, no veure Maria del Mar em té fora de mare...Es que al cap de set dies la noia s'ha rigut de mi?

- Maria del Mar no s'ha rigut mai de ningú, jove!

- Aquest atur de visites, és una diferència de masos?

- Jove, m'estimaria més que haguéssis vingut a robar que d'una manera o altra ho haguéssim arreglat...

- No la puc veure...

- Però...

- Senyora, l'amor no us ha trucat mai al cor?

- A mi el pare em va dir: "Noia, et casaràs amb l'hereu del Mas de Dalt". I jo vaig creure el pare.

- Enamorada?

- Jo l'únic home que he vist de prop és el meu home. L'amor, l'amor... mai me n'han parlat a casa ni a fora...Si l'amor és de varies menes, el meu ha estat primer un amor manat i després un amor espantat. El meu home volia un hereu, jo hi vaig posar el coll set vegades i em van sortir set noies. Això el meu home no m'ho ha perdonat mai. I a més de no perdonar-m'ho, el disgust de no tenir un hereu li encomanà la malaltia del cridar i l'he sentit cridar sempre. Ara el metge li ha recomanat calma i repòs ja que les set sortides de la noia li originaren un abundor tal de crits que restà sense poder dir gairebé res. Ara fa estones que calla, no perquè no vulgui sinó perquè no pot. Jo estic que interiorment crida més que abans. I així estem. L'home al llit afònic fins al cap d'amunt, a punt de

quedar-se mut, amb la prohibició per escrit de que les noies surtin de casa...i tu volent veure Maria del Mar amb una escopeta a les mans. Què et sembla? Et pensaves que al Mas de Dalt tot era glòria?

- Teniu Maria del Mar que n'és una.

- Això sí, veus...I mai me l'havien lloada així.

- Es més que una glòria, senyora. N'és un ram. I jo la necessito com l'aire que respiro...

- Jo el què sé és que si te l'emportes els que no respirarem serem nosaltres!

- Doncs què tinc de fer jo, senyora? Per això us demanava si havieu estat mai enamorada.

- Què adobaria això?

- Us farieu càrrec del què jo sento per Maria del Mar. I si ella...

- Sí ella va venir set vegades a casa teva. En el meu temps les noies no les feien aquestes coses. I si això és amor, aquest amor ha ocasionat l'afonia general del meu home, i qui sap, si no el parem, quines coses pot encara ocasionar...Ara, si només la vols veure...però després...

- Després, què?

- No ho sé. Ja l'hauràs vista...Has dit que només la volies veure...

Si podés ser d'ensenyar-te-la de tant en tant sense que el meu home ho sabés...

Dona Neus cerca una sortida, sense deixar de mirar l'escopeta d'Ot ja que no està segura que ho i havent-hi l'amor pel mig, i potser precisament per ser-hi, no la faci servir.

- Així, senyora, per a tornar-la a veure tinc de venir altra vegada armat? Avui he tingut sort que els vigilants dormien....

- No me'n parlis. Tots anem morts de son de resultes dels crits del meu home. Encara no sé com m'has trobat a mi desperta...

Se sent algú que baixa l'escala. Algú que ha trencat la prohibició

ordenada pel rei Jaume, al saber que l'home calla i dorm ja que el rei també hi anava endarrera de son. Es la petita de les set, Margarida, la qual al veure la seva mare davant d'un foraster armat, se'n torna escala amunt xisclant a tot xisclar:

- Pare, pare! Lladres!! Hi ha lladres a casa...Correu!!!

- Ara pla! - diu Dona Neus -. Si el meu home es desperta i pot cridar el sentiran de França!

Els crits de la noia ho desperten tot. El rei Jaume surt dalt l'escala amb arma de foc. Al seu costat apareix Maria del Mar. Ot, veient-la no sap què fer, si fer o no servir l'escopeta. Jaume fa signes a Dona Neus que s'aparti que va a disparar.

- Espéra't Jaume, espéra't, no vagis barroer...No és cap lladre...!

El rei fa esforços per a dir quelcom que no pot dir i senyala de la manera que el puguin entendre que si la seva dona no s'aparta farà foc igualment. Entra en escena Maria del Mar i es posa davant Ot. Estem davant d'un quadre dramàtic que algú ben dotat en podria treure molt profit.

- Mare, aquest em toca a mi de defensar-lo! - diu llençant-se als braços d'Ot. Aquest, per abraçar-la millor, deixa l'escopeta a terra i ja no pensa en intervencions armades ni pensa en res, ni veu que el rei està canviant de posició per tal de no errar el blanc. Ara hi ha les sis germanes a l'escala i unes serventes a l'entrada. Tothom mira, aguantant-se l'alè, esperant a cridar quan el rei dispari. El rei va d'un lloc a l'altre afinant el punt de mira. Malgrat l'amorosa cuiraca de Maria del Mar, Ot és més de dos pams més alt que ella, i el rei s'ajup per assegurar el blanc. Quan tothom es pensa que ha arribat el moment fatal, la noia número dos la qual ha vist com sa germana s'ha abraçat al foraster i que sap la història de les set visites, dona un cop al canó de l'arma del rei just quan aquest feia foc i el

tret surt desviat sense fer cap baixa vista. El rei es revé furiós i apunta al petit grup de noies.

- No, Jaume, a n'elles no! - diu Dona Neus fent acció de pujar escales amunt.

El gest de Jaume obrint els braços és eloquent:

"A qui tinc de tirar, jo!" enten tothom que ha volgut dir.

- Serena't, Jaume. Aquest home no ha vingut a robar. Només ha vingut a veure la noia...

Maria del Mar sap que ara son pare dispararà i s'enfila cos amunt d'Ot fins a posar son cap a l'alçada del d'ell. Jaume treient autènticament foc pels queixals va fent amb la mà a la noia que s'aparti i va cercant posicions de tir favorables. La temperatura interior de l'home deu ser altíssima si s'ha de jutjar per la quantitat de fum que es veu cada vegada que obra la boca. La situació no pot durar. O el rei es ferirà o farà foc amb totes les conseqüències. I la situació no dura. Al sentir el tret s'han despertat els guàrdies que vigilaven dormint, han entrat apressadament al mas, i ara trobem a Ot el qual ha passat dels braços dolços de Maria del Mar als barroers dels guàrdies. Jaume salta, més que baixar esgrancs, dona l'escopeta a un servent i comença a donar ordres per escrit ja que el trasbals passat li ha privat d'emetre el més petit so. Ordena que s'emportin Maria del Mar i la tanquin fins que ell digui prou, que trigarà, escriu, molt. El primer paper que arriba a Ot, diu:

- I ara ens veurem les cares tots dos!

- Doncs ja ens les podem veure - respon l'home del Mas Petit -. I a mi em sembla estrany que vos sigueu el pare d'una cosa com Maria del Mar!

El rei li escriu: "Jo, jove, abans de posar-me malalt cridant, no era pas de tant mal veure. I a Maria del Mar la qual t'ha fet set

visites pel seu compte, ja no la veuràs més!"

- A Maria del Mar ja la veuré sempre més encara que no me la deixeu veure.

Amb l'enuig de la resposta el rei fa arribar a Ot un paper que anava destinat al servent armat i que deia: "Foc!". Ot fa tornar el paper al rei, i aquest escriu:

"M'he errat, però a Maria del Mar no la veuràs més. I a tu em desdic de fer-te perdigonejar per haver entrat a casa armat d'escopeta i de males intencions. Vull que visquis perquè sàpignes que encara hi ha classes i perquè sàpignes amb qui es casa la pübilla del Mas de Dalt. I s'ha acabat!"

La nota adreçada als servents que tenien Ot mal agafat deia que se l'emportessin al Mas Petit a pas viu i que si intentava res que fessin foc sense contemplacions.

L'arribada al Mas Petit fou ben trista tarmateix.

- Antònia, ens la casaran...

- Ot, com tu no en trobaran cap més...Et fan una injusticia, però tornarà!

I la vella Antònia es posà a sanglotar sorollosament. El balanci desfeu una vegada més el criteri de que no aguantaria la humanitat poderosa de la vella serventa si aquesta es movia damunt d'ell.

- Si jo podés plorar com tu, Antònia...

- A nosaltres ens ha estat donada aquesta compensació contra les males partides que ens fa el món...Jo ploro perquè al Mas de Dalt no t'han volgut, i pel disgust que deus passar tu...Però tornarà, Ot, tornarà, t'ho diu l'Antònia...

Al Mas de Dalt el rabí del dia de les escopetes afectà molt aquella laringe ja en tanta de manera baquetejada i Jaume Torrenyer passà molts dies mut. El metge s'hi presentà de nou i el rei anà recuperant la majoria de les cordes vocals. No eren ben bé les cordes originals però l'home podia parlar com si n'aprenqués.

- Ara - li va dir el metge -, al primer cabrot que agafis si te'l vols fer passar cridant, acomiada't no de cridar, sinó de que parlant la gent t'entengui mai més.

Així que Jaume començà a parlar seguit ho aprofità, tenint en compte els esdeveniments ocasionats per les set visites de la pubilla, i pensant que set noies, malgrat la vigilància que tenia ordenada podien fer visites sense permís d'ell, a fer-ne ell de visites als masos més principals que coneixia per tal d'emparaular els casoris de les set filles. En trobà sis i amb tots sis lligà caps. Faltava el nuvi per a la pubilla. Hi havia el baró del Coll del qual Jaume sabia que tenia un hereu en estat de merèixer. La baronia era una mica apartada de les terres del rei i amb el baró s'havien vist poques vegades. Hi havia política pel mig. El baró era carlí, un carlí com una casa, vocacional, convençut, fanàtic... Però quan un pare vol casar una filla i té pressa per a fer-ho per tal d'alliçonar un pretendent poc qualificat, i per a demostrar que l'amo és un, no s'atura a contemplar diferències de criteri. Jaume ja ho sabia quina mena de carlí era el baró. Havia tingut carlins de grau al casal, però ell també havia tingut cristins a casa seva. Al baró se li havia sentit a dir alguna vegada: " Aquest rei Jaume ja veurà un dia qui és el rei de debó!". I Jaume, quan se li reportava alguna malifeta dels homes del baró, també havia deixat anar: " El dia que em trobi amb ell i tingui un mal dia...!". Amb tot, qual el baró va saber les intencions matrimoniales del rei, va pensar que una cosa era la política i l'altra

ben casar l'hereu el qual havia sortit més aviat petit i no se li sabia massa requesta entre les bones pubilles de la comarca. A més el baró pensà que del matrimoni amb la filla de Jaume Torrenyer els fruits serien carlins. En aquest punt Jaume pensava que els fruits serien, segur, cristins. I amb aquesta mutua i amagada confiança es feu el parlament.

- I ací tens el títol, Jaume - li diu el baró mostrant el preuat document.

Jaume ensenya les escriptures de les seves propietats.

- Valen? - pregunta.

- Carai, Jaume, si valen, dius...Ara, que jo ja estava decidit abans de veure les escriptures, eh?!

- Ah, baró...una condició.

- Quina?

- Vull un hereu.

- Fet.

- Me'n respons?

- D'ençà de la fundació de la baronia que el títol ha anat d'hereu a hereu. Hi ha haver algun dubte en la tercera generació, la del baró Joan, aquell del quadre que presideix el primer replà, sí, el que ensenya el puny en senyal de virilitat. Males llengues escamparen que hi hagué canvi de criatura en el bregol de casa. El baró Joan se sentí ofès i prescindint de les dificultats que la seva acció podia portar a la família, feu presentar els fills naturals que havia fet tenir abans i després del matrimoni. Amb el temps se li reconegué el per què d'aquella actuació, i quan arribà el torn de penjar el quadre al replà, s'encarregà al pintor que el pintés mostrant el puny de la manera que l'ensenya. O sigui, que l'hereu el tens assegurat encara que el noi hagi sortit de mena baixa.

El pacte es segellà amb un vi d'honor. Jaume ja va veure que l'hereu no feia la mida, però la seva filla es casaria amb un baró.

El petit baró l'havia vista alguna vegada a Maria del Mar, quan ambdós eren menuts, en aquella edat en la qual generalment als pocs moments d'estar junts un, ell, sol dir "Et casaràs amb mi?" I ell ho havia dit a Maria del Mar a la poca estona de córrer junts pel jardí del casal del senyor Antic on s'hi trobaren junts les dues famílies en ocasió del casori de la filla del senyor Antic. I recordà molt temps la contesta de Maria del Mar: "Ai, no!". Però a n'ell les ganes de casar-se amb Maria del Mar li duraren anys. I ara el seu títol de baró li'n donava l'oportunitat, malgrat aquell "Ai, no!"...Ella llavors ja el degué trobar més petit que del compte, però ell ara seria baró que no en pot ser tothom...Quan son pare li digué:

- Què et sembla? Et casaràs amb la pubilla del Mas de Dalt.

va contestar:

- Això hauria d'anar depressa, pare.

- No t'posis nerviós, home. Ja és fet.

- Es dit, pare.

- Què vols dir?

- Que poden passar coses.

- Amb el senyor Jaume, per ara, no han sortit carlins ni cristins.

- En poden passar d'altres de coses, no ho sé... la noia, fa molt temps quan érem criatures...

- Amb quin ciri surts tu ara...quan ereu criatures. Han passat molts anys, noi.

- De tota manera hauriem d'anar depressa, pare. No ho deixem refredar.

- Almenys dóna temps que les dones de casa es facin roba de casori, home!
- Ens casarem tard. Ja coneixes la mare quan s'ha de fer un vestit, i de la tia Dolors, no en parlem!
- Mira, abans del casori anirem tots al mas i ja es pot fixar dia... S'ho creia i no s'ho creia el petit baró tot allò. Jaume Torrenter havia emparaulat la noia amb son pare, però hi havia aquell "Ai, no!" d'anys endarrera...Insistiria, i ho feu, cada dia amb son pare perquè el casori es fes, si convingués sense esperar que la mare i la tia estrenessin vestits nous.

Quan Jaume arribà al Mas de Dalt, convocà una reunió general i digué:

- Ja us tinc totes emparaulades. I que ningú protesti. Jo me'n puc fer la veu si hi ha protestes, però qui ho faci se'n recordarà.

X Alguns de les noies més joves n'estigueren contents d'aquella decisió paternal.

- Mira, ja ens ho donen tot fet - comentaren.

Qui no donà bona acollida als pactes fou Maria del Mar, i la primera cosa que pensà fou de no creure el pare. De moment encetà una temporada de plors els quals es reforçaren quan el rei Jaume amb tota la mala intenció del món feu arribar un avís del casori planejat, al Mas Petit.

Dona Neus s'adona del gran disgust de la pubilla i se'n sent fortament tocada. I no sap quin partit prendre. De primer, perquè era llei al mas, sap que la noia ha de creure el pare. D'altra part ella porta a coll un intent del seu home de voler-la tornar a casa seva per no haver portat un noi al món, i, després, anys i anys de sentir crits tothora i per qualsevulga cosa pel fet del sexe de les set infants les quals amb tants treballs ella havia donat a llum. De crits se'n

poden sentir un dia, dos, tres, deu i fins i tot, diuen els entesos, fan bé, però sentir-ne anys seguits passa de mida. Dona Neus havia vingut al món per a creure, però els plors de Maria del Mar li fan pensar per primera vegada en una mena de venjança contra son marit pels danys i perjudicis d'un rebutjament primer i d'un cridar etern... Però el pare s'ha de creure. Ella, si no hagués estat son pare res no hagués sabut de valls i muntanyes, de rius i de núvols, de sabbates amb sivella i de nits de nuvis. Ella pot deixar de creure el marit anant del costat de la noia, però això seria tant com dir a la noia que no cregués el pare, cosa aquesta, llavors molt mal vista i molt poc freqüent. Ella, si hagués estat més decidida, podria haver discrepat d'un marit el qual fou un bon marit, esperant, durant nou mesos, però nou mesos de bon marit al costat de vora un quart de segle de tenir a casa una màquina de cridar era per a donar peu a tota mena de discrepàncies. I ja en tenia ganes Dona Neus de posar-les damunt la taula aquelles discrepàncies, però posar-les-hi era tant com dir a la noia que dongués per no sentit el manifest de son marit en relació amb el casori acordat. No obstant, hi havien els plors de Maria del Mar els quals bé s'havia de trobar la manera d'eixugar... Dona Neus ja l'havia vist alguna vegada al fill del baró del Coll. I pensant amb els plors de la pubilla, el cor se n'hi anava a donar-li la raó ja que el petit baró no es podia pas comparar amb l'home del Mas Petit al qual ella només havia vist el dia de les escopetes. Així i tot d'aquest en podrien sortir dos o tres barons. Ultra aquest aventatge físic, el baronet no havia de fer res per a tenir Maria del Mar. En canvi, el del Mas Petit, per quatre dies de no haver-la vista l'havia anada a cercar amb una escopeta a coll. L'un era baró, petit, però baró a la fi. L'altre era un gran camperol, però petit en terres. A cal baró les terres se

les feien treballar i suaven els altres. Al Mas Petit, segur que qui suava era Ot. El baró anava a cacera a matar hores. El del Mas Petit hi devia anar a matar conills. I després hi havia el calaix. Les diferències de calaix es tenien molt en compte en el temps que s'havia de creure el pare... Si Maria del Mar acabés creient-lo... Quan ella el va creure no havia vist de prop cap més home que el rei Jaume i no podia saber quines coses se senten quan s'ha vist un altre home abans de veure l'oficial, aquell del qual el pare et diu: " Tu et casaràs amb aquest!" I la seva Maria del Mar resultava que a n'aquell minyó del Mas Petit l'havia vist set vegades! I Dona Neus volia i dolia. I va anar veient que Maria del Mar portava escrit a la cara que no creuria el pare...

Algun cop, les dones del mas per a fugir una mica de les àries del rei Jaume, es recollien una mica lluny del casal i Dona Neus deia a les noies, menudes llavors, que no tots els homes cridaven com son pare, i que n'hi havien que no cridaven, com el senyor Marian, el qual anà tant temps a donar classe al mas ja que Jaume no volgué de cap manera que les noies anéssin a l'escola de la vila més propera on es barrejarien amb nois i noies que hi anaven poc i mal xingats i que aprendrien més coses dolentes dels marrecs que bones del mestre. I com que totes les set noies de les coses del món no en sabien més que planes de gramàtica, regles de tres i brodar flors de color de rosa en tambors de preu, Dona Neus recordava que ella intentava dir-les-hi les poques coses que ella en sabia del món, que de debó eren ben poques. Tant com les noies eren petites tot anava bé. Dona Neus s'empecava contes de reis i princeses, tots amb un bon acabament, amb casoris brillants i felicitat general. No totes, però, quan feren el pas de ~~dones~~ noies a dones - accident que Dona Neus els seus treballs tingué per a donar-les-hi unes explicacions ho-

nestes ja que ella era la primera que no l'acabava d'entendre ni ara que havia florit set vegades -, s'acontentaren amb les contalles de reis i princeses. I en volgueren saber més coses del món, que no tot, deien, devia ser com en les històries que contava ella. I ella els deia que sí, que al món hi ha molta gent, gent de dalt i gent de baix però que, vaja, que els reis i princeses són reis i princeses i que la gent de baix és gent de baix. Quan la gent de dalt s'enamora...

- Que no es pot enamorar la gent de baix?

- Sí, però no es pot enamorar de la gent de dalt.

- Per què?

- Perquè és quelcom establert així, una cosa natural que no té discussió...Nosaltres tenim gent que ens mena les terres. Nosaltres i ells ja sabem que nosaltres ens arreglem nosaltres amb nosaltres, i ells s'arreglen ells amb ells. Quan les coses no van per aquest camí es trenca un equilibri i sorgeixen hores de mal passar, renyines, disgustos i de vegades coses més greus.

- Així a mi no em pot agradar un home que no sigui ric?

- Ui, no, Maria del Mar! De cap manera...Una noia rica no es pot embolicar amb un home pobre.

- Però per què?

- Perquè no. Tu saps el que és ser pobre!

- Així els pobres no es poden enamorar?

- Pas d'una rica.

- I, mare, si a mi, quan fos l'hora, m'agradés un pobre?

- Ai, filla, les altres no les fan pas aquestes preguntes. Això que tu dius és com un pecat, saps?

- I confessant-me'l...

- La penitència seria que no t'agradés. Els capellans també les saben aquestes coses. I si no les saben les haurien de saber.

- I doncs quan ens fan cantar que tots som germans...

- A l'hora de dir Parenostres sí, però pas a l'hora de casar-nos, que és una cosa molt diferent..

Tot això anava pensant Dona Neus aquell dia que volia tenir una sentada amb Maria del Mar, aquella Maria del Mar que ja de menuda veia possibilitats d'un amor de pobre i que es rebel·lava contra un pacte establert de segles. I tant s'hi rebel·lava que un dia es presentà davant d'Ot del Mas Petit del qual havia sentit a dir que era un galan minyó, però pobre. A la primera visita ja va veure que de galan minyó ho era i se'l mirà una estona llarga. I pensà que el món era molt mal posat ja que ella no podia voler un home com aquell perquè eren de braços distints. A la segona trobada ja no hi havia home pobre i noia rica. Per a ella ja només començava a haver-hi un home: el seu...I quan arribà la setena es passà l'estona fent-se juraments. Dona Neus no la sabia bé la història de les set trobades i se la imaginava a la seva manera. I més se les hi imaginà quan veia el posat de la noia la qual havia perdut aquella esponerositat que feia ensalivar a qui la veia. A Dona Neus li emmalaltia el cor quan veia plorar la noia i quan decidia fer-se'n aliada li venia cop i recop al pensament que s'hi jugava la veu del marit i potser més i tot que la veu. I tampoc per un enamorament que qui sap si no era un enamorament de pas s'havia d'enterrar al rei Jaume...Grans dubtes els de Dona Neus!

I té lloc el diàleg amb Maria del Mar.

....però sempre s'ha de creure el pare?

- Jo bé el vaig creure.

- A canvi de què!

- Oh, filla, el teu pare mentre festejaven no va cridar mai.

- Però val la pena festejar dos mesos a mitja veu i nau de casats

- I doncs quan ens fan cantar que tots som germans...

- A l'hora de dir Parenostres sí, però pas a l'hora de casar-nos, que és una cosa molt diferent..

Tot això anava pensant Dona Neus aquell dia que volia tenir una sentada amb Maria del Mar, aquella Maria del Mar que ja de menuda veia possibilitats d'un amor de pobre i que es rebel.lava contra un pacte establert de segles. I tant s'hi rebel.lava que un dia es presentà davant d'Ot del Mas Petit del qual havia sentit a dir que era un galan minyó, però pobre. A la primera visita ja va veure que de galan minyó ho era i se'l mirà una estona llarga. I pensà que el món era molt mal posat ja que ella no podia voler un home com aquell perquè eren de braços distints. A la segona trobada ja no hi havia home pobre i noia rica. Per a ella ja només començava a haver-hi un home: el seu...I quan arribà la setena es passà l'estona fent-se juraments. Dona Neus no la sabia bé la història de les set trobades i se la imaginava a la seva manera. I més se les hi imaginà quan veia el posat de la noia la qual havia perdut aquella esponerositat que feia ensalivar a qui la veia. A Dona Neus li emmalaltia el cor quan veia plorar la noia i quan decidia fer-se'n aliada li venia cop i recop al pensament que s'hi jugava la veu del marit i potser més i tot que la veu. I tampoc per un enamorament que qui sap si no era un enamorament de pas s'havia d'enterrar al rei Jaume...Grans dubtes els de Dona Neus!

I té lloc el diàleg amb Maria del Mar.

....però sempre s'ha de creure el pare?

- Jo bé el vaig creure.

- A canvi de què!

- Oh, filla, el teu pare mentre festejaven no va cridar mai.

- Però val la pena festejar dos mesos a mitja veu i nau de casats

per a sentir els crits que hem hagut de sentir?

- Si a mi m'haguéssin dit que el meu matrimoni havia de ser un matrimoni de crits...

- No haguéssis cregut el pare!

- Es que el pare no ho devia saber que aquest home fos un doctor honoris causa cridant.

- Però en el meu cas el pare sap com és el baró al qual m'ha adjudicat, com ho sé jo i ho sabem tots.

- Sí...però el problema és que el teu pare sempre ha manat a casa.

- Però tu n'estàs tipa o no n'estàs tipa de sentir-lo cridar?

- Tant que vulguis.

- Doncs el sentirem cridar una vegada i prou. Quan jo li digui que no li vull el baró.

- Però Maria...

- Mare, si el pare t'hagués regalat una cosa com el baró, què hauries fet?

- No ho sé...A mi en van pujar dient-me que havia de creure el pare... I potser el baró no cridi...

- I si tu abans de casar-te amb el pare t'haguéssis mirat un altre home?

- Maria, jo aquestes coses no les puc saber. Jo no m'havia mirat mai cap home quan em van fer mirar el que després fou ton pare...Potser no n'hi ha prou d'haver-se mirat un home per a deixar de creure el pare.

- Mare, jo he passat de mirar-me'l un home...I un home pobre.

- Maria, Maria...això no sols potdeixar sense veu al teu pare. Això el potdeixar sense res, i tampoc...

- No t'esvaris, mare. De mirar al que tu et penses hi va molt tros. I, en l'entremig coses de molta més importància potser que el final que

tu et puguis imaginar. Jo poto un home a dins de cada bocí meu i ja no se'n mourà més. Imagina't que el pare, enlloc de sortir-te cridaner, el tinguéssis al cor i al pensament.

- Jo el teu pare només el tinc a les orelles. Ara ja el sento encara que no cridi, i em pesno que el sentiré sempre més.

- Tu coneixes el baronet, i has vist Ot del Mas Petit. Vols fer el favor de comparar?

- Jo el del Mas Petit l'he vist un cop i encara armat d'escopeta... I de plantós ja ho és, ja, però...

- Amb el baró no m'hi casaré!

- Et jugues la veu del pare.

- Si només és la veu descansarem tots, que ja ens convé.

- I si passa de la veu?

- Que no l'agafi aquest disgust. Abans que el pare em donés marit jo ja tenia el cor donat. No es pot donar dos cops el cor.

- Si jo ho pogués arreglar, Maria, per no veure't plorar... Tant et té presa aquest noi en set vegades de veure'l?

- Tu no ho pots saber, mare, perquè no t'hi has trobat.

- Però què dimoni sent una quan... quan es troba en coses així?!

- Jo, pobra de mi, ni t'ho sabré dir. Una s'hi ha de trobar. Jo sé que tenia un cor que ja no és meu. Jo sé que tenia un pensament que abans de les set visites pensava en coses diverses, i ara només en pensa una: ell. És una cosa, mare, que jo alguna vegada n'havia sentit a parlar: l'amor, i el que jo volia que fos... aquest deler, aquest afecte, aquesta estimació, aquest neguit, aquest miracle de sentir-te enamorada d'un home que comparteix aquests mateixos sentiments, aquests sentiments que et fan nova, que et diuen en tot moment que la vida és ell, ell i tu, que no hi ha res més que tots dos... i que aquest amor, si és veritablement amor i no se n'ha de dir un altre nom, es-

tà per damunt de tot, fins damunt d'un pare cridaner.

- Maria, Marieta...però a tu aquest home t'ha encomanat tot això?

- Tot això i molt més.

- I tot en set dies?

- Al segon ja vaig veure que aquell home seria el meu i que no n'hi hauria cap més.

- Tu sents totes aquestes coses per ell, però ell...

- Si ell no sentís les mateixes coses, et penses que m'hauria vingut a cercar amb escopeta?

- Això sí, veus...Però tot això no passa, com un mal de queixal o la il·lusió d'estrenar unes sabates?

- Això dura més que el cridar del pare.

- Així va per llarg. I com ho hem d'arreglar, filla meva?

- No ho sé, però Ot del Mas Petit serà el meu home hi hagin o no hi hagin crits.

- Ai, Reina Santíssima...

Dona Neus sortí de la conversa tremolant tota. Maria del Mar ha conegut una cosa que ella desconeixia: un amor sense reserves, i un amor que la seva gent no pot acceptar, un amor d'una rica per un pobre. Mai s'hagués pensat ella que l'amor fos quelcom com el que la joia li havia dit que sentia. Ella s'havia casat amb Jaume del Mas de Dalt perquè el pare li havia dit. Havia fet un vitatge de noces espantadíssima, i quan ja anava pensant que el casori no era de tan mal passar com algú deia, vingué el neixement de la pubilla que el rei volia que fos un hereu. I ja venen els crits. Ella tornà a treballar amb la bona intenció d'acabar els crits, i cada seva aportació a fer de la seva una família numerosa, no fa altra cosa que ori-

ginar crits i més crits fins que el rei agafa definitivament la malaltia de cridar. Al Mas de Dalt hi ha un Gayarre emetent notes fora pentagrama, secció nord, permanent. Es clar allò no era amor, i si ho era era un amor especial. Dona Neus pensa que n'hi deu haver de moltes classes i a n'ella li ha tocat aquell. Ella ja ha sentit dir que hi havia amors que mataven, i el del seu Jaume si no era d'aquests no se'n faltava gaire...D'estimar, ella ja havia estimat en la seva vida, però aquella estimació l'havia guardada tota, després de la cridada inicial per manca d'hereu, per les seves set filles, i a la que estimava més era a Maria del Mar la qual fou la causa del primer acte d'aquella cridada infinita. I Maria del Mar li havia parlat d'un amor que ella no sabia que tingués aquelles ales...Primer, pensa anar a cegues a favor de la filla i tornar la pilota a n'aquell marit super-baladrer el qual li volia casar Maria del Mar amb un element de poca vida i, cosa a tenir en compte, que no feia el pes a la noia i no pas precisament perquè pesava poc. I quan ja estava decidida a pledejar a favor de la noia, li torna al pensament que també era una mica fort jugar-se un marit, per capità-general de crits que fos, per una qüestió de casori...I si el què sentia Maria pel del Mas Petit no fos la cosa que la noia es pensava? Dona Neus no el comprenia un amor tan ben disposat. I si fos una cosa passatgera, d'aquelles que amb el temps van perdent empenta? Com un disgust, per perdre una clau, una tia sorda o fer una mala collita...En pensà moltes de coses Dona Neus abans de prendre una decisió, i ella mateixa es digné: "Neus, pensest'hi bé!". I s'hi pensà. Ja estava dit. Provaria la solució del temps. Si amb el temps la noia es refredava, ja la tenia la solució. I si no es refredava? S'havia de veure. I decidí, per a provar si hi hauria o no refredament, de portar Maria del Mar un temps a la seva casa pairal. En parlaria al

rei mirant de no esverar-lo. I n'hi parlà.

- Jaume, no cridis, no és qüestió de cridar.

- Ja fa temps que no em sentiü. Que ho trobes a faltar?

- No, no...D'ençà que no crides a casa sembla una casa com les altres.

- El cridar o no depen del què em vulguis dir.

- Tu fa dies que, com que la tens tancada, no has vist Maria del Mar.

- Que ha fugit?! diu el rei a punt d'esclatar.

- Jaume, no! Recorda't del què et va dir el netg. Maria del Mar és a casa. No t'esvaris, però d'aquell dia de les escopetes que es va espantar i té l'espant a dintre. No sembla la mateixa.

- El matrimoni la posarà bé. No hi ha res com el matrimoni per arreglar les dones. Tu mateixa, deixem estar ara, la mala feina que em vas fer fent-me pare de set noies, un altre goig feies de casada que de soltera.

- Es que tu no l'has vista a la noia. Ha vingut a mitges.

- Si és per aquell burdegassot del Mas Petit, no em toquis el botet que m'emfilo!

- No, no, jo penso que no s'ha de ser partidari d'un element que es pensa que s'ha de festejar amb escopeta.

- Però la noia n'és partidària o no? Es això que vull que m'aclareixis!

- Jo la cosa que sé és que Maria, pel què sigui, la noia no menja, la noia no dorm, la noia somica i fa pena de veure. Tanta, que em fa l'efecte que el baró hi posi repars.

- Això és una altra cosa, veus...No, no pot ser que se'ns panseixi així.

- Jo ho dic per tu Jaumet. Tu quan vas contractar el casori segur que vas posar Maria del Mar a dalt de tot.

- Clar que sí. Després de tot vas tenir sort. No em vas donar l'hereu

que tenies l'obligació de donar-me, però almenys les noies et van sortir guapes, i sobretot la pubilla. Res, si aquesta noia s'ha desmillo-rat ha de sortir, que es mogui, que la toqui el sol, que la toqui l'aire i que torni a ser la que jo vaig dir a la baronia que era.

- Jo pensava...

- Tu no penses res! La noia no ens pot fer quedar malament!

El disgust del rei va en augment i també hi van els crits. El met-ge aquella vegada s'havia errat. La por de que la pubilla li vingui a menys el fa cridar més que mai. El mas torna a tremolar com en el seu millor temps. Unes gallines ja tornen a pondre silenciosament, i uns pollastres canten, de nou, amb el cap dessota l'ala.

- Jaume, Jaumet, no t'esvaris...pensa en la veu!

- Doncs si tot li ve e'estar tancada perquè no l'obres!

- Jo havia pensat portar-la un temps a casa la mare - diu Dona Neus aprofitant uns segons que el rei prenia alè -.Allà hi ha tranquil.li-tat, i quan tornés a ser la Maria del Mar de sempre la tornem ací i la podries presentar amb tot l'orgull.

- I per què no ho deies més aviat, això, punyeta! Es que volies saber si jo ja no podia cridar més, eh?! Es que els trobaves a faltar els meus crits! No esperis a demà a portar-la a casa ta mare. Ara mateix porta-la-hi, ara mateix! I sense replicar, que m'has fet dir un pu-nyeta que m'ha fet molt mal!

Al Mas Petit es passen hores tristes. Antònia es va acabant, acabant, fins que s'acaba del tot. Abans d'acabar-se, pren una mà d'Ot i li diu:

- Tornarà, Ot, tornarà...

El cop és fort ja que per a Ot Antònia havia estat com un braç i una cama. Estava tan acosumat a veure-la al mas, que ara el casalot li semblava una cosa buida. I, per si la pèrdua de la vella serventa no fos prou, hi ha l'avís de casori de Maria del Mar amb el baró del Coll. El món havia canviat. Es trobava, de cop, davant un món advers després d'haver viscut en el millor. No tothom se sap agafar les coses de la manera que passen, i aquella vegada Ot caigué a plom. Ni veure l'escopeta penjada vora la llar li encomanà ganes de fer-la servir per anar a cercar Maria del Mar amb foc granejat... Que el rei hagués anunciat el casori era que la noia hi havia donat el seu consentiment, i ni el blat esplendorós ni la boniquesa de l'horta li poden fer mudar una processó de pensaments si un negre l'altre encara més. Es deixà seduir per un que li repetia, punsuny, que acabada Antònia i amb Maria del Mar a punt de convertir-se en baronesa, al mas no hi tenia res a fer. Aquell mas que va ser durant anys la seva glòria i que en fou més quan hi passà la pubilla del Mas de Dalt, ara que sabia que no hi tornaria, ja no hi podia viure. Era en va que Antònia, d'on fos, li repetís de tant en tant aquell: "Tornarà, Ot, tornarà...". L'home creia que tot era una mentida pietosa d'Antònia... Va poder més el desencís que res i, un dia Ot Quernany va deixar el Mas Petit. Sortí sense tornar el cap endarrera, i ni va voler que els gossos els seguíssin. Quan els fidels amics ho intentaren, a l'arribar a la llinda del bosc els manà que reculessin. Els cans es quedaren mirant-lo i el veieren cada vegada més petit fins que el perderen bosc enllà...

Dona Neus deixa la noia a casa els avis.

- I potser en temps pel mig la cosa s'adobi. De moment sembla que

ens l'ha agafada forta. Diu que està enamorada d'un home que no és el que son pare s'ha compromès a casar-la-hi.

- Enamorada? - diu l'àvia Conxa -. Què en saps tu d'aquestes coses? Almenys no en sabies res quan vas sortir de casa.

- Ho sé ara. I no per mi, per ella, per la noia. Diu que és quelcom que hi ha poques coses a fer.

- Això són coses del llibres, Neus. Per això a casa no n'hi tenim.

I no n'hi haurien d'haver enlloc si porten aquestes cosotes. A casa, quan tu vas ser fora vam treure una minyona per coses de llibres.

N'hi vam trobar una maleta plena, i tots, tots, parlaven de gent enamorada. Un escàndol, un escàndol... Uns llibrots que deien que l'amor era primer que tot, amb històries de nobles que perderen la noblesa per a casar-se amb una qualsevol perquè n'estaven enamorats, i d'un soldat que s'emportava una senyora treient-la de casa per la finestra amb ajut d'una escala, i de noies que es feien monges per amors contrariats, i de freres que es desfraraven per a seguir una noia ben plantada... I la minyona els deixava llegir a ta germana aquells llibrots, i ja saps la fi que va fer ta germana, no? La vam trobar al pallar de dalt llegint aquells llibres a viva veu amb el tartaner Forquet el qual abans de venir a casa havia tartanejat a ciutat on molta gent els llegeix llibres d'aquells amb el beneplàcit de les autoritats que es pensen que posant llum als carrers i fent monuments a generals ja tenen tota la feina feta... I què va passar? Que de resultes d'aquelles lectures ta germana va marxar amb tartaner i tartana. I la desvergonyida encara ens feia cartes dient que mai s'hagués pensat que viure amb un tartaner fos una cosa tan meravellosa com era! Ja veus, ella, filla de casa bona, viure amb un tartaner i trobar-ho meravellós! Els vam cremar tots aquells llibres i ton pare volia cremar la minyona i tot... A casa, sense lli-

bres, es posarà bé.

- Mare, és que em penso que ja no en necessita de llibres.

- El temps ho arregla tot. Ja ho veuràs...I el teu home, encara crida tant?

-No, ara crida més. Aquest és dels que el temps no serveix per a res. I si la noia no el creu, el sentireu cridar des d'ací.

Maria del Mar, com que amb el pensament veia sempre que volia a Ot, passà uns dies tranquil·la, i la manca de crits en aquella casa que havia renyit amb els llibres li anava tornant la seva normal arquitectura. Si tot hagués anat com creia el rei Jaume, la cosa s'acabaria aquí, amb un casori i tothom content. Però per malaventura d'ell i de tots els que pensaven com ell, les coses van anar com van anar i es complicaren. Potser massa, però no s'hi pot fer res contra segons quins esdeveniments que ni el temps es veu en cor d'arranjar. Qui és que s'havia de pensar que una noia com Maria del Mar, pujada sota la disciplina del rei Jaume, que havia rebut lliçons particulars del senyor Marian el qual donava gran importància a les assignatures morals fes, primer, set visites al Mas Petit provocant intervencions armades, i que després, com a resultat d'aquelles famoses set visites, seguis uns camins, sense haver llegit mai res dels mateixos, com seguien els protagonistes dels llibres de la minyona de casa de l'àvia Conxa?. I Maria del Mar vingué un dia que es cansà de tenir Ot al pensament, i el volgué veure com l'havia vist aquelles set vegades. I aquest voler es convertí en desig, en dèria i finalment en necessitat. I s'apoderaren tant de tota ella aquells sentiments, que un bon dia, precisament el dia que l'àvia li diu:

- T'han provat molt aquests dies, Maria. Estàs maca com mai...
 ella pensa que tota aquella boniquesa que l'avia li lloa, és la que
 ella vol que Ot li trobi. I amb aquella bona disposició a coll, va
 deixar el casal de sa mare i va emprendre el camí del Mas Petit. Se-
 gur que Ot no voldria que se l'emportessin si la cercaven al mas.
 S'hi presentaria com les set vegades anteriors, plantant-se al co-
 rriol del camp de blat...

Quants dies durà la caminada d'Ot? Ningú no ho sabrà mai perquè ell
 tampoc ho sabia. Fins que lluny de terres de conreu es ficà per la re-
 gió més poca cosa que hom es pugui imaginar. Els masos anaven escas-
 sejant per acabar que no se'n veia cap. La terra que ara trepitjava
 era una terra sense ambicions, erma, nua, seca, trista. Era la terra
 que sense Maria del Mar volia trobar. Veu unes cases les quals fan joc
 amb el rodal que les voltava, un rodal d'un to somort, tirant a fune-
 ral en el qual la vegetació devia ser caríssima perquè n'hi havia
 poca i de mal veure, com si estés malalta. En deien el Poble Trist
 d'aquell grup de cases, i a fe que el nom li esqueia ja que era trist
 el paisatge, les cases i la gent que hi havia. Com que els dies cami-
 nant havien desmillorat Ot, la gent del Poble Trist no en feu cap cas
 de l'arribada del foraster, esdeveniment que hi ha pobles que cele-
 bren moltíssim. Seria un més a mantenir la tristor general, pensà
 la gent al veure la cara del nou vingut...

- Tota la vida que hi vivim ací, i segur que ningú no sap que hi vi-
 vim...No pòguem ni contribucions! Hi ha una casa buida, la de la vella
 Quima la qual va acabar la corda el mes passat...Però ací la vida és
 dura - li deia Terenci, un dels tres vells que seien al sol. Els al-
 tres dos, els quals segons Terenci només enraonaven cada setmana, se-

guiren mirant a terra deixant-se aclaparar per un sol furiós que era la feina de la majoria del habitants del Poble Trist.

Hi ho era de dura la vida al poble. Els arbres eren desconeguts. Les muntanyes que formaven la petita vall de l'aldea ho donaven tot per fet produint una varietat de matolls que no servien per altra cosa que per a cremar, i unes herbes rossegades de malíssima gana per un petit escamot de cabres les quals no se sabien acabar que la terra no fes altres herbes que aquelles que per més que roseguessin mai les deixaven satisfetes, i estaven tan tristes com la gent. Ot intimà una mica amb el vell Terenci el qual parlava més que els que només ho feien setmanalment.

- Diners? Què voleu que en fem! Ací tot és de tots. Les cabres les tenim una temporada cadascun. Pa, dieu? Si no tenim blat d'on voleu que el treiem el pa...! L'aigua és lluny i de mal anar. Molts en passen sense. Som el poble que menja més formatges del món. Si se'ns morissin les cabres ens moririam tots... No n'estem mai de malalts ací. Només faltaria. Ací quan un agafa la batzarria d'emmalaltir-se es mor i ja està. Però la gent no n'està de malalta perquè sap que si n'està es pot morir. Ací ens solem morir de vells. A vell s'hi arriba sempre. Ara, ningú no en passa. La única ha estat l'àvia Quima la qual feia tants anys que durava que tots ens pensavem que passaria de llarg... Ningú no sap qui començà el poble. Diuen... diuen, que el qui el començà fou un que fugí del món per questions de faldilles i vingué ací per a no veure'n més. Va viure sol una pila de temps, fins que un dia comparegueren dues parelles les quals es vingueren a amagar al poble perquè ni els pares d'ells ni els d'elles volien que s'emparellessin. I la terra guanyà. Les dues parelles foren víctimes de la

tristor del lloc. El monstre de la tristesa, patró del poble, s'apoderà dels fugitius i no foren més que gent trista. Llurs descendents nasqueren tristos, pujaren tristos, es casaren tristos i s'hi reproduïren. I els que anaren vinguent no tingueren ni esma, tocats per la tristesa, de deixar el poble. Hi feren vida i mort. No se sap com arribaren al poble cabres i aviram, però ja les veïeu, estan tan tristes com nosaltres...

Ot, després del trasbals passat ja volia un lloc trist, però aquell n'era massa tanmateix. Les dones anaven negres, com si portessin dol de l'alegria. Les poques noies que es veïen anaven i venien amb el cap jup. A més d'un vailet se li posà Tristany, que ja és un nom relacionat amb la tristor. I veia que aquell ambient tan carregat de buidor s'anava apoderant d'ell, i fins aquell ^{abans} esperançat "Tornarà, Ot, tornarà!" que la vella Antònia no es cansava de repetir-li, anava perdent punts.

Maria del Mar estava segura que sentia la veu d'Ot que la cridava i feia el camí boja d'alegria pensant amb la vuitena trobada que seria la de debó. I tants pensaments que feu pel camí, tantes coses que li diria, tant com se l'estimaria Ot al saber que per ell havia deixat un baró, que s'havia escapat de casa l'àvia, i té, no troba l'home mirant-se-la com altres vegades d'enllà del camp de blat. El Mas Petit és tancat, i aquelles terres i aquella horta, primer amor d'Ot, fan pena de veure. No cal que truqui, bé prou que es veu que no hi ha ningú, però ella ho prova i la porta se li obra al darrer esforç. Tot hi era igual, la llar, la taula rodona, el balancí d'Antònia, l'escopeta, aquella escopeta, penjada damunt la llar... Llavors es dona compte del temps que ha passat, que ella ha-

via estat tancada dies a la seva cambra, que havia viscut un temps a casa l'àvia... Sempre fa pena veure plorar algú, però si algú hagués vist plorar una noia com Maria del Mar sabent per què plorava segur que se n'hagués sentit fortament tocat llevat de tenir un cor de Diari Oficial. El Mas Petit té tot l'aspecte de fer molts dies que no hi ha anat ningú, però la noia no creu, no vol creure que Ot no hi sigui. L'esperaré, es diu. Ella ja tenia previst quedar-s'hi al mas abans que son pare li adjudiqués el baronet, i ara s'hi quedaria fins que Ot tornés. I no l'entreuria ningú. Se sent soroll al defora. No pensa amagar-se, sigui qui sigui. Dirà que aquella és la casa seva, i si convé dirà que hi ha vingut a tenir un fill d'Ot! Són els dos gossos del Mas Petit els quals han flairat de lluny una presència al mas i venen en visita d'inspecció. Han tingut molts dies d'independència total i ara comprenen que si l'amo ha tornat l'han de creure de nou. Al veure Maria del Mar se la mengen a festes. Per un momat la noia s'aguanta el respir esperant. No, no entra ningú darrera els gossos.

- I l'amo on és? On és l'amo?!

Els gossos, pobres, eren uns formidables empaitadors de conills quan Ot sortia de cacera i amb ganes de caçar, però no acaben d'entendre a Maria del Mar. Ells al veure la noia es pensaven trobar Ot ja que es recordaven bé que durant set dies l'amo i la noia havien passat estones junts i devien ser unes estones molt bones perquè l'amo estava content i quan la noia no hi era es passava el dia cantant esperant-la, però aviat es donaren compte que la noia havia vingut tota sola, i al veure que ella s'estava al portal esperant, pensant que ella d'aquestes coses en sabia més que ells, li feren companyia també esperant. Si la noia havia vingut, no deuria trigar a reaparèixer l'amo. No es podien esperar altres raonaments de part de dos

gossos especialistes en posar conills a tret.

I la noia seguia preguntant:

- I l'amo, on és l'amo?

La pregunta es repetí tant i amb un to tan planyivol, que els gossos degueren donar per entès que aquella noia tampoc en sabia res de l'amo. Si ja és difícil ficar-se amb probabilitats d'encertar pels pensaments dels humans, més en deu ser posar-se en les maneres de pensar canines. Hi ha gossos de circ que fan salts mortals, ballen i compten fins a deu, i gossos domèstics que porten el diari, trenquen mitges i desperten els amos els dies que s'ha d'anar a passeig aviat, però no se'n poden esperar massa coses de gossos conillers. Ells han après un ofici i si bé no tenen preu per a portar un conill als peus de l'amo i per aquesta feina ho envesteixen tot i fins passen gana per estar en forma, no sembla lògic es vulgui confiar que actuïn de primers ministres en altres activitats. De tota manera, aquells dos gossos sentiren tantes vegades aquella noia a la qual ja havien vist al costat de l'amo i que ells creien que hagués estat un gran companya, preguntant on era ell, que a la fi decidiren fer quelcom. Es posaren a guissar amunt i avall camí del bosc per on veieren desaparèixer Ot. I Maria del Mar entengué. Seguí els gossos fins a la llinda del bosc. D'allà els gossos no passaren. La noia no entenia què dimoni deien els gossos bordant, però sí que veié clar que Ot havia deixat el Mas Petit bosc enllà... Per bon nas que tinguéssin els gossos a l'hora de fer anar conills, havien passat molts dies de la marxa d'Ot i no podien seguir cap rastre. I això que ho provaven un cop i un altre cop...

- No podem passar d'ací. Ho sentim. Ací és el lloc d'on el veiérem per darrer cop - deien i repetien a la seva manera.

I ho van dir també tantes vegades que Maria del Mar va veure la cosa clara. Ben segur que Ot al rebre l'avís de casori que li envià son pare, havia deixat el mas per a no ser testimoni d'aquella donació.

- Que no ha tornat? - diu l'àvia de Maria del Mar a la dona que li comunica la manca d'assistència de la noia.

- No, senyora. I ja es fa fosc.

- Potser s'ha entretingut pel camí...

Però l'avi no vol estar sense fer res i ordena que surti una expedició de socors la qual, ja de matí clar, torna amb cara de fracàs.

- Però no l'heu trobada?!

- No.

- Així tant se valdria que no us haguéssiu mogut de casa! I què diem al Mas de Dalt que justament demà l'havien de presentar a la baronia?

- Si...que no l'hem trobada. Quina altra cosa podem dir?

Al Mas de Dalt hi ha tota la baronia en pes a la cerimònia de concretar la data del casori, quan es presenta una comissió portant la mala nova de la desaparició de Maria del Mar. Seguint instruccions i en evitació de conseqüències de desastre, es dona la informació primer a Dona Neus.

- Ai, en Jaume! Qui és que s'atreveix a dir-li res amb els barons a casa...

La dona respira com si no trobés aire. Preveu crits d'amplada intercomarcal o quelcom pitjor. No es cansa de preguntar als comissionats si es va veure algú amb escopeta pels voltants del casal, si la noia havia fet alguna declaració abans de marxar, si va marxar

de debó, si no va deixar cap nota escrita...Les respostes són aclaparants. I el temps va passant. El rei Jaume comença a impacientar-se. Ell confiava que els sogres eren gent de paraula, però potser triquen una mica massa a portar la pubilla. Amb el baró ja han esgotat diversos tmes. El baró fill no fa més que mirar les diverses portes de la gran sala d'estar per a veure per quina d'elles farà l'entrada la seva promesa per part del rei. Aquest s'adona dels nervis de l'hereu.

- Aquestes dones mai acaben d'empolainar-se...D'un moment a l'altre la deuran portar els de casa son àvia...No es pot estar tranquil quan les dones s'arreglen, i segur que la noia avui es deu voler arreglar més que els altres dies i perxò triga tant...I potser triga massa i tot...Oh, i tampoc veig a Dona Neus. També es deu donar els darrers tocs ella...

- Ens en fem càrrec, Jaume - diu el baró -.Ja se sap, les dones mai es troben prou guapes en actes com aquest...Quan jo em vaig casar, el casori, de resultes de l'excés d'empolainaments de la baronessa es va tenir de betrassar un dia!

Riuen tots. Però a la poca estona el rei Jaume ja fa una intervenció picada.

- Tona! Ves a dir a ta mare que si la noia es fa esperar, que no es faci esperar més ella, que tots ja sabem com és amb gales o sense! Tona surt i al cap d'uns moments torna a la sala i diu quelcom a l'orella de son pare. Es veu el rei mudar de color. Passa del blanc normal al vermell pujat. Vol dir quelcom i, al no poder-ho fer, el vermell es converteix en morat. En aquell moment entra Dona Neus.

- Jaume, no! Que t'hà va la veu!

I Dona Neus conta a la baronia la seva versió del retràs de la noia.

- Segur que és pel camí. Segur que quan ens pensem que no ve la veu-

rem entrar...

Però el rei Jaume senyala la filla Tona i diu com pot, amb tota mena de signes que la filla número tres li ha dit que a casa l'avia també l'estaven esperant a Maria del Mar, i senyala clarament que ell està per explotar i que ho farà d'un moment a l'altre. Aquell home s'ho vol menjar tot i al veure que no pot cridar encara es vol menjar més coses i a la que es vol menjar més aviat és a Dona Neus la qual li aconsellà que portés la noia a casa els avis. El posat del rei escama una mica a la baronia, més Dona Neus posa en joc les seves dots de relacions públiques i allò calma els forasters i més o menys al mateix rei.

- Ara ja no deurà trigar...Faci-se'n càrrec...La noia és la primera vegada que s'hi troba...

I intenta fer temps. Unes serventes passen unes plates amb pastissos, amb ordres de fer-ho a marxa lenta. Ja se'n mengen, però amb poca afecció. El rei gesticula indicant que aquelles serventes mai havien transitat tan poc a poc. A mida que passa el temps l'afecció als pastissos decreix i les cares serioses augmenten.

- Ara portaran vi. Es de les nostres vinyes...- diu Dona Neus amb els darrers esforços per aguantar la reunió en pau.

La baronia beu com si es purgués. El rei Jaume demana permís per a retirar-se uns moments. Va a intentar aclarir més les coses i de pas si no les aclareix te pensat baixar al celler a cridar. No les ha aclarides i se'l veu baixar al celler amb un drap a la boca per tal d'esmortear els crits que pensa fer. No se'n surt i es torna a presentar a la sala esperant aconteixements que ja veu venir quins seran. Dona Neus torna a ordenar una nova passada de pastissos. Ningú repeteix. Alguns components de l'embaixada de la baronia es comencen a mirar rellotges. Del monumental de la sala toquen les vuit.

El rei Jaume l'hauria volgut fondre aquell rellotge. La baronia es torna a mirar els llurs.

-Sí, les vuit- se sent.

L'embaixada s'ha esperat cinc hores. Tothom considera, amfitrions i convidats, que són moltes hores. Ja no es pot fer altra cosa que esperar que algú digui quelcom. I és el baró qui intervé, aquell baró que semblava que només volia casar el fill amb una pubilla benestant, i que ens resultarà segon anirem veient, un element de consideració.

- Es que aquesta absència es deu a que el noi no arriba a la mida?- diu senyalant el petit baró el qual per acostar-se més a Maria del Mar s'ha posat taló alt i corona.

- No, no ho crec.- diu Dona Neus

- Es que el meu noi pot ser un baró no sobrat d'estatura, però d'home, encara que sigui un home petit, n'és tant com el primer, i és depositari de l'honor de tota una baronia i, com home d'honor no pot veure bé, com no ho veiem tots nosaltres, la no compareixença en un acte com aquest de la que n'havia de ser, com ell, protagonista. Tu, Jaume, vas venir a casa i ens vas oferir, millor dit, ens vas donar la pubilla, i la pubilla no hi és. Es que tu manes o no manes a casa teva?

Jaume, ja presentant un color nou al rostre fa que sí amb el cap picant-se al pit repetidament.

- Es que quan tu vas venir a fer el tracte no se'n va parlar per res de l'alçada del meu noi. Ell té la que té, i malgrat que la cosina Marina perquè no ens volem casar amb la seva filla va dir plena de despit al noi al saber el compromís amb vosaltres: "Que no ho veus que no hi arribaràs!", malgrat això porta la corona de baró com la pot portar qui sigui. I és amb la corona de baró que hem vingut a lligar caps, però si no hi ha la noia em penso que pocs caps lligarem...

El rei Jaume, impotent d'expressar-se oralment, ho fa per escrit.

"Els caps ja són lligats!" diu en el primer comunicat. El baró per tal de discutir amb les mateixes armes, per a no acomplexar al rei, o potser perquè la general no s'assabentés de coses que havien de ser objecte de discussió privada, es disposa a contestar caligràficament les lletres del rei. Aquella llarga espera sense resultat positiu havia amoscat el baró i els escrits se'n ressentirien. El canvi de notes fou el següent:

"Els caps els hauràs lligat tu, Jaume, però on és la noia?"

"En aquest moment no ho sé, però a casa els sogres a hores d'ara ja la deuen estar buscant"

"I si no la troben? I si és una noia perduda?"

"Baró, jo no puc cridar i ara seria la segona vegada que ho provaria avui. Quina intenció se li dóna a n'aquest: I si és una noia perduda?"

"A mi també m'agradaria discutir aquestes coses a crits, però no ho faig, primer, per atenció a tu que no pots cridar, segon perquè sóc a casa teva i, tercer perquè tota aquesta gent que ens està mirant com si no hagués vist mai res, no s'assabenti de segons què. I, al dir una noia perduda, volia dir una noia que no l'han trobada, que s'ha perdut"

"Entesos!"

"I ja posat a aclarir coses, va arribar a orelles de la baronessa que algú va venir al Mas de Dalt a buscar Maria del Mar amb arma de foc. Què hi ha d'això?"

"Es van descuidar de dir-vos que jo vaig foragitar l'intrús a perdigonades. I que d'ençà de llavors la veu m'ha anat de cala baixa fins que un metge em va amenassar en fer-me-la petdre. Ja veus comestic!"

"Jo hagués reaccionat igual. Amb això estem d'acord. Però amb quin

"dret va venir al mas aquell intrús?"

"Més que amb cap dret vingué amb una intenció. Són molts els que voldrien Maria del Mar"

"D'acord, Jaume. Però un que vagi en determinades intencions a casa d'una noia, quelcom hi havia donat peu"

"Les dones de casa estan per damunt de tot dubte. A casa hi ha una passa d'honestetat!"

"Ho crec perquè tu m'ho dius. Però en tens proves?"

"Em demanes proves de l'honestetat de les dones de casa?!"

"Alto, Jaume, de la teva dona no!"

"Que no la creus honesta a la meva dona!"

"Jaume, tu tant t'esvares cridant com escrivint!. Hi ha un home que venia a cercar la teva noia amb escopeta. Què vol dir?"

"Vol dir que no es veia en cor que la noia el seguis de grat. I en quan a les proves d'honestetat, és que a les dones de casa teva quan els homes són fora, les arreu amb cinturons de castetat?"

"A casa n'hi han però jo et puc assegurar que ni el pare ni jo hem volgut mai aprofitar-nos dels seus positius aventatges. Ara, l'avi passava molt temps a les Colònies i ja no ho puc assegurar. La única cosa que puc dir és que l'àvia cada vegada que l'avi s'embarcava feia una cara que semblava que la devien i no la pagaven. Ara, si mai, un no sap les coses com poden anar, t'interessen o interessen a algú de la casa, et poso els cinturons a la teva disposició amb les claus corresponents"

"Si penses fer-me aquesta ofrena per quan el teu noi sigui a casa, és que de qui dubtes és de la meva noia!"

"Es que jo en aquest pacte de donar-nos la noia després del fet de les escopetes, i això és un dir-t'ho a tu, no ho veig massa clar, saps?"

"Jo si ara podés cridar em sentirien de França!"

"Matem-ho, Jaume. Torna'm la nota, si vols. Però jo, el noi, la baronesa i la baronia en pes hem vingut per a ser presentats oficialment a una noia, no perduda, però que s'ha perdut... Solucions!"

"La noia tornarà!"

"2 Quan?"

"Baró, la que s'ha perdut és ella."

"Però tu penses esperar-la sense fer res? A casa encara no se'ns

"n'ha perduda cap, però si mai se'ns en perdés alguna no parariem

"fins a trobar-la. I més et diré, si la teva no la cerques tu, la

"cercarem nosaltres, ja que Maria del Mar, si la teva paraula val,

"és nostra"

"No t'embalis, baró. La noia és meva i serem els de casa que la cer-

"carem. A mi ningú m'ha de dir què tinc de fer per a trobar una meva

"filla."

"Tampoc ningú t'havia de dir que l'havies de perdre"

"La meva noia no s'ha perdut. Ha fet tard, que hi ha molta diferen-

"cia"

"Nosaltres no estariem parats en un cas com aquest. I si amb la gent

"de casa no n'hi ha prou, tinc a la meva disposició els homes del

"general Savalls!"

"Si en vols fer una qüestió política d'aquest cas l'hi farem. Si tu

"tens carlins jo dispenso de cristins!"

"No en tenim per a començar de la vostra tropa!"

"Mai ha guanyat cap guerra una gent que fuig més vegades que no ataca"

"Però quan hi ha carlins en algun lloc tothom tremola. Quan hem es-

"tat cent, n'heu necessitat dos-cents per a fer-nos mudar de lloc"

"Vosaltres només actueu quan trobeu gent indefensa"

" Nosaltres volem convèncer a la gent que l'únic rei autèntic és
 "Don Carles, i el general Cabrera serà qui l'imposarà si la gent no vol
 "creure"

" Aquest és un cara-girat. Ja ho veureu!"

" El cara-girat ets tu. Però estem fugint d'estudi. Ací del què es
 "tracta es de trobar la dona del meu noi que tu te l'has deixada
 "perdre"

" Qui ha començat a fer política has estat tu"

" Jo només he apuntat que si convingués m'ajudaria a cercar-la la
 "força carlina"

" I jo que podia comptar amb la tropa legal"

" Es que jo no me'n fío de la tropa legal ni per a trobar noies desa-
 "paregudes. Vosaltres us n'haurieu de donar vergonya de seguir els
 "descendants d'un rei com Ferran VIIè el què es passava el dia bro-
 "dant i aplaudint les batalles que guanyaven els francesos quan eren
 "ací"

" I jo no em fío dels carlins que són carlins i prou"

" Per això la trobarem"

" La trobarem nosaltres i, de pas, si trobem carlins pel camí ho pas-
 "saran malament"

" Jo puc ser entre els cercadors"

" També hi puc ser jo!"

El baró veu que allò pot tenir resultats insospitats i que ell està
 atacant el rei Jaume a casa seva. Deixa d'escriure, fa sortir la di-
 plomàcia i en evitació que la guerra de notes arribi al públic en ge-
 neral diu:

- Segons s'ha aclarit, Maria del Mar no ha pogut presentar-se avui
 degut a un refredat intempestiu. Tornarem així que la noia estigui
 bé.

Ja fa dies que Maria del Mar és al Mas Petit. Pensant amb Ot ha portat a cap una mena de miracles. L'horta fa tant goig gairebé com quan el noi la portava. A la pubilla del Mas de Dalt mai se li havia permès fer altra cosa que cuidar-se del roserar de la casa, però la noia feu, a l'horta del nou estatge, un boníssim treball. Segur que tots els elements que la composaven no regatejaren esforç per tal de que la noia se sentís satisfeta del seu nou ofici. Els dos gossos del mas li feien companyia tothora, i amb els dos ex-caçadors de conills sentia que tenia quelcom d'Ot al seu costat. I cada dia cap-al-tard, tots tres davant el portal del mas miraven vers el camp de blat esperant.

Tant el baró com el rei Jaume van fer servir les seves influències a l'hora d'emprendre una recerca a fons de la noia esgarriada. L'un dient que hi havia milícia a les muntanyes dels voltants i l'altre dient que el què hi havia eren carlins. Hi hagué topada i els trets se sentiren ressonant per les valls que voltaven el Mas Petit. Maria del Mar agafà por, i pensant que algú la cercava amb tropa i que l'aniria a cercar al mas, ella i gossos fugiren bosc enllà.

Quan el rei Jaume empren amb la seva gent la recerca de la pubilla, el primer camí que segueix pensant la cosa pitjor i malgrat que tenia noves que el Mas Petit era tancat de dies, és el del mas. Es recorda del dia de l'escopetada quan la noia feu de parapet davant Ot impedint-li un bon blanc. També el baró el qual sabia l'epissidà, decideix dirigir-se al mateix lloc. El baró pensava tan malament com el rei, ja que pensava que Jaume tenia la pubilla amagada per morde la poca talla del seu noi. Ambdós s'hi encaminaren quan ja havia tingut lloc el petit combat entre nacionals i carlins el qual acabà en taules, però que segons els responsables de cada costat l'altre

se'n recordaria anys d'aquella batalla. Com sempre.

El primer d'arribar al mas fou Jaume el qual fou avisat que s'acostava gent.

" Si són carlins, foc! " ordena per escrit.

- Es la gent del senyor baró...- li diu el cap d'informació.

"Apunteu sense tirar, de moment" - és la nota que segueix.

"Ací no hi és!" - escriu el rei al baró.

- Ja ho heu mirat bé?

"Hem mirat fins els calaixos"

- Hauran fugit amb el del Mas Petit?

- "No, la meua gent em va dir que molt abans que Dona Neus portés la noia a casa sa mare el Mas Petit era tancat"

- Però aquesta horta no té aspecte d'estar abandonada... Si es veu que s'ha regat fa poc.

"La meua noia no va ser pujada per a regar hortes!"

- Algú l'ha regada aquesta horta... Jo faria una batuda pels voltants.
2 Fem-la"

La batuda no dona cap resultat. Els dos escamots es troben més d'una vegada pels camins i corriols del bosc.

- Si anem tots allà mateix no farem res! - diu el baró -. I si la noia hagués tornat a casa son àvia?

S'hi va corrents. Qui corria més era el baró petit, el qual quan més difícil se li posava el casori més ganes tenia de fer-lo.

A casa els avis de Maria del Mar només hi troben gemecs al preguntar si la noia hi havia tornat.

- Què fem, Jaume?

El rei escriu: "Els carlins us doneu molt aviat"

- Un carlí no s'ha donat mai! Ni es donarà. Seguirem cercant. Ara, cerquem-la per llocs diferents.

" Dintre tres dies, ací" - escriu Jaume.

2 Dintre tres dies ací...

Que els gossos disposen de sentits extra humans, o que aquests si els tenen són sentits encara en vies de desenvolupament, és cosa provada. Pressenten tempestats, la mort de coneguts, coneixen de lluny l'humor de l'amo, s'aparten de la casa quan estan malalts, coneixen les herbes que s'han de menjar quan estan de baixa per causa de salut, menen ramats amb la manera de mirar d'un pastor, protegeixen la mainada i n'aguanten pacients les entremaliadures, guien els que no hi veuen, troben perduts a la neu, que és tan freda, capten per institucions benèfiques, descobreixen amagatalls de drogues, s'enamoren quan n'és temps i no es donen vergonya de fer públicament cua darrera una fembra. Alguns, com alguns humans, se la disputen a mossegades...Potser sí que algú fa pipí alçant la cama, però ningú ho fa amb la gràcia que ho fan els gossos. Que els gossos d'Ot, doncs, quan sortiren amb Maria del Mar posaren un extra sentit en cercar l'amo, deu ser cosa certa pels partidaris de donar tota mena de mèrits als gossos, però qui intervingué més en la gran recerca boscos enllà fou la noia per les grans ganes d'Ot que tenia. Ella no sabia el camí que l'home havia seguit però el tenia tant al pensament que estava segura que seguia el camí dret. I no s'errava. El seguia sense desviar-se d'un pam atreta per l'imant de l'existència, on fos, de l'home del Mas Petit. Portava una mena de brúixola al cap la qual enlloc de senyalar nord magnètics, que devegades fallen, li senyalava sense desviacions la direcció Ot.

Passa una ~~tr~~inca de dies. I dos. I tres. La situació, pels escamots

del Mas de Dalt i de la baronia del Coll, no ha variat.

- L'heu trobada?

- No - fa amb el cap el rei Jaume.

La situació no s'ha mogut, però l'humor ha empitjorat.

- Ja l'heu cercada bé?

" Es una censura? Per què no l'heu trobada vosaltres? " - escriu el rei.

El senyor baró es descarrega d'una idea que ja fa dies que li volta pel cap.

- Una noia no pot anar més lluny d'on l'hem cercada nosaltres sense deixar rastre. I ja en balla pel magí que potser la tens a casa teva amagada fent aquesta comèdia de cercar-la, o no cercar-la, perquè si no tu, la teva dona o la noia, sobretot la noia, no han volgut tirar la cosa endavant perquè han trobat el noi massa petit. Ja ho he dit!

La contesta del rei Jaume no és ni oral ni escrita. Es manual. S'acostà al senyor baró i li planta cinc dits a la cara, però no d'una manera cavalleresca, sinó amb decisió; amb força, amb ganes. La bufetada se sent de molt lluny. El senyor baró queda parat. El rei, després del cop, dona l'esquena al bufetejat. Es la guerra.

Quan els dos comandants arriben a llurs domicilis informen a la seva gent de la trencada d'hostilitats.

I quan el senyor baró deia:

- I quan veieu gent del Mas de Dalt, foc!,

deia la mateixa cosa, a la seva manera, el rei als servents del Mas de Dalt.

- I la noia, Jaume? - pregunta Dona Neus.

" Ara - escriu el rei - és primer l'honor. El baró m'ha dit que la teniem amagada perquè el seu noi no fa la mida, i jo li he arribat

a la cara.

- Fort?

- "Tant com he pogut"

- Però Jaume...que el noi no fa la mida, ja és veritat, més arribar a la cara a tot un senyor baró! I ell no s'hi ha tornat?

- "No li he donat temps. Després de la bufa m'hi ha girat d'esquena"

- Però, del casori...

- "El casori queda en peu encara que estem en guerra. Jo vaig prometre-li la noia i la hi dec"

- Ja hi has pensat que ells es poden desdir del pacte...Això és anar contra la noia.

- "Que vaig contra la noia? Primer ella ha anat contra meu deixant-se enlluernar per aquell llargarut del Mas Petit, i després fugint de casa els teus pares per a no casar-se amb el marit que jo li havia senyalat"

- Jo penso que si el dia que va pujar el del Mas Petit a casa no t'hi haguéssis fet a escopetades, ni hi hagués hagut fugida ni aquesta declaració de guerra...

- "Les dones us ho perdonarieu tot. I a casa hem nanat sempre els homes. I a casa jo caso les noies amb qui vull i declaro la guerra a qui em plau. I prou, que jo en passaria el dia escrivint!"

A la baronia també hi ha discussions.

- Pare, potser heu anat massa amunt amb aquestes ordres de foc, i amb tot això qui hi sortirà perdent seré jo.

- Veuràs massa amunt, massa amunt...Es que aquest terratinent m'ha arribat a la cara!

- Es que tu li has dit que tenia la pubilla amagada al mas, i que la

hi tenia perquè jo no feia la mida. I qui sap de qui és la culpa si jo no faig la mida.

- Mira, la teva mare ha estat sempre més aviat encongida, i en segons quines coses que encara no has de saber, no s'hi ha d'estar encongida.

- A mi, perquè sóc de poca alçada, mai se m'han dit les coses que se m'haurien d'haver dit. I potser el que estaré encongida quan no hi hauria d'estar sigui jo.

- Noi, ara no és hora de discutir aquestes coses.

- Bé, no les discutim. Discutim-ne d'altres. Què fem amb la noia?

- Què fem...què fem...En Jaume no es va pas desdir del pacte, però estem en guerra.

- Podem demanar la pau.

- Es pensarien que tenim por, i jo no n'he tinguda mai de por. Un carlí com cal no sap quina cosa és tenir por.

- Si però, i el meu casori?

- D'acord hi ha el teu casori, però què faries tu si et fotessin una bufetada?

- No ho sé, no m'han pegat mai, però si fos per a casar-me amb Maria del Mar pararia l'altra galta.

- A mi tampoc m'han pegat mai. Ha estat la primera vegada i quan hi penso aquesta galta encara em cou. I si no la torno seré la riota de la gent.

- Doncs com ho hem d'arreglar això?

- No ho sé. Només sé que estem en guerra, i quan s'està en guerra s'està en guerra...

La senyora baronessa, la qual ha escoltat la conversa, té una idea. La guerra és cosa d'homes, pensa. La pau potser és cosa de dones. I decidí, ella i idea, presentar-se al Mas de Dalt.

- Jaume, Jaumet...Hi ha la senyora baronesa.

El rei fa signes que no pot enraonar.

- Ja enraonarà ella - diu Dona Neus.

Entra la senyora baronessa.

- Amics meus, estic desolada, però en aquest món tot té solució menys la mort.

El rei escriu:

"El teu marit va dir que jo feia trampa"

- Potser li va escapar, o potser tu ho vas entendre malament i per això li vas arribar a la cara, cosa que, segons ell, no havia fet mai ningú.

- "Sí, hi ha una galtada pel mig"

- Que potser es pot esborrar, dic jo...

- "Com?"

- No ho sé...Les dones soleu dir que ^{no}tenim idees, i que si les tenim són males idees, però una bufetada es pot esborrar amb una altra.

- "Jo deixar-me pegar sense tornar-m'hi!"

- Si una bufa pot evitar una guerra, beneida bufa.

- Jaume, Jaumet - diu Dona Neus - si el senyor baró es va sentir ofès per una bufa es pot desofendre tornant-te-la...

- Ell no en sap res de tot això. Es cosa meva. Jo li puc proposar. Tu el vas bufetejar, ell et bufeteja i compte saldat...Jo ho faig pel noi tot això, el qual no té la culpa de res, perquè suposo que el casori segueix en peu, no?

- "Sí, el casori es tira endavant"

Les dues dones no donen temps a Jaume a fer més respostes per escrit. I ell acaba alant les espatlle i pensant que potser sí va pegar massa fort...

La baronessa torna a la baronia contenta com unes Pasques. El baró al veure-la diu la cosa que originà la guerra.

- Tenien la noia al mas, no?
- No, però tinc la solució per acabar el conflicte.
- En Jaume s'ha rendit!
- Tampoc, però hi ha acord per tal d'evitar coses pitjors. Que li tornis la plantofada que et va donar, i fer la pau.

El baró pensa tres coses: Jaume l'escarní davant la seva gent; un casori amb guerra entre els actors de determinades funcions del mateix és de mal fer, i se li brinda l'oportunitat de tornar l'escarni. Extra oficialment segueix pensant que el rei té la pubilla al mas i que ha aflluixat, a la fi, davant a sar-la amb un baró.

- Està bé - diu -. Bufetejaré al rei Jaume, però que consti que ho faig pel noi, per a salvar-li el casori. Ara, la tornada d'ofensa s'ha de fer al davant les dues famílies...

Som al Mas de Dalt amb tothom vestit de gala. Les dones de la baronia enlluernen de pedres al damunt que porten. El baró s'ha posat perruca blanca, i el noi es torna presentar amb corona.

- Estàs a punt, Jaume?

El rei fa un signe afirmatiu amb el cap.

Tot el Mas de Dalt, i el rei el primer, està convençut que l'engaltada, venint de qui ve, serà simbòlica. Jaume s'avança i ofereix la galta. El baró dubta uns moments. El casori del noi li diu que pegui d'una manera discreta. Mentre alça el braç, l'honor de la col·lecció de retrats de passats seus, fundadors de la baronia, guerrers i cabdills: "Fort!" li diuen. La mà cau com un llamp a la galta desamparada del rei Jaume i peta com una canonada. Tant, que el sotrac actuant de ple per reflexe damunt les avariades cordes vocals del rei, les torna a l'estat de quan era el que cridava més de la província. Ho prova un:

- Aiiii! Jo no veig...

I abans que ningú pugui fer el més petit comentari a l'esdeveniment, el rei Jaume engalta contundentment al baró.

- Jaume, així no hem guanyat res!

Cada grup addicte volta llur cap de casa. Dona Neus recrimina son marit:

- Jaume, ho has espatllat tot!

- Però que no has vist la pinya que m'ha fotut?

- Jaume, parles de nou. Ha estat una bona bufetada, ho comprenc, però t'ha tornat la veu. Estàs en deute amb el senyor baró.

- Què vols, que em torni a pegar?

- No hi veig altra solució.

- Si no hi ha altra solució...I ja que la bufa m'ha tornat la veu, estic disposat a rebre.

Dona Neus va a trobar el grup contrari.

- Senyor baró, no s'ha perdut res. Encara hi som a temps. El mastegot treia foc, però ha tornat la veu al meu marit el qual per a salvar la situació està disposat a parar la galta de nou, però per Déu, pega moderadament.

El baró ensaliva. Pensa amb l'honor, però pensa també que si pega d'ofici, amb suavitat, donarà una lliçó al rei. Aquest s'avança amb el cap decantat a l'esquerra sense vacil·lar. El baró va al seu encontre. El rei tanca els ulls esperant el bolet, i el baró posa la mà delicadament damunt la galta parada, i diu:

- En paus.

Aquella vegada Jaume estava disposat a sacrificar-se rebent fort, més al veure de la manera que el baró actua, se sent tractat malament, vexat, i pensa que si el baró té orgull per baró, ell en té per gran propietari, i quan ja tothom feia cara alegre, engega un formidable

directe en plena cara del representant de la noblesa. Torna a ser la guerra. El baró es refà i l'honor va, en forma de cops, de l'una a l'altra galta. Un d'aquests cops fa saltar enlaire la perruca blanca del baró. La baronessa no es pot estar de dir:

- Ai, Pompeu que no en tens cap més!

El noi baró el qual no fa la mida per a bàtre's, no pot fer altra cosa que portar els comptes dels cops.

- Pare - diu -, ara esteu empatats!

Però els dos combatents no se l'escolten. El baró diu:

- Tot ha estat una excusa per a pegar a un carlí però així peguem nosaltres!

- I ara que puc cridar, així peguem els nacionals!

- Visca Don Carles!

- Visca la reina Cristina!

- Visca el general Savalls!

- Visquen les Corts de Cadis!!

Cada visca dels dos grans batalladors és contestat per la gent de cadascun. Els dos grups avancen en formació d'atac. Dona Neus i la baronessa reclamen un armistici.

- No volgheu que per culpa vostra es batin dues famílies amb dones i criatures!

Els dos comandants s'aturen.

- Jo ja t'he pegat prou, i, per la meva part, em considero satisfet - diu el baró.

- En penso que un altre cop t'hi miraràs a cercar-me les pessigolles - diu el rei.

Ambdós, que veritablement s'havien apallissat copiosament, decideixen que en tenen prou. Els honors respiren tranquils, encara que fadigosament. Es miren i, lluny encara l'abraç de Vergara, s'abraquen al

davant de llurs partidaris. I té lloc, ermig d'aplaudiments, un abraç col·lectiu,

- Jaume, tot el què t'he dit, dono per no dit...
- Baró, com si no t'hagués arribat mai a la cara.
- Jo, malgrat tot, si bé pegava ho feia amb por de fer-te mal...
- Tampoc jo he pegat a fons, baró.
- Suposo que no hi haurem de tonar.
- Com vulguis.
- No és que ho digui per por.
- Oh, tampoc en tinc jo de por...
- Jo, més que una qüestió de casori hi he vist una qüestió política.
- Qui ha fet sortir el primer visca has estat tu.
- És que jo, per Don Carles, me la jugo les vegades que sigui.
- Si tu te la jugues per un rei particular, jo me la jugo per una reina general.
- Pare, no hi torneu, que si el casori s'aplaça per manca de parella, es pot desfer per un excés de política.
- També és carlí aquest petit?
- A casa n'és tothom, i en serà tothom que emparenti amb nosaltres.
- Alò aquí, baró! Jo caso la noia amb un baró, però no la caso amb un carlí!

La baronessa i Dona Neus estan convençudes que aquell dia llurs marits tenen el dia de plantofejar-se, i tornen a intervenir.

- La solució no és arreglar-ho a cops, encara que un d'aquests hagi, afortunadament, tornat la veu a mon marit...Ja sabem que per una qüestió política sou capaços de bàtre-us de nou...
- Jo sóc capaç, si em toquen a Don Carles, de no respectar armistícies.
- Com a carlí que ets, ets tu qui no vols la pau. I si vols guerra...
- Pau, amics. Nosaltres creiem que la millor cosa seria, en evitació

d'un nou conflicte i de futurs més endavant, que aquest casori, si surt la noia, sigui un casori neutral. Els sogres poden seguir defensant llurs punts de vista, però ni el baronet es casarà en carlí ni la noia en cristina.

- Jo us agxaixo - diu el baró -, que no volgheu que els vostres marits matin el temps bufetejant-se, però un carlí, si és carlí, té una descendència carlina la qual té l'obligació d'assegurar la pervivència del règim. I precisament com a testimoni d'aquesta pervivència jo tinc pensat convidar a casori al nostre general.

- Un general carlí a casa? Fins ací podem arribar, baró! A les bones a casa no n'hi entrarà mai cap de general carlí.

- Hi entrarà a les males.

- Però si el noi es desdeix de ser carlí...

- Qui ho ha dit això?

- Oh, elles.

- I qui són elles?

- Carai, les dones!

- Les dones? Des de quan manen les dones? Que hi mana la teva al mas? Segur que sí!

- Un home que arriba a la cara d'un baró trenta-set vegades mana a casa seva i a fora!

- Parlem-ne d'aquestes trenta-set pinyes. No portes els comptes bé. Noi, noi, quantes vegades m'ha pegat aquest home?

- Ací ho tinc tot anotat. Heu rebut i donat trenta-sis pinyes cadascun.

- I la que va provocar la guerra, que no compta? - fa Jaume amb aire triomfalista.

- Doncs ací tens la que fa trenta-set! - diu el baró unint el gest a la paraula.

Es la segona batalla del dia. El petit baró torna a portar la comptabilitat dels cops...

- Pare, ara, si voleu, esteu empatats de debó.

Els dos combatents, inflats de galtes i esbufegant, s'aturen. Devegades els cops arreglen situacions.

- Baró, a casa mano o no mano?

- Jaume, a casa teva manes tu, però...

- Però, què?

- Que jo, per ulls de vellut que porti, mantinc les meves conviccions i les mantindré sempre. I m'hauràs de rosegar, com a carlí en aquesta ^{vida} i en l'altra si ens hi trobem.

- Posa per dos!

- Tu no em toquis a Don Carles.

- I tu no em toquis la reina.

- Fet?

- Fet.

- Abans de la segona enganxada, es parlava del casori.

- Sí, l'ha motivada una intervenció de les dones.

- Sí, ha dit que el noi podia deixar de ser carlí.

- D'ací ha vingut tot.

- Bé, ja ha passat ara. Si vols, ei!

- Tornem a parlar del casori en pau, i les dones que no s'emboliquin que poden sortir amb un altre ciri trencat i donar lloc a una nova batalla.

- Doncs parlem del casori. Ara, ja saps que per un casori fan falta un i una. A nosaltres encara se'ns deu la noia. Com ho hem d'arreglar això?

- Vols dir tornar a anar a bolets?

- No, no...i no és que tingui cap por, però què s'ha de fer? Balta la núvia!

- Ja ho sabem que falta la núvia, però falta temporalment perquè bé ha de tornar un dia o altre...Tot depèn de la pressa que tingui el noi. Com ho veu ell això...

El petit baró resta una mica sorprès al saber que podia opinar.

- Jo, senyors, si se'm deixa dir...

- Es clar que se't deixa dir. Si t'has de casar, un dia o altre has de començar a dir coses.

- A mi, la veritat, el pare m'ho ha donat tot fet. De tot s'ha sortit llevat de fer-me curt de talla. Aquesta curtesa de talla m'ha marcat tota la vida. Tothom s'ha fotut de mi!

- Noi!

- Tothom s'ha rigut de mi hauria dit tempe endarrera quan no se'm deixava dir gaires coses. Avui se m'ha donat dret a opinar per mor del casori, i amb aquest dret dic, tothom s'ha fotut de mi...Un dia, doncs, el pare em diu que em vol casar. Jo no m'ho acabava de creure perquè estava segur que no en sabia, però al veure que era el pare qui m'ho deia, el pare, que a casa mai ningú no l'ha retopat, em vaig disposar a creure'l. I quan vaig saber que la núvia era Maria del Mar em van entrar unes ganes boges de casar-me, però hi havia la talla pel mig, i vaig dir al pare que la noia era molt noia per a mi, i el pare em va dir que no patís que ja ho arreglaríem...

- Noi, salta detalls, salta detalls!

-...I em va començar a entrar un temor que sorgirien entrebancs, però amb tot em moria de ganes perquè la cosa anés endavant, i jo mateix em donava compte que no em podia aguantar més, que pensant amb Maria del Mar i no tenir-la la salut se me'n ressentia...I l'impediment ha

sorgit. S'ha perdut la núvia. Més jo tinc el mateix neguit de casar-me, millor dit en tinc més que mai de neguit,,. Hi he posat tantes esperances en el matrimoni que estic segur que ben bé un pam d'alçada l'hi puc trobar ja que sempre he sentit dir que els matrimonis arreglen moltes coses. Jo, doncs, si segons diu el pare valc per a casar-me, o que si no ja ho arreglarem, valc per a seguir cercant la que se m'ha donat per ser la meva dona, i mentre vosaltres ho arregleu, si us plau, bufetejant-vos, jo m'ho arreglaré a la meva manera cercant Maria del Mar, si cal, fins al centre de la terra. He dit.

- Baró, el teu fill ha parlat com si fos un pam més alt. Ara bé, acabem d'aclarir les coses. Si la noia surt de l'amagatall...

- Ara que ha mig passat tot, Jaume...ets tu que la tens amagada?

- Baró, que agafant una paraula del teu noi, et foto una bufetada que valdrà per les seixanta i tantes que portes rebudes!

- Ets tu que has parlat d'una amagatall, si o no? Com ho saps que es troba en un amagatall?

- Es una raó de carlí, aquesta. Si no estés amagada ja l'hauriem trobada.

- Podies dir la mateixa cosa sense fer sortir els carlins. Això per a mi és sagrat, quantes vegades t'ho tinc de repetir, i no he tolerat que se'n parli mai en bafa, i ni ho he tolerat, ni ho tolero. I si vols veure de la manera que no ho tolero...!

- Pares, prou! Jo surto a cercar Maria del Mar pel món i no tornaré fins que la trobi encara que m'hagi de passar la vida cercant-la. Aniré pel món cercant una núvia encara que no la trobi. I no volgueu que surti per aquesta creuada essent testimoni d'un nou combat...

- Què fem, baró...Hi tornem o no hi tornem?

- Aquest noi meu, d'ençà que es vol casar amb tanta afecció que n'en-

devina alguna. Jo entenc que nosaltres hem de seguir cercant.

- Tu també estàs fi, baró, avui.

- De tota manera, i si la noia no s'hagués perdut?

- Què vols dir!

- Si hagués deixat la casa de son àvia amb els comptes fets?

- Baró, que jo sé a casa com pujo els fills!

- Sí, però a la pubilla l'has pujada malament.

- Baró!!

- Doncs si tan bé l'has pujada, per què t'ha marxat?

- Atenció, no ataquem que avui ja no em ve d'un cop. La noia ha marxat de casa sa mare. Si m'hagués marxat de casa se'n podria parlar...

- Això també és veritat, veus...I sigui quina sigui la causa de la seva desaparició la sabrem quan la trobem. Ara bé, on pot haver anat?

- També ho sabrem quan la trobem.

- Parlem-ne?

- Parlem-ne a dins...

Es fa un pla de recerca. Es parteixen el País, i en fan una questió d'honor de trobar la núvia desapareguda. S'acorda trobar-se cada any a la baronia o al Mas de Dalt a passar comptes...

De tant en tant a una o altra de les dues cases es reberen lletres datades dels llocs més apartats. "Ací tampoc hi és" coincidien a dir les primeres ratlles dels dos exploradors. Els comentaris ja no coincidien, i mentre el rei deia que la cosa que sentiria més és que la trobés "aquest carlinàs!", el baró feia tota mena de jurements contra el rei si resultés com ell es temia, que tingues la pubilla amagada al Mas de Dalt. En una de les trobades anuals:

- Què?

- Res. I tu?

- Res.

- I què penses fer?
- Seguir buscant. Ara ja hi sóc posat. I tu?
- Seguir buscant i, si convé, passar frontera.
- Que vols dir que hi ha carlins passada la frontera?
- Quan hi sóc jo ja hi ha el més carlí de tots.
- Aviat seràs l'únic, a fora i ací...
- Jaume, no comencis!

Seguia la discussió que no s'acabaria mai. L'autor que els va seguir fins qui sap a on ho pot assegurar...

El petit baró no tingué espera. Es veu que va dir la veritat quan ho va declarar. I l'endemà mateix dels epissodis del dia abans surt de la baronia per món enllà. I, a cada casa que truca, senten:

- No han pas vist passar una noia, molt guapa ella, morena, que es diu Maria del Mar?

Trucà a totes les cases que va poder, i sempre amb resultat negatiu. Al cap d'uns dies el noi presentava molt mal aspecte. Qualsevol que l'hagués vist abans i el veiés ara juraria que havia perdut aque ll pam que ell pensava guanyar casant-sè. A molts llocs el prengueren per un captaire i li engegaren els gossos. Però ell seguia cercant, i quant més havia de patir amb més fe cercava animat per les seves ànsies matrimonials que li servien de consol i d'esperança, tant davant una bordada de gossos com quan havia de dormir al bosc i fer règim forçat dels fruits del mateix. El noi passà de colomins rostits, coixins de seda i banyeres esmaltades, a passos de cireres d'arboç, coixins de pedra i banyeres naturals. I si físicament no sabia on anava, moralment tenia la convicció que seguia el camí dret, clar, destriable. El guiava pensar amb la pubilla. L'existèn-

cia, en algun lloc, de Maria del Mar, l'atreia i estava segur de trobar-la. Era la mateixa cosa curiosa encara que inexplicable, el mateix potser novè sentit guiant al pobre petit baró i a la pubilla del Mas de Dalt. Si ambdós es podéssin veure de molt amunt, com pot fer l'autor, es podria veure com, per rutes distintes, el dos caminats feien via vers el Poble Trist. Ot atreia a Maria del Mar i aquesta el petit baró, més petit cada vegada, i vist d'on el veiem nosaltres, encara més petit... Com a prova d'aquesta misteriosa atracció tenim algunes de les marxes dels dos escamots capitanejats l'un pel rei Jaume i l'altre pel senyor baró del Coll. El rei pensava molt temps que potser s'havia compromès massa depressa i que emparentar amb un carlí seria un mal negoci. Per la seva part el baró no es podia treure del cap les vegades que el rei Jaume li havia esmentat el carlisme, i tampoc la convicció de que tenia la pubilla amagada. I aquest pensar l'un amb l'altre els portà a trobar-se menta vegada encara que seguissin rutes distintes. I més d'un cop aquestes trobades acabaren en batalla campal. Els amants de llegendes i coses de mal explicar diuen que per les muntanyes del rodal encara s'hi pot sentir, dies determinats, part de les converses i crits de Jaume Torrenyer i del baró del Coll.

El Poble Trist era el poble idoni per a estar-n'hi. Durant un temps Ot pensà que era el lloc ideal pel seu estat d'esperit, i es deixava encomanar la tristesa escampada pel poble. Homes i dones es passaven pel costat sense dir res, amb la vista baixa. Era un poblat on fins els núvols desviaven el seu camí molt abans del terme, i el sol feia tot el què podia perquè el poble plegués, però el poble no plegava, sobretot la gent la qual es deixava acaparar per aquell sol

furient, implacable i mal intencionat. Normalment una llarga parada de sol ensopeix. Una parada de sol permanent fa més que ensopir, i quan el parador no disposa d'una raonable existència de greix per a suar moderadament, el sol embota, aplanar, atueix...I aquella gent es deixava aplanar pel sol, com si no hi fos, mecànicament, absent, llunyana, trista. I d'aquella forma o molt semblant, s'alimentava, dormia, anava de ventre i es reproduïa. En cap d'aquestes activitats es veia un canvi de gest, una exclamació o un rictus de pena o d'alegria. La gent del Poble Trist no té somnis. Dorm i prou. Es fica al llit i el món s'acaba fins que la nit cedeix el pas al sol el qual ja té pressa per a tornar a embeneïtir una mica més aquells tristíssims moradors...Però Ot era home de camp, de panorames verds i d'aigua que corra. I a la tristia la seguí una gran anyorança. I quan es franquejà més amb el vell Terenci li contà la seva petita, trista i dissortada història de quan perdé Maria del Mar. I el vell Terenci li deia:

- Ot, tu estàs més trist que nosaltres, i ve un moment que si se n'està massa, la tristesa es converteix en desesperació i aquest no és un poble per a desesperats. Nosaltres estem tristos per herència, ja hi neixem tristos, però tenim la tristesa que necessitem, la justa. Ara, quan un ha estat content i vol estar trist, la cosa varia. M'entens? La nostra tristesa és una cosa atàvica i no ens en podem desfer perquè ací ho és tot de trist, la gent, les cabres, l'aviram, les herbes i el camí. Hauràs vist que és rar que nosaltres amb nosaltres ens parlem. Pots dir que un dia has vist passar un ocell o que tens un ull de poll, però no pots dir que has vist les cames de la veïna, primer perquè és abosultament impensat que una veïna ensenyi les cames que la majoria no sabem com són. Dir això seria atemp-

tar contra la tristor...algú podria somriure, que és privat...Que com festegem? Tristos, mirant a terra i sense dir res. Quan les noies pressenten que se'ls acostà el temps de festejar es presenten amb la cara tapada i festegen davant la família com si diguéssin el rosari. Temps endarrera el consell va foragitar dos festejadors els quals trencaren les regles del joc. Se'ls trobà fent cap-girells i rient vora l'arbre sec. Amb això som conseqüents. O s'està trist o no se n'està, i, si no se n'està al poble s'hi sobra...

Un dels que estava més trist del poble era l'avi Roqué. Ben poca gent li havia sentit a dir un mot. Arribà al lloc ja feia temps i d'ençà que demanà:

- Em puc quedar?

ja ni donà ni tornà bons dies si algú els hi desitjava.

El vell Terenci havia dit a Ot que l'avi Roqué era dels que estava trist amb excés i que faria mala fi. Però no la feia. I fou un dia que anant a prendre un bany de tristor al migrat paisatge de fora poble, que Ot descobrí que l'avi Roqué parlava, però que parlava sol.

....i avui fa quaranta-cinc anys, quaranta-cinc anys que no m'ho puc treure del cap. I aquests animals es pensen que estic trist, i jo el què estic és empenyat! Me la van prendre per cinquanta miserables duros. Jo li vaig dir al que podia haver estat el meu sogre que ja els faria aquells cinquanta duros, i ell em va contestar que l'altre ja els tenia...I jo quan vaig dir a n'ella què fugissim, em va contestar: " On vols anar sense quartos!". Com si la sentís ara...I té, estima a una dona, porta-la a passeig, al ball, fes-la riure, posat camises noves...i per cinquanta miserables duros et gira la cara. Vaig decidir fugir de tota aquella misèria, i s'hi ha de pensar ben pensat abans no es pren una decisió. Quan ja era qui sap a on vaig

pensar que jo tenia familia i amics als quals en aquell temps encara es podien demanar diners, i que els podria trobar aquells cinquanta duros! Vaig recular, els vaig demanar i me'ls van donar. Qui me'n va deixar més, quan va saber que eren per a casar-me, va ser l'oncle Grau el qual s'havia casat tres cops. I vaig anar corrents a casa el que podia haver estat el meu sogre. I quan vaig dir que la cosa es podia tirar endavant que ja els tenia aquells cinquanta duros, "Has fet tard, noi, em va dir. La noia ja és casada!". "I què en faig, ara, d'aquests cinquanta duros?". "L'altre els va tenir primer", va ser la contesta del que ja no seria el meu sogre...I encara els tinc aquells cinquanta duros. Me'ls miro de tant en tant quan no en veu ningú. Són la clau d'un casori que podia haver estat i no fou...Que el meu sogre en perspectiva els hagués posat com a condició per a donar-me la noia, mira, però que ella, ella que tan sovint m'havia posat els ulls en blanc, hagués fet del casori una qüestió de cinquanta duros! Després les dones es queixaran si diem mal d'elles...Si ella hagués estat una dona decidida m'hauria seguit amb plata o sense...

Ot se sentí tocat pel trist monòleg de l'avi Roqué, i pensà que potser ell també havia anat massa depressa a censar-se al Poble Trist, que potser encara hi fora a temps. Mai en les seves set visites Maria del Mar li va parlar d'economia...I quan pensa tot això Ot té d'aliades les seves terres del Mas Petit, i sent cada vegada més fort aquell: "Tornarà Ot, tornarà!" que la vella Antònia no es cansava de repetir...I un dia es veu a Ot que surt del Poble Trist. Els que el veieren sortir quedaren igual. Seguiren mirant a terra plens de sol. De tots, potser al vell Terenci se li veié un esqueig de somriure...

Ot fa la ruta depressa i per tal d'arribar més aviat al mas no segueix camí fressat. Aquest trencar camí li privà de trobar-se amb

Maria del Mar. Fou una pena.

Amb aquell alta miranda de planes endarrera veiem Maria del Mar i el petit baró que s'acosten per camins distints al Poble Trist. La noia és la primera d'arribar-hi. L'espectacle del poble i de la poca gent que s'hi veu és desolador, però si hi troba a Ot haurà valgut la pena fugir de casa l'àvia i els treballs passats. Pregunta a l'un i a l'altre. Triguen a respondre, malalts de sol i de tristesa. Ha anat a topar amb aquells que només enraonaven cada setmana i no aclareix res. Per fi dóna amb Terenci el qual li diu que l'home que carca, si és el que ell es pensa, ja no és a casa, que ha deixat fa poc el poble quina tristor general no l'acabà de convèncer. Alguna cosa el mové a tornar d'on venia. Parlava d'unes terres...

- El Mas Petit!

- Sí, però no eren les terres unicament...Aquell home devia tenir alguna dona en la seva vida.

- Una! Jo.

- T'hi assembles molt, noia, amb la que ell deia i devies pesar cosa de no dir dintre seu per a deixar el poble. Quan aquest encomana la seva tristor del tot, no hi ha res sabut que la pugui desarrelar...Marxà muntanya amunt per a trencar camí...

I aquella vegada sí que els dos fidels gossos que acompanyaren Maria del Mar estaven segurs de guanyar medalla. El rastre d'Ot era recent i es disposaren a seguir-lo com si el tinguessin a quatre passes.

I quan el vell Terenci feia el segon petit somriure de la seva vida, Maria del Mar, a mig aire de la muntanya es troba amb el petit baró.

- Maria del Mar!

- Baronet, tu...?

- He deixat, terres, família i baronia per a trobar-te!
 - Baronet, jo valoro com no et pots pensar la teva gesta, però amic..
 - Amic?
 - Els enamorats sempre som amics dels que n'estan, i, amic meu, jo ja tinc el cor donat.
 - Però el teu pare...
 - Es tracta del meu de cor, no del d'ell. Jo, com tu, també ho he deixat tot pel meu home.
 - Així tot el que jo he fet...
 - T'honora molt, i jo ho tindrè sempre present.
 - I si no el trobes el teu home?
 - Hi ha quelcom a dins meu que m'ha guiat fins ací i que em portarà on sigui.
 - Es la mateixa cosa que m'ha portat a mi on tu eres... Què serà de mi, Maria, si no puc passar de pensar amb tu? No puc tenir cap esperança, ni si un dia renyiu?
 - Amic meu, si em vols tant no em desitgis aquest mal.
 - Perdó... I si mai veus el meu pare digues-li que de tant que t'estimo he renunciat a tu per a no donar-te un disgust...
- Dit això el petit baró restà veient la marxa de Maria del Mar i els gossos que lladraven contents segurs de portar la noia als peus de l'amo. El noi havia perdut, en veritat una mica d'alçada d'ençà que sortí a la recerca de Maria del Mar però quan aquesta es tombà per a fer-li adéu el veié alt com un gegant. I potser ho era.
- Segons conten les cròniques, restà al Poble Trist, s'hi trobà bé, i es casà amb una d'aquelles noies que festejaven amb la cara tapada, davant la família i mirant a terra.

Ot ha arribat al Mas Petit. Hi ha arribat rient. I es dóna compte que ^{amb} el temps que fa que ell n'és fora l'horta, potser sabent que ell venia, no té l'aspecte que es pensava trobar. Segur que a la seva manera carxoferes i enciams, aquests ja granats, pobrets, li contaven a la seva manera les coses que havien succeït d'ençà que ell era fora, però l'home encara és lluny d'entendre com diu en les seves coses segons quines espècies vegetals per més que siguin del Mas Petit... I eren exactament les cinc de la tarda d'un dia de juny que mirant -se el camp de blat va veure, al caminet que el voltava, a Maria del Mar que s'esperava amb una rosella a la boca. Dos gossos, davant l'alegria de la vuitena trobada, llencen cel amunt una marxa triomfal guissant a tot guissar.. I, d'un roser que flanquejava el portal del Mas Petit, unes roses que feia poc només apuntaven, en un instant es desclouen amb un esclat de vermell encès fent acte de presència en un abraç que feia temps que s'esperava.

Quan anys després, cansats de batre's cada vegada que es trobaven, el rei Jaume i el senyor baró s'aturaren al Mas Petit pensant que qui sap qui hi hauria, a demanar una mica d'aigua, van trobar Maria del Mar abillada de camperola amb un gran barret de palla blanca cantant pel mig de l'horta, i, a dins del mas Dona Neus i la baronessa voltades d'un petit batalló de menuts vermells de galtes i amb les boques plenes de somriures. En aquest moment Ot ve de mercat amb el carro. L'home està uns moments dubtant pensant si aquella visita mereix us d'escopeta, però sent que Maria del Mar fa presentacions, i s'atura.

- I aquest, veus, pare, és l'hereu... i aquest el segon i aquest el tercer. I ara venen tres noies. L'hereu es diu Jaume, i de menut

ha estat el més cridaner de tots...

Un pare, en determinats moments, pot mirar-se malament un fill, però és rar que s'hi miri un nét. Els cassos sabuts, són d'avis polítics.

- I encara crida?

- Uii! - diu Maria del Mar veient que pot guanyar punts.

- Què et sembla, baró? Un hereu i cridaner!

- Vols dir, Jaume, que no tenies la pubilla amagada?

- Baró!

- Pare...senyor baró...espereu-vos. Ací és terreny neutral.

I Maria del Mar conta la petita i punyent història del baronet.

- Teniu, senyor, un gran home encara que sigui petit. En podeu estar orgullós com jo n'estic.

El baró es mira el rei Jaume.

- Què et sembla, quin fill tinc!

- La meua filla ha fet els mateixos mèrits.

- Sí tots dos han fugit de casa, però el viatge de la teua filla ha acabat bé, i el del meu noi, no...I recorda que em devies una noia i no me l'has pagada.

- Jo he mantingut el deute, baró, però aquest carlí que portes dins t'ha fet perdre temps i la noia tampoc es podia passar la vida esperant...

El baró surt amb la baronessa i declara que vol recobrar el fill ja que no ha pogut obtenir la nora promesa.

Jaume es mira els dos metres d'Ot i la petita descendència. Els sis menuts, al veure el pare s'hi llencen amb xiscladissa. Ot en pren tres a cada braç i giravolta amb ells. Maria del Mar al veure una mig amagada ensalivada de son pare,

- Ot...- diu.

El gegant enten. Deixa la riolera mainada a terra i,

- I aquest, veieu, és el vostre avi...I també us pot alçar els sis a la vegada.

El rei davant els dotze ulls que se'l miren esperant, està uns segons si és no és. Fins que tota una història de crits, de disgustos, de combats amb el baró, s'esfuma davant aquells dotze ulls que se'l miren, i acaba obrint els braços dintre els quals els sis bordegassos s'hi deixen anar enriolats.

El baró també ha arribat al Poble Trist. El vell Terenci diu:

- Això es va posant de moda. Acabarem tinguent turisme...Sí, un senyor petit que les passà morades seguint una noia i que havent acabat es quedà al poble...No teniu pèrdua. Viu a la darrera casa, a mà esquerra...

El baró arriba al domicili de son fill. Troba marit i muller mirant a terra, voltats de sis espigadíssims descendents. El gran ja era més alt que son pare.

- Pare...tu!

- Fill, d'aquell casori que no es feu i d'aquest que suposo has fet tu, n'han sortit en total dotze criatures, si totes aquestes són teves, eh?

- Sí, pare. Mira, aquest és l'hereu. Ja és més alt que jo...i aquest el segon, i aquest el tercer...i ara venen tres noies...

- Anem, noi. Anem a ensenyar aquests sis fills al rei Jaume perquè vegi què s'ha deixat perdre!

Una dona ha deixat amb sis rebrolles el Poble Trist, rient. El vell Terenci al veure sortir el petit grup es veu obligat a somriure per tercera vegada.

- M'hi hauré d'anar acostumat...- se li sentí dir.

Un temps.

A la baronia del Coll hi ha gran festa. Tres fills del baronet es casen amb tres noies de Maria del Mar, i tres nois d'aquesta amb tres noies del baronet.

- Què et sembla, Jaume? Quan jo et deia que a casa nostra anàvem d'hereu a hereu...

- Sí però els de la noia són un pam més alts que els del teu noi.

- Això és passió d'avi!

- La teva és passió carlina.

- Jaume, no hi tornem que encara et puc arribar a la cara.

- Jo vaig endarrera d'arribar-t'hi!

- Homes, que amb les vostres disputes no sabeu les coses que passen!-
doi Dona Neus.

- Quines coses? Que ja no hi ha carlins?

- Aguanteu-me! - diu el baró.

- No heu sabut, amb els vostres estriculeigs, que a Vergara, senyors batissers, s'abraçaren el teu general, Jaume, Espartero, amb el teu, baró, Maroto?

Els dos amics-enemics fan un bisbe:

- No pot ser!

- Fou - corrahere un dels assistents al casori sèxtuple.

- I si els dos generals s'abraçaren, vosaltres us heu de batre?

Els dos comandants es miren i el mirar va perdent fúria.

- Potser sí que el teu nét és un pam més alt que el meu - diu el baró.

- Ben mirat potser només n'és mig pam. I encara...

I els dos cabdills s'abracen voltats del convit entre el qual no s'hi

cap convidat carlí ni cristí de pes, que crida i aplaudeix.

Si algú hagués pogut sentir els dos abraçats, els quals ho feien somrient, hauria pogut sentir que deien a mitja veu:

- I d'on l'heu tret aquest Maroto?

- Els té més ben posats que cap de vosaltres.

- I eàs va rendir?

- També es va rendir Espartero.

- I et penses que quedarà així, això? Què en fareu de tants carlins com deieu que tenieu?

- Potser hauran de tornar a servir tots. I per a mi ja ho poden fer demà mateix.

- I si sense dir res a ningú ens trobéssim passat festes i les discutíssim aquestes coses?

-- Armats?

- No. Si un dels dos hi deixés la pell no ens podriem batre més...

- Homes! - diu Dona Neus, malafiada ella-. Avui tingueu seny i, a l'hora dels brindis, comediment...comediment, que una cosa sou vosaltres i l'altra aquest bé de Déu de nêts que segur que cap d'ells s'ha plantejat avui que uns són descendents de carlins i els altres de cristins...

- Alto, Dona Neus! Els de casa no és que siguin descendents de carlins. En són.

- Si no fossim a dins de casa teva et diria que les noies tenen la paraula dels teus nêts renunciant a l'afiliació carlina.

- Jaume, això és una calúnnia, un invent com la desaparició de Maria del Mar...I encara som a temps a sortir al carrer!

- Ja hi sortirem, baró...I qui va demanar l'armistici va ser el general Maroto!

- Si Espartero es pensava guanyar, per què l'acceptava l'armistici!
- El poden haver demanat ells, però nosaltres...
- Ahh això et dono la raó. Nosaltres, com si no s'hagués abraçat ningú.

Les festes dels casoris es feren en pau. El baronet es mirà més d'una vegada de cua d'ull a Maria del Mar i sempre la va veure que es mirava a Ot. La nova baronessa després d'haver passat trista tota una joventut, veu que el riure és un gran què i fa una rialla gloriosa a cada cosa que li diuen...I quan nuvis i convit criden els visques de consuetud, aprofitant el cor de crits, els dos avis en cridaren de particulars...

Sí, es trobaren passat festes, i de resultes d'aquelles trobades, que foren moltes, posaren la primera pedra a una altra guerra carlista. Llurs descendents foren uns descendents normals. Anaren agafant els vicis i les virtuts del temps que corria. Alguns declararen que la terra era molt baixa, alguns sortiren enamoriscades i altres no tant. Normalitat absoluta. Els dos cabdills moriren al llit. El primer fou el rei Jaume. Quan el baró s'estava preparant pel gran viatge, tingué un visitant. El baró, ja amb poca veu, diu:

- Què vols pel rei Jaume?
- Don-li expressions...- va dir la visita.

El món segueix voltant. Tot volta. No hi ha res en repòs, diu la gent aciençada. Som, diuen aquests senyors, comparats amb totes les coses que volten per l'espai, com una gota d'aigua. Potser sí, però o els altres voltadors deuen ser molt grossos o nosaltres tampoc som tan petits com això. Podem ser com una gota d'aigua, però som una gota amb

rius i muntanyes, autopistes i gratacels, estadis i Caixes d'Estalvi, Quaresmes i Societats de Nacions, dictadures i puges de preus, ports deportius i governadors civils, deserts i orquestres simfòniques, fronteres i mars interiors, autonomies i pianos de cua, en fi que som una gota que Déu n'hi dó. Hem d'estar d'acord que tots els elements que poblen l'espai volten, es mouen, no estan quietes, i sembla que si algun d'aquests elements deixés de moure's, sobretot dels que estan a prop de la nostra gota, el cataclisme seria de proporcions fenomenals. Tot s'ha de moure, seguint l'exemple i dedicació de planetes, contel.lacions i galàxies. Es aquest dictat universal que fa dir als metges que no estem quietes, que seiem tan poc que poguem. Es clar, els metges es guarden pla bé de dir que la gent s'ha de moure precisament de maneres determinades, i la gent devegades es mou al seu antull, enten malament la prescripció de moure's i venen sollevaments, revolucions i puges de petroli. Es pot estar més que segur que cap capità d'un alçament, d'una revolta o d'una puja de carburant ha consultat cap metge abans de portar a cap aquests moviments particulars. No hi ha res en repòs, doncs, i si l'univers que ens volta no hi està, és just que no hi estigui la gent que el pobla fins després de la tercera o quarta edat. Com és possible? Ja n'anirem parlant...

D'ençà que el rei Jaume i el baró del Coll foren donats de baixa oficialment, han succeït coses. Els descendents de Don Carles, malgrat que siguin essent partidaris del germà del rei desitjat, ja no passen de ser-ne d'un etern pretendent el qual no sembla massa probable que un dia pugui dir: "Ja sóc aquí!", i l'afecció a la causa més aviat ha perdut empenta, com també s'ha de creure que ha perdut gas el bàndol contrari. D'ençà d'aquelles batalles físiques dels dos amics comandants, pel món han triomfat el tenor

Carusso, el general Joffre, l'aviador Lindberg, les dictadures, el xarleston, la Marieta de l'ull viu, el desembarc de Normandia, la penicilina, el divorci-sí/divorci-no, les bombes especials, els cantors melòdics, els cotxes, les immobiliàries, les dones amb calces d'home, els defenses centrals, les vagues, la contaminació, els negres, la televisió, els anti-conceptius, les vagues, el consens, la reflexió, el colesterol i les bolcades de camions a segons quines fronteres...Només ells dos, fent cas omís del pas del temps, de la quantitat de bancs i de les declaracions de renda, segueixen al peu del canó sense morir-hi com fou el cas dels pobres mariners de Calella de Palafrugell de l'havanera "El meu avi".

Com és possible? No és la única cosa de la qual no se'n sap res. Per tant, no ens hi fiquem. Donem-ho per entès ja que els treballs serien per a intentar raonar-ho amb raonaments a l'abast de gent que en aquests moments fa un vermut amb olives, que ja són pocs, llegeix el diari, que ja escasseja, o pega a la senyora que encara escasseja més, ja que fa anys i anys que tant el rei Jaume com el baró del Coll no poden fer cap d'aquelles tres coses, ni d'altres. Ells ara fan una mena de vida la qual pels vivents en actiu seria de mal comprendre. No volguem, doncs, donar maldecaps a la gent o millor dit, més maldecaps, que prou en té anant a plaça, no pagant deutes o estrenant sabates. Contentem-nos en agafar les coses com veurem, i avall! I les coses en aquell món especial que viuen els dos personatges i d'altres, ja que la Residència on s'estan és una Residència multinacional, són així i s'han registrat les intervencions que es diran. S'hi pot pujar de peus? D'aquestes coses en saben més els senyors esperitistes, els quals parlen amb ciutadans de l'altra banda amb els quals es contenen i n'escolten acudits de tota mena, els defensors de la transmissió de pensaments, els seguidors

del doctor Charcot, els partidaris de les bonaventures, els astròlegs i algun ministre. Podria succeir que algun dels consultats ocasionés més d'un dubte als preguntadors, però tampoc és de bon entendre per què els ciutadans australians que viuen dessota nostre no cauen si nosaltres som a dalt i ells són a baix; els referèndums andalusos; si va ser primer l'ou que la gallina; les ganes de manar de determinats generals sudamericans; els discursos electorals; els preus dels raps; els pressupostos de l'Estat; els negocis invisibles; les petonejades entre Carter i Brieznev, i moltes altres coses. No obstant, es pot provar de fer les més amunt dites consultes...

- I jo sóc allà mateix! - diu el senyor baró per què-sap-la vegada que ho diu.

- També hi sóc jo! - Es la contesta que també ve repetint Jaume Torrenyer.

- Els vostres treballs heu tingut durant un temps.

- Governaven dones, i amb dones al govern us hi vau veure en cor...

I després ja has vist el gran Cabrera del qual us pensàveu qui sap què. El van fer capità-general i mai més es va recordar de Don Carles.

- Això ho dius tu.

- Quantes vegades es va tirar ~~al~~ carrer per la causa essent capità-general?

- Se n'hi van tirar d'altres. El caliu no ha mort.

- Quina han manat reis de la manera que s'ha de manar no hi ha hagut caliu que hi valgués.

- Van conspirar amb el general Prim, i en tots els sollevaments...

- No en diràs que el rei Amadeu era un rei carlí!

- Per no esser-ne va haver de plegar. Com va haver de plegar la República malgrat els discursos del senyor Castelar.

- Tu veus carlins pertot arreu. No foren els vots carlins que van fer plegar la República.
- Perquè no es tingueren en compte els carlins, en va caure no una, dues de Repúbliques. I una monarquia.
- La monarquia va caure perquè feia massa temps que durava, i les dues Repúbliques perquè eren massa joves. Amb tot, què us en va tocar d'aquelles caigudes? Els pretendents encara segueixen essent pretendents.
- No se'ns ha fet justícia. I mentre no se'ns en faci, el país anirà de la manera que va.
- No passareu de sol·licitants. Us vau aliar amb moros, alemanys i italians, que no se us perdonarà mai més, i també de franc.
- Que haguéssis estat de l'Exèrcit Popular, tu, un home carregat de quartos?
- Si hagués estat per anar contra els carlins, contra determinats carlins, potser sí, ja veus. I mira, però, com van acabar alemanys i italians!
- No haguéssin estat els americans.
- Que no eren carlins, que jo sàpiga.
- Si n'haguéssin estat, d'altra manera aniríem guarnits. Mira quin os ha sortit!
- On apuntes, a Rússia? Que et penses que en són els russos de carlins? D'aquí a poc només quedaràs tu i encara.
- Qui me'n privarà, tu? No te'n vas sortit quan portàvem coll i corbata i tampoc te'n sortiràs ara.
- Es que ser carlí un temps, mira...però esser-ne sempre! Ja saps quan dura una eternitat?
- Ni amb una ni amb tres te'n sortiràs. I sóc allà mateix de quan em vas amagar la noia. I tinc les mateixes ganes de tonar-te arribar a

la cara.

- Qui t'hi arribarà sefe jo!

- Jaume!

- Baró!

Una veu en off, que devia ser d'algun vigilant, diu:

- Calma, senyors. Ací podeu discutir vosaltres amb vosaltres, però no s'admeten baralles, ja ho sabeu. Prou maldecaps heu donat a altres guardians. El reglament és el reglament. Podeu discutir, però feu-ho a mitja veu. Res d'armar gresca que es podria encomanar.

Els dos abaixen el to, però segueixen estricuclejant a mitja veu. Alé gú s'acosta a la primera guàrdia.

- Res de nou?

- Aquests, que segueixen com sempre. Comencen parlant del temps o de qualsevulga cosa, un o altre fa sortir els carlins i se'ls ha de frenar o ho esvalotarien tot. Fa temps un dels dos va demanar si tenim Don Carles.

- Quin Don Carles?

- Carles Maria Isidre de Borbó.

- I el tenim?

- N'hi ha un de molt semblant a la sala de les Causes Perdudes.

- I ho sap el baró?

- No.

- No li'n parlem. Podria organitzar un escàndol i ens complicaria la vida.

- N'hi ha de tossuts, que ja ho eren en vida normal i ho segueixen essent...Hi han residents que es van passar la vida fumant...

- Però una vegada llestos!

- Res. Te'n faires creus. Hi ha hagut fumadors impenitents, tant, que se'ls ha tingut de posar un estanc...Hi ha coses que es poden mig arreglar, com permetre que un partidari de l'Arrendatària segueixi fumant,

ara, n'hi ha d'altres que s'han de tallar. Ens hem vist obligats a separar els socis del Barça dels del Madrid. Els primers deien que si el Madrid guanyava Lligues era perquè els governs de Madrid feia molt temps que ho tenien decidit així, i com que la majoria dels arbitres anaven a favor del govern... Els del Madrid deien que fins que a Catalunya no hi hagués més andalusos, murcians, aragonesos, gallegos i extremerys que catalans, que el Barça no tornaria a guanyar cap més Lliga. I ja sortien crits de centralistes d'un costat i separatistes de l'altre... Res, es va tallar separant-los... En canvi, els que al plegar van arriar veles viuen perfectament en comunitat. Es poden veure convivint com si no hagués passat res, winghts i tories, almogàvers i provençals, jueus i babilònics, liberals i absolutistes, moros i cristians, alemanys i francesos, seguidors de Robespierre i monges de vetlla, lladres i civils, blancs i negres, criats i senyors, socràtics i sofistes, empresaris i vaguistes, jacobins i marquesos...

- I els moderns?

- Aquests han de passar un temps en cel·les de reflexió. N'hi ha molts que se sap anaven amb camises noves... La majoria, quan acabaren de fer servir ganivets i forquilles, telèfons i sol·licituts de famílies nombroses, declararen que ells ja havien passat prou maldecaps quan el temps que s'havien de rentar la cara i fer servir paper higiènic, i passen el temps tranquil·lament sense pensar amb coses passades. Se'ls feren unes proves per a veure com reaccionaven, permetent l'entrada de premsa i organitzant sessions de televisió. Algú s'esquivà una mica davant segons quines noves, i d'altres ho feren una temporada en la qual les revistes ensenyaven senyores les quals es veu que s'havien deixat la roba en algun lloc, però com que la major part va deixar anar un "Ja s'arreglaran!" general, se segueixen repartint diaris i deixant-los-hi veure "Grans relats". Sí, hi va ha-

ver alguna protesta perquè els diaris sempre deien les mateixes coses, i perquè els ministres deien que encara que s'anés molt malament s'havia de tenir paciència. Els protestataris acabaren dient: "Que en tinguin ells, de paciència" i renyiren amb els diaris. També, també hi ha els cassos dels recalcitrants, d'aquells que ni canviant de vida han baixat del burro. Hi ha hagut gent que al passar pel Registre al preguntar-lis l'ofici han respost sense pensar-s'hi: "Anarquista", "Separatista" o "Jo vaig contra el govern!". Els personatges de renom tenen departaments particulars, en evitació de recaigudes, saps? Darrerament s'han fet naus modernes reservades pels devots de l'automobilisme els quals bo i no podent ja fer servir els carnets de conduir no s'acaben de posar d'acord respecte a qui va tenir la culpa de l'accident. Els ex-propietaris d'un "Mercedes" no admeten haver fet la fi que feren per topar amb un "600", i els ex-tripulants d'aquest sostenen que quan un "Mercedes" es riu d'una cua ha de tenir el mateix càstig, si hi ha justícia, que el cotxe envestit sigui o no "600"....Es preveu que la sala destinada als ex-automobilistes tindrà unes proporcions superiors al més voluminós estadi olímpic.

Dit això, per part d'un guàrdia veterà a un de novell, ambdós es disposen a fer la ronda assignada. Quan passen per la nau dels ex-conductors, poden sentir algunes discussions...

-Jo no sé per què li deixaves agafar el cotxe a la teva dona!

-Si no l'hi ho deixava fer, marxava de casa!

- I no valia més que hagués marxat de casa, que pas que ens hagués aixafat a tots?

L'autostopista es queixa amargament,

- I jo et vaig ensenyar la cama, no perquè m'investissis sinó perquè t'aturessis i pujar.

- Doncs mira, la falsa maniobra em va costar un estímbament fatal...

i amb un cotxe que l'estrenava i encara el devia. Mira aquella ensenyada de cama els maldecaps que va portar a casa.

Ara és un anglès que té la paraula,

- I tot em va d'anar a un país en el qual tot és de dretes, fins les direccions de les carreteres. Tant bé que es va anant per l'esquerra i l'anar-hi ací em va costar no poder-hi anar més...

Diàleg camió-turisme:

- A mi tu em vas dir que passés posant la llum verda.

- Fotut animal, jo vaig posar el verd avisant que volia girar, no perquè passéssis.

Atropellador i atropellat:

- Jo et juro que vaig envestir la taula de l'ajuntament volent esquivar una pilota ja que és segur que darrera la pilota hi haurà una mainada empaitant-la.

- Està bé que haguéssis eliminat algun regidor, sobretot els dos reaccionaris, però carregar-te tot un ajuntament, amb alcalde i tot, i a mi que servia la taula i que no sóc de cap partit polític...!

- Ara sí, baró, que esteu ben llestos.

- Qui ho diu, aquest diari? Diré que no el portin més.

- El portaran per a mi. Els diaris es fan perquè la gent els llegeixi.

- Ací perquè no els hem de pagar. Que en compraries tu de diaris a cinc duros?

- Jo quan els pagava a deu cèntims ja els trobava cars.

- I per què ho dius que estem llestos?

- Quan els diaris anaven a deu cèntims, encara es parlava de vosaltres. Mira aquest que val cinc duros...:S'apujarà el petroli, tres bancs atracats, Anglaterra troba car ser del Mercat Comú, el senyor

Jumeini diuen que vol nacionalitzar els ostatges americans,, dones a la guàrda urbana de Barcelona, el general Videla s'ha engreixat, el president Giscard apren el rus a marxar forçades, l'alcalde de Calonge es declara en vega, pisos a pagar en dotze anys, les companyies americanes que trafiquen amb el petroli han guanyat 20.000 milions de dolars, els economistes es queixen perquè el ministre d'Economia no és economista...la Generalitat, les Diputacions, el Parlament, el governador civil, el militar, el capità-general, el delegat del govern central...si amb tanta gent a manar no es mana bé...a Palafrugell han celebrat les XIII Festes de Primavera, enguany com que no es preveuen 40 milions de turistes, es tornaran a posar aquells aparells que comptaven entrades i sortides...I té, t'agrada el futbol? Un directiu del Barça diu que el club és el més ric del món i que no mirarà prim a l'hora de comprar jugadors. Potser no guanyi lligues però els socis podran tenir la satisfacció de tenir l'equip més car del planeta...el president nordamericà s'entrevista amb els que manen i, home previsor i potser perquè la gent es pensi que hi veu clar, també ho fa amb l'oposició...I enlloc, enlloc, es parla de cap carlí, ni en la secció de traspassos, ni se'n ven ni se'n compra cap. I això que estem comentant un diari de cinc duros que sembla que hauria de parlar de tot, de tot vull dir parlar de carlins.

- Jaume!

- No sóc jo. Es el diari, el diari que us ignora...Té, programes de televisió, que h² surt tothom, els espectacles...ni un carlí.

- Que encara hi ha un Montejurra i gent per a anar-hi, i si a mi se'm donés permís per concórrer-hi, n'hi hauria cada dia de concentracions.

- Sempre serieu els mateixos, i si hi hagués gatzara potser vindria un dia que et concentraries tu sol.

- Cada carlí val per deu que no en siguin. I estic disposat a demostrar-t'ho si els anys no t'han fet perdre la por.

- Ara no tens galtes vistes, però encara et puc arribar a les que tinguis!

Intervé la vigilància. A la Residència es parla esperanto per tal de que tothom s'entengui. Ells amb ells poden parlar amb la seva llengua propia, però si tenen tractes amb residents de diferent nacionalitat i, sobretot per a dirigir-se a les autoritats, ho han de fer en la llengua internacional. Hi ha residents, però, que no l'han volguda aprendre, i tenint en compte l'anterior categoria dels hostes s'hi ha passat una mica per alt. Napoleó és dels que segueix parlant francès dient que és la llengua que hauria de parlar tothom. Tampoc seguiren els cursets d'esperanto algun emperador romà i un determinat fùhrer, i això obligà a que la guàrdia particular d'ells hagués de tenir coneixements de francès, llatí i alemany...La intervenció de la vigilància és mesurada,

- No podeu discutir sense cridar? Quantes vegades se us ha de dir que ací no volem crits? Els altres no criden pas com vosaltres...

- Es aquest, que encara és carlí.

-Es ell que em cerca les pessigolles perquè fa anys que corra amb el despit a coll perquè no va saber fer un hereu. Que no ho sep, senyor vigilant, que va cridar vint-i-cinc anys, o més, perquè no va tenir un hereu?! No hi ha cap carlí de llei que no n'hagi tingut, i això li cou.

- Hem casat homes i dones de casa amb dones i homes de casa el senyor baró. Quants carlins han portat al món, eh? Que ho digui el senyor vigilant, que ho pot saber.

- A mi no m'emboliqueu. La meua feina ací és vigilar. I els homes són els homes.

- Vostè, si en fos, no en seria de carlí? - diu el baró.
- Jo no puc ser ni d'un costat ni de l'altre.
- Vaja, vostè seria del centre, que no és ser res.
- Baró, és la única vegada que te'n sento endevinar alguna!
- Els homes - diu la vigilància- neixen lliures i han de poder escollir les seves dedicacions.
- A casa nàixem carlins i l'endemà de néixer ja els apuntem al cens.
- Què li sembla, senyor vigilant?
- Això és imposat. El nou nat amb el temps pot ser carlí o una altra cosa. Es ell qui ha de decidir.
- Quina cosa voldria que fos, socialista? - fe el baró una mica picat.
- Què en té de dir dels socialistes?
- Que n'és, vostè?
- Què n'has de fer?
- Tot quedarà entre nosaltres, senyor vigilant.
- Si no m'heu de fer quedar malament, us diré que sí que en sóc. N'era i en sóc.
- Els socialistes, van contra els carlins? - pregunta el rei Jaume.
- Nosaltres, ara, som democràtics. Si hi ha carlins que n'hi hagin...
- Què et sembla, Jaume! Si hi ha carlins que n'hi hagin. I mira qui ho ha dit!
- Senyor vigilant, si els socialistes volen un món més just, que no hi hagi qui sopi dos cops i qui no sopi, hi poden haver carlins carregats de propietats?
- Jaume, que tu sense ser carlí en tenies més que jo de terres...o és que ara que no tens res també t'has fet socialista? Veig que per ser socialista s'ha de ser pobre, i, mentre al món hi hagi rics...

- Alto, baró! Els pobres som més que els rics. I no és just que manin els que són més pocs els quals quan parlen dels que no treballen diuen que és normal que hi hagi gent que no treballi, pensant potser que el treballar és cansat. Fins no fa gaire els pobres no sabien llegir ni escriure, i els rics en feien el què volien. A qui en sabia massa de llegir i escriure el feien agafar i llestos. Els pobres no estaven capacitats per a dirigir comunitats ni economies, però avui a les universitats hi van gairebé tants pobres com rics. S'acosta el temps de passar del socialisme utòpic al socialisme científic, i llavors n'haurà de ser tothom de socialista.

- Fins i tot els carlins?

- Hasta els carlins.

- Però, senyor vigilant, si de les universitats només en surt gent de carrera, qui treballarà la terra?

- Les màquines.

- I qui farà d'escombriaire?

- Les màquines.

- I qui farà criatures?

- Les màquines.

- I qui farà les màquines?

- Home, algú ha de quedar per a fer-les.

- I els bancs, senyor vigilant?

- Seran bancs socialistes.

- I els sastres?

- Seran sastres socialistes.

- Així tots haurem d'anar vestits com els xinesos de Mao?

- Sino hi ha diferències de classe no hi haurà diferències de vestit.

- Així no hi haurà abrics de pell?

- Els lapons sempre n'han portat però per a fer-se passar el fred.

- I les dones, com es mudaran?
- Nohi ha cap llei que obligui a mudar-les.
- I et penses que elles s'hi avindran?
- N'hi ha que no s'han mudat mai.
- Si amb el socialisme no es poden mudar, no hi haurà socialisme.
- Una dona dona guapa i ben construïda, només que porti un llençol es veurà desseguida quina dona és.
- Oh, més es veurà si en va sense de llençols!
- Això és un prejudici capitalista.
- Vostè es va casar, senyor vigilant?
- No.
- No? I com anava de dones? Es que les dones, amb el socialisme seran partidores?
- N'hi ha que ja en són sense el socialisme.
- I amb el socialisme, encara en seran més? Si ve un moment que tot sigui de tots i jo fos allà baix, hauria de tenir el cotxe, la dona i el calaix a disposició de la comunitat? Si un té la dona lletja, mira...però si la té guapa...
- La qüestió dones, el grans mestres no l'han tractada a fons. Nosaltres, de moment, en tenim prou que desapareixi la propietat privada actual, la diferència de classes actual, l'explotació de l'home per l'home. Amb la qüestió dones ja s'hi trobarà una solució. Potser sigui la única propietat privada que es respecti si ha de portar massa maldecaps...
- Els socialistes van contra tot allò que creuen és un mal per a la societat?
- Segur.
- I ser carlí, és un mal per a la societat?
- Un carlí pot ser socialista.

El baró salta.

- Jo no en seré mai de socialista. Només seré carlí. I tampoc en serà aquest.

- Jo el que no seré serà ser carlí!

- Visca el general Savalls!

- Visca la reina Cristina!

- Visca Pau Iglesias!

Els visques es repeteixen cada vegada més fort, i les ganes de cridar-ne s'esacampen a altres dependències. Se senten visques a la Primera Internacional, a Catalunya lliure, al rei Faruk, al nacional-socialisme, als Comuners de Castella, a Napoleó, al cavall de Troia, al Sindicat Vertical, a l'amor lliure, a les Telefòniques... L'avalot va creixent i es veu que hi havia molt personal que n'anava endarrera de cridar visques i ara fa la pau. Un escamot de vigilància es presenta al departament del rei Jaume i el senyor baró i troba a ambdós personatges i el vigilant cridant a pulmó obert.

- Ací es ve a vigilar o a escampar les doctrines de Ramsay MacDonald? Ja has vist la gresca que has armat seguint aquests dos elements? Els que havien fet parlar d'ells quan hi eren tots i que havien passat anys i anys en tranquil·litat, no semblen els mateixos. El propi Napoleó està nerviós com ho estan Darius, Espartac i el rei Boris...

- Jo...

- Segur que t'han tocat el socialisme!

- Qui ho ha esquivat tot és aquest senyor, que és carlí.

- Ha estat aquest amb aquest diari!

- Hagi estat qui hagi estat, heu estat a punt d'embolicar-ho tot. I tu, de moment, en lloc de vigilar passaràs a ser vigilat. I vosaltres dos només podreu parlar amb veu baixa.

- Aquest va cridar tant en vida, que no en sabrà.

- Doncs tu no li contestis.
- I si em toca els carlins?
- Com si no el sentíssis.
- Oh com si no el sentís...Que no n'és vostè de carli?
- No.
- Que també és socialista?
- Sóc vigilant. I prou. I si voleu discutir, feu-ho com si cntéssiu de segons.

L'actuació del rei Jaume i el baró del Coll, complicada amb la del vigilant que havia estat socialista, esquerdà un equilibri mantingut durant anyades. S'hagué de reforçar la vigilància i no era rar, ja amb molts residents alterats, sentir comentaris fins llavors desconeguts.

- D'altra manera els aniria ara, a n'els que em van apunyalat! Jo sí que estaria per Senats i per discursos. N'hi ha que només creuen a cops de sabre, i s'ha vist que és perdre el temps voler manar amb discursos. Tant com jo vaig tenir un sabre a les mans tot eren barrejades.

- Cèsar, els sabres de vegades fallen. N'hi ha d'altres que també s'ho pensaven que el sabre era la clau de tot. A l'Agrupació número dos hi ha Napoleó, que en sabia tant, i també tingué el seu Waterloo.

- A mi el què em cou és no haver mort al camp de batalla, on té l'obligació de morir tot bon guerrer.

- Quants emperadors no van ser eliminats fora dels camps de batalla!

- Perdona, d'emperadors a casa nostra només n'hi va haver un: Jo!

Tots els demés eren uns pobres imitadors. Amb qui em vols comparar,

amb aquell animal de Neró, amb aquell sanguinari de Caligul·la, o amb aquell tartamut de Claudi...

- Senyors, que val més, pel bé de tots, que no feu comentaris - diu la vigilància.

- Que ja saps qui els fa?

- Ací les ordres són que tots sou iguals.

¿I aquests visques que s'han sentit? Es que uns els poden cridar i els altres no? O tots moros o tots cristians.

- Ha estat una badada d'un vigilant socialista.

- I per què en teniu ací de vigilants socialistes?

- Quan va entrar a la Residència va dir que es donava de baixa de l'organització, i era un bon vigilant, però segons diu ell li van tocar el botet un terratinent i un carlí...Ja veus que se't donen explicacions que no se solen donar.

- Es que hi ha residents i residents hi ha, vigilant. Jo...

- D'acord, ja se sap qui eres i se't seguiran tenint atencions, però ara no esvalotem més el galliner, no recordem fets passats que ja han passat, descansa en pau, Cèsar, descans'hi de mal grat però descansa-hi...

Napoleó es remou nerviosament d'un cap a l'altre d'allotjament. No es pot veure bé on porta la mà, però s'ha de suposar que la duu, com abans, damunt del ventre.

- Qui és que crida aquests visques?

- Res, ja s'han acabat. - diu la guàrdia.

- No, no s'han acabat. I he sentit que algú cridava que visqués jo. Qui és, demano, que cridava aquests visques?

- Ha començat un carlí...

- Un espanyol! Si jo no hagués tingut feina Rússia, a Espanya no hi hagués quedat res, ni carlins. Vaig voler donar bones places a germans meus i no se'n van sortit. De Napoleó només ni ha hagut un i no n'hi haurà cap més.
- No us enutgeu, sire...
- De què vols que em serveixi, ara?
- Que n'hi ha que han guanyat batalles després de no pagar contribució!
- Qui era aquest?
- El senyor Rodriguez.
- Espanya n'és ple de Rodriguez.
- Espereu-vos...no, el senyor Rodrigo, Rodrigo Diaz, el Cid.
- Doncs si ell les hi va guanyar també les hi podria guanyar jo. Doneu-me només el milenar d'homes que em van seguir de l'Illa d'Elba, els quals en algun lloc els deuen tenir i que segur eren ells els que cridaven visques a Napoleó, i veureu, si em deixeu acostar on s'estan Wellington, Bielow i Blucher, qui és encara Napoleó!
- De cap manera, sire. Hi han ordres seriosíssimes. Ací volem quietud.
- Ja ho veig. Es com si no m'hagués mogut de Santa Elena!
- Sense guàrdies anglesos, que és un gran què.
- Amb això tens raó.
- Relaxeu-vos, doncs, i a passar el temps en pau que ja prou guerra vau donar anys endarrera.
- Guerra...guerra...era el millor. Sóc, el millor. Els generals enemics em temien i n'hi havia prou que sentissin el meu nom perquè combatessin tremolant. I ho vaig fer tremolar tot, jo! I les dones, què? Quan em veien tremolaven igual que els generals. Totes van tremolar al meu davant. Ara, que si me les hagués escoltades, no hagués passat de ti-nent.

- Sembla que no totes tremolaren, sire...
- Sempre, al meu davant. En bé o en mal. Jo mentre tremolessin ja en tenia prou...Era tan bon festejador com bon militar, i això que militarment era un geni. Tot el món ho ha reconegut llevat d'aquell animalàs de Tolstoi al qual els russos que manaven en el seu temps li deixaven dir tot perquè era comte i portava barba...Diuen que en deu anys les meves batalles van costar tres milions de francesos, però jo vaig purificar la Revolució, vaig omplenar França i a fora de carreteres, ponts, ports, canals, mueus, lleis...i les banderes franceses es van passejar pertot on jo vaig voler. I ja veus, els anglesos, que es mereixien Enric VIII, em van portar a Santa Elena. Això el món no els hauria de perdonar mai més...Una illa plena de rates, de febres i de mal de fetge...El governador Lowe, el qual deuria haver fet mala fi, va necessitar sis anys per a desfer-se de mi. Em donava carn passada i vi agre, però jo i els pocs que m'acompanyaven feiem sopars amb aquella carn i amb aquell vi, vestits de gala! Sovint em trobava rates dintre el barret...Aquell governador es devia pensar que tenia dones empresonades enlloc d'un emperador de França. I ja n'hi havia alguna de bon mirar de dona a Santa Elena, però qualsevol les portava a casa si hi havia rates...Durant anys no he demanat res, ni m'he volgut preocupar de com anava el món, ni he descendit a llegir la premsa ni he volgut escoltar notícies del món d'ara, el qual, sense jo, deu ser una veritable olla...I l'és, no? Però avui aquests visques que he sentit m'han fer venir ganes de saber-ne alguna cosa del món que vaig deixar...Què s'ha esdevingut d'Italia, d'Holanda, de Polònia. d'Austria, de Rússia i de la mateixa França? Hi ha algú que s'hagi sortit del fred de Rússia?
- Pel vostre govern us diré que a Rússia els hiverns segueixen posant a prova els termòmetres que no saben com fer-ho per arribar més

avall. Hi fa tant fred com quan vos hi anareu a cremar Moscou. I un que també ho volia acabar tot a canonades i agafava un país cada setmana, ho va deixar tot a la neu russa.

- I va agafar més Europa que jo, aquest?

- Ii va faltar Anglaterra.

- Sempre Anglaterra! I qui la va salvar? Un parent de Wellington pots?

- Sire, jo no us puc donar consells perquè sé que no els admeteu, però si algun cop llegissieu el diari...

- El diari...el diari...Tinc entès que els governs d'ara fan més de periodista que d'homes de govern. Vull dir que els diaris els fan els ministres. I si jo fos al món els diaris portarien el que jo volgues que portessin, saps? Ja veuràs, un govern, mana o no mana? Si mana ha de manar pertot arreu i no pot pas deixar de manar dins les redaccions dels diaris. Ara, la qüestió és manar bé. Quan no s'hi mana surten els diaris de l'oposició i llavors la gent no sap a qui creure ja que el govern diu mal de l'oposició i l'oposició mal del govern. I la gent sempre ha de creure el govern. Si no el creu és que hi ha un mal govern. I quan hi ha un mal govern...jo ho vaig arreglar amb canons, no en vaig necessitar cap de diari. I qui la va salvar a Anglaterra?

- Un home que fumava molts puros.

- I fumant puros es poden guanyar guerres?

- Aquest ho feia seguir tot. Va fer, amb un discurs, dels flemàtics anglesos uns combatents de primera línia.

- I França, què ha passat a França? Quin emperador hi ha ara?

- A França fa molts anys que són republicans. Però encara canten La Marsellesa.

-La va fer Rouget, un oficial conegut. Els de Robespierre el van te-

nir tancat. També hi vaig estar jo de tancat. La gent que ha estat agafada prova els mals governs que hi han hagut pel món...Quan els soldats sentien La Marsellesa no els aturava ningú.

- Doncs amb Marsellesa i tot els alemanys van conquerir tota la França.

- No!

- Sí.

- No la devien tocar prou bé. Si un músic tota la Marsellesa espantat la Marsellesa es converteix en una peça de museu. I encara hi són els alemanys a França?. Jo...

- Vos tranquil. Avui a França només hi ha francesos.

- La Marsellesa ho va salvar tot!

- No, els americans.

- Els americans?

- Sí. En el vostre temps se les tenien amb els vostres amics anglesos per mor del Canadà i de les colònies. Més tard se les tingueren ells amb ells per mor dels negres amb els quals van omplenar mig país perquè treballaven de franc. El món primer no en feia cas perquè deia que era un poble de barreja, però després d'haver-se ben apallissat ells amb ells començaren a fer invents i a trobar petroli...Les bombetes, el telègraf, el gramofon, la goma de mestegar, els automòbils, la radio...Si en el vostre temps hi hagués hagut tot això ara us podrieu sentir els discursos que van fer.

- El món quedaria parat de sentir-me...I si no m'haguessin portat a Santa Elena, tots aquests invents haguessin portat patent francesa.

- I el món ja en va començar a fer cas d'aquella gent la qual durant anys només havia agafat fama matant pell-roges. I quan a Europa va esclatar la primera guerra gran...

- Va ser molta guerra?

- Ui! La gent moria com mosques.
- A mi, en deu anys, se me'n van morir tres milions.
- Amb quatre anys se'n van morir cinc o sis vegades més...Doncs llavors els americans ja van fer decantar la balança.
- I qui la mogué aquella guerra?
- Els alemanys. I s'hagué d'aliar molta gent per a fer-los plegar...I vingué la segona gran guerra, i va sortir aquell que us deia que agafava un país cada setmana, i fou necessari que gairebé tot el món en pes s'aliés contra ell.
- Com a mi. De un a un no n'hagués tingut ni per a començar. I també era alemany, aquest? Jo ja els volia treure del mapa. Si m'haguéssin deixat fer a mi no n'hi hagués hagut cap d'aquestes dues guerres que dius.
- No, era austriac, però anà a encendre el foc a Alemanya i es veu que en sabia d'encendre foc perquè ho va ablamarar tot i els alemanys feren tot el que a n'ell li va passar pel cap. Començà fent foc a baix i quan se'n van adonar tot Alemanya alçava el braç. Els alemanys d'aquell temps quan es posaven en moviment no hi havia res que els aturés. A n'aquell home va acabar creient-se'l tothom. Va donar un tanc a cada família, un canó a cada barri, un cuirassat a cada comarca, un avió a cada ajuntament i un fusell a cada alemany...
- I on el teniu aquest element?
- El tenim ací, però no diu res i té prohibit rebre visites. És molt recent tot i no volem complicacions. Si aquest sabés els alemanys que hi ha a la Residència seria prou capaç de tornar-los a ablamarar malgrat que sembli que no hi és. I també sort dels americans, sabeu?
- Així ara els americans venen a arreglar les coses d'Europa?
- Les han arreglades dues vegades, i les dues amb canons. Després han

volgut arreglar altres coses amb quartos, que un temps en tenien molts, i sembla que se n'han gastat masses. Ells amb quartos ho solucionaven tot. Van portar gent a la lluna per a fer veure que de quartos ens n'hi sobraven...

- No fotis.

- Tal com ho sentiu. Ells...

- Es igual, potser sí que amb quartos es pot anar a la lluna...però a mi m'agradaria veure aquest que necessita que tot el món li anés en contra.

- Es impossible.

- Jo, amb més d'un segle i mig que són ací, ja sabeu que no he demanat mai res, ni diaris, i estic disposat a passar-hi un altre segle i mig de la mateixa manera...En tot aquest temps ni he demanat què fou del rei de Roma, mon fill. Encara sóc l'emperador per a demanar favors a ningú!

- Ton fill morí onze anys després d'haver-te portat a Santa Elena. No arribà a regnar. Ho feu un teu nebot, fill de Lluís. De primer fou empresonat i semblava que començava bé, arribà a president de la República i acabà sent emperador. Els prussians, en un combat el feren presoner, fou destronat i morí a Anglaterra.

- Deuria fer poca por als anglesos que el volguéssin a les Illes!

- Ara, ja ho has sentit, a França ja fa anys que hi ha República.

- A França de republicans n'hi han hagut sempre, però mentre jo vaig actuar d'emperador...Lafayette només es va veure en cor d'aporrinar-me quan li van dir que jo estava acabat...Insisteixo, m'agradaria veure aquest element que es va batre contra tothom.

- Sire, m'hi va molta responsabilitat...

- Si fossim en el meu bon temps aquesta informació et valdria un marquesat, amb corona, castell i un bon equip de dones guapes...

- Jo...si voleu veure capitosts dels de segles endarrera, tenim Hannibal...

- Aquell dels elefants?

- Potser haguéssin estat uns bons auxiliars per anar a Rússia.

- No ho sé. Si un home essent tan petit comparat amb un elefant ja hi va passar massa fred, un elefant essent molt més gros que un home la fred hauria estat proporcional.

- Tenim Alexandre el Gran.

- També jo era Napoleó el Gran. Aquest a mi no m'ha d'ensenyar res.

- Tenim Carlemany, Cèsar, un Kan d'anomenada, Atila...

- No, no, jo vull veure aquest que s'ho feu amb més de mig món.

- Jo, la veritat, sé qui és que em demana això, però m'hi jugo la plaça i potser quelcom més, i ara un marquesat per més castell que tingués i més dones guapes de bon poques coses em servrien.

- No ho ha de saber ningú. Paraula d'emperador.

- Si el del pabelló Nou, que sap francès i alemany hi vingués bé... podria servir d'intèrpret...Ni tu ni ell heu volgut aprendre l'esperanto...

Fou una visita privada. Per tant, com que no figura en cap registre ja que fou una visita oficialment no autoritzada, s'ha d'agafar amb tota mena de reserves.

Trobem un emperador i un intèrpret al departament del fùhrer.

- Què fem?

Cap resposta.

- Que no diu res, aquest? Dignes-li qui és que el ve a veure.

I ja la petita conversa tindrà lloc a través de l'intèrpret.

- Què vols? Jo de francesos només m'he entès amb Monsieur Petain.

- Se m'ha dit que es va haver d'unir el món en pes per a fer-te ple-

gar. Es veritat?

- Sí.

- I per què vas anar a Rússia amb el fred que hi fa?

- També hi vas anar tu.

- I si sabies que jo m'hi havia refredat...

- Tu eres tu i jo era jo.

- Ja ho has entès qui era jo?

- Sí.

- Jo vaig organitzar batalles, però vaig fer ports, camins, palaus, museus...

- Jo no en vaig deixar cap en peu.

- Però si tenies tota Europa, perquè punyeta t'embolicaves a anar a Rússia?

- Benzina!

L'emperador demana a l'interpret si aquella paraula és un renec. Se li diu que no. En canvi se li aclareix que punyeta no és una paraula d'Acadèmia Francesa, emprada molt sovint en lloc de carai, que és més suau i que en aquest cas té la mateixa significació. També es pot dir "per quins setze cús" o tot simplement "per què". A tota cosa que pregunta el gran visitant la resposta és la mateixa: benzina. I només al cap de moltes vegades de repetir el nom del famós i caríssim carburant, es mira Napoleó i li diu:

- Jo no podia fer la guerra com tu, veient-vos amb l'enemic, fent intervenir la cavalleria i quatre canons. La manera de fer les guerres passa de moda, com el pentinat de les senyores. Jo l'havia de fer amb eines mecàniques, i aquestes eines no van soles, no es poden empenyer com els canons d'abans, a mànec, necessiten carburants... Si jo hagués tingut prou benzina!

- Però si per anar d'un cap a l'altre de Rússia se'n devia necessitar molta!

- Ja t'ho dic. Em va fallar la benzina. Els consellers em deien que no l'acabaria mai més. Tenien por de dir-me que l'acabaria, tenien por de contradir-me, tenien por de dir-me que ho feia malament, tenien por de dir-me que jo no era el millor. Es un mal, he vist, veure't voltat d'un equip de raspalladors. Jo ja m'ho creia que seria l'amo d'Europa, i per si no era prou encara m'ho deien ells i a tothora.

- Però tu tenies generals o t'ho feies tot sol?

- Hi ha generals que quan hi ha guerres no hi entenen res.. I quan un mana com manava jo, ha de manar encara que mani malament. La benzina em va privar de tenir el peu al coll a mig món. Després de Rússia venia l'India...

- I Anglaterra?

- Benzina et dic. I prou!

- I per què no anaves primer a Anglaterra que a Rússia?

- I tu, per què hi vas anar?

- Jo em vaig errar.

- Jo, no. A Rússia hi havia blat, petroli i comunistes. I si no m'hagués fallat la benzina ara només hi hauria petroli i blat.

- I què n'haguéssis fet dels comunistes?

- Els hagués fet passar per jueus, que a casa no en va quedar cap, o no n'havia d'haver quedat cap. A mi em van dir que els havien cremat tots, i resulta que els que tenien els quartos i amb els quartos la benzina eren fora d'Alemanya. Aquella guerra la va guanyar qui va tenir més benzina. Avions, cuirassats, tancs, submarins, tot va amb benzina...

- I no ho sabies abans? La guerra és un art, s'ha de planejar, com aquell que fa un balanç. Si a Rússia no s'hi pot anar a l'hivern s'hi

ha d'anar a l'estiu...

- A mi, ni tu ni ningú m'ha de donar lliçons de res. I menys un que va tenir la capgrossada de posar-se en mans angleses pensant que el tractarien aom a un emperador...Que et van jutjar mai a tu quan perdis batalles?

- No s'hi van atrevir.

- Doncs a n'els de casa que van quedar, que no van tenir els bemols de no deixar-se agafar, els van jutjar i condemnar perquè van perdre. No s'havia vist mai.

- Potser ara la gent s'hi miri a fer-ne de guerres si es condemna a n'els que les perden.

- Guanyant-les es té tot solucionat.

- Però vosaltres ja n'hàieu perdut una...

- En la primera jo no era més que un ignorat caporal. I en la segona jo ja era qui era i no la vaig perdre. La va perdre la benzina...la benzina que llavors la tenien els americans.

- I per què t'hi ficaves amb els americans?

- Van ser ells que s'hi van ficar. Jo em vaig limitar a fer actuar els meus submarins contra tot vaixell que passava per l'aigua, i a dir-ne quatre de fresques al president dels Estats Units al qual semblava que ningú no podia dir res. Sí, vaig perdre, però per a fer-ne callar es va haver de mobilitzar tot el món. Mai s'havia batut ni es batrà un home sol contra tot el món. A l'emperador del Japó el van deixar i em penso que encara viu i encara és emperador. A mi m'haguéssin volgut jutjat i, naturalment condemnar. I saps què vaig fer jo abans que em preguntéssin quants pecats tenia? Em vaig casar! Que surti un trempat i ho faci. I de mi no en van trobar ni les cendres. I s'ha acabat. No em preguntis res més perquè les meves respostes sempre seran tres: benzina, benzina i benzina...

Napoleó se'n tornà al seu estatge preocupat. I es posà a pensar que, veritablement, en una guerra moderna la benzina era un element imprescindible. I home de càlcul ell, en questions bèl·liques, malgrat que el senyor Tolstoi no ho cregués, se'l podé veure durant setmanes i setmanes comptant la benzina que necessitaria un exèrcit francès comanat per ell per a fer anar els aparells que s'haurien de fer anar per a desfer la coalició de països els quals li ocasionaren les vacances mortals de Santa Elena. Alguna vegada, a mig fer números, si algú hagués estat a prop d'ell li hauria pogut sentir a dir: "Es necessitaria tota aquesta benzina, a menys que els homes, si han progressat tant com es diu, no disposin d'un estri destructor que actui amb una altra mena de carburant..."

Els visques de Jaume Torrenyer, el senyor baró del Coll i el guardià socialista, desvetllaren quietuds que feien anys que duraven. Durant un temps el quietisme desaparegué de molts estatges i alguns residents tornaren a fer sentir llurs veus. I una veu animava altres veus. Les primeres files de partits polítics, d'organitzacions àcrates i de partidaris d'un o altre règim s'anaven destapant i semblava que fien propaganda electoral. Els grans tribuns de la casa de Ciceró a Quintilià, de Mirabeau a Castelar, de Demòstenes a Robespierre, de Tasso a Clemenceau, abrandaven llurs partidaris els quals corejaven amb visques els moments brillants dels oradors. Sentint aquelles expansions trencaren també llurs silencis una pila de residents els quals pensaven no dir mai més res, ja que en la primera vida creien haver-ho dit tot. Es reforça la guàrdia, de moment amb instruccions d'escoltar i callar, i la guàrdia escolta intervencions diverses. Pot tornar a sentir, si l'havia sentit la primera vegada, el discurs fúnebre d'Antoni exaltant la figura i el testament de Cèsar, però com que ara molts

acollits saben coses que abans no sabien, el discurs four repetidament interromput pels crits de "Cleopatra! Cleopatra! Cleopatra!". I es pot sentir també quan Wagner fa sortir les seves conviccions republicanes, que algú li retreu: "I el rei Lluís de Baviera?!", i de res li val a l'autor dels Mestres Cantors dir que el rei Lluís era un bon melòman i que la música tan pot plaure a un rabassaire com a un emperador. Se senten veus femenines.. La guàrdia informa les autoritats d'aquelles intervencions per si poden tenir conseqüències ja que segons sembla les dones que es manifesten havien estat dones molt guapes, i poden ocasionar revifallaments parats durant anys.

- Ja veureu, les dones són les dones.

Les autoritats diuen que les deixin dir, que no poden passar de dir,

- A més, així veureu quina gent era aquesta abans de la jubilació.

La guàrdia identifica a la Pompadour i la Du Barry. Aquella diu pestes d'aquesta.

- Jo hi vaig estar deu anys amb el rei, i quan tu t'hi vas ficar ja no servia per a res.

- Quan el meu reiet em va veure les calces, ja no es va recordar de res més.

- No podia passar de mirar-te-les i prou...

- Va ser veient-me-les que va dir: Després de mi el diluvi! I aquest "mi" volia dir jo.

- I ara què en feu d'anar amb calces o sense davant d'un rei?

- Qui és aquesta? - pregunta un dels guàrdies.

- Madame Valewska, la qual malgrat haver-se casat dos cops fou de les que figurà en la fulla de serveis de Napoleó...

Ja s'hi va ficant més gent a les rotllanes que es formen.

- Es parla de dones? - diu Goethe -...Sense elles jo no hagués fet mai res de bo...Federica, dues Carlotes, Lili, Cristiana...

- Dones, dones...una i prou! Només es pot estimar un cop i bé!

- Aquest és el Dant - diu la guàrdia.

- Ja t'arreglaràs, Alighieri! Jo en vaig tenir 700 de debó i 300 de segona mà i encara trobo que en vaig fer seguir poques. Per què et penses que em deien el rei savi? A veure, que vingui un rei, per rei que sigui dels d'ara, al qual se li sàpiguen un milenar de dones! Una dona sola només et dóna maldecaps. Un milenar, a un rei, a l'hora de jutjar li fan veure les coses clares. I jo les hi veia tant de clares que encara avui el món posa de patró la justícia salomònica!

Un altre grup escolta Beethoven.

- No hi ha res com passar la vida a prop d'un piano. S'hi pot expressar tot tocant un piano.

El senyor Lenin, sentint-lo, diu:

- Un piano és un estri car que només està a l'abast de gent rica.

- Si hi hagués més pianos que canons el món estaria salvat.

- Què pot fer un pianista, per bo que sigui, davant una divisió de tancs?

- I si enlloc de fer tancs haguéssiu fet pianos?

- Quantes baixes capitalistes hagués fet una guerra de semifuses?

- Sempre les baixes, sempre les baixes...I quan s'hagin fet totes, què?

- Llavors farem pianos.

- Aquest tres que s'acosten - diu la guàrdia - van ser declarats lelos. Rousseau, Comte i Nietzsche...però escolteu-los.

- La civilització ho ha destruït tot. El progrés ha malmenat homes, dones i criatures. Tots són esclaus del progrés. El progrés ha desvirtuat el parlar, el pensament i l'anar de ventre...El teatre és una vergonya que corromp les costums i ensenya als espectadors com s'ha de fer un crim perfecte, una estafa i un adulteri. I no parlem de les

coses que s'aprenen al cinema d'avui! El primer moble que demanen els direct^{ors} és un llit. D'un acte natural i privat se n'ha fet un acte morbós i públic! I els llibres? Ja sabeu les coses que s'escriuen, ara? I quan s'entri al domini de les computadores, que la gent s'estalviarà de pensar!

- Per voltes que el món dongui, jo no em moc de quan em rentava la cara cada dia: l'amor, com a principi, l'ordre com a base, i el progrés com a finalitat.

- Sí, però no. Els malalts, els apocats, els covards i els caga-dubtes, sobren. Només tenen dret a subsistir els valents, els decidits, els enèrgics, els poderosos...I qui mana si no ells? I a mi em van fer passar per boig...

- El rei David, dius?

- Sí, sí, el rei David...

Efectivament és el rei David.

- I us penseu que Israel es té de franc? Quants de vosaltres heu acabat amb un gegant? La qüestió és acabar amb el gegant amb el qual s'ha d'acabar.

- A nosaltres un que a la seva manera n'era de gegant ens va cremar a gairebé tots, i els altres gegants, avui, són els que tenen el petroli que sort que no s'acaben a posar d'acord. Amb gegants com aquests no hi ha mandrons que hi valguin.

- Ara no es va a cops de pedra, ja ho sé, però no diuen que són els amos dels quartos? Voleu un mandró millor?

- Els que tenen els quartos són a Amèrica i se'ls gasten anant a la lluna i acaparant petroli per quan s'acabi. Ja ens en donen, però ens en donen pocs. Quants més s'en tenen més por es té d'acabar-los...

- Per això jo us dic que Israel no es té de franc, i que si un temps va costar sang ara costarà quartos. I qui us diu que els àrabs tota aquesta cosa d'apujar els preus del petroli, no l'han feta de cara a vosaltres? Si permeteu que segueixin venent el petroli més car cada trimestre vindrà un dia que tindran més quartos que vosaltres. Si heu agafat territoris que no són vostres per assegurar-vos les fronteres, feu-les arribar fins on hi hagi petroli. No sé què espereu!

-...i el secret d'Europa és el Mediterrà:- diu Dàisraeli -. Amb Gibraltar i el Canal de Suez, es té l'entrada i la sortida assegurada. Si algú vol entrar, una vegada a dins es tanquen les dues portes i ja no surt. El cas de Gibraltar l'heu tractat molt bé conservadors, laboristes i liberals. La qüestió és dir a Espanya que sempre esteu disposats a parlar-ne. I fer com heu fet fins ara. Seguir-ne parlant. Però amb el Canal la vau vessar. Es que jo el vaig comprar, el vaig comprar el Canal! No el vaig arrendar, el vaig comprar. Què vol dir tenir la majoria de les accions d'una companyia?! Nasser, ja veieu, Nasser, us el va pispar el Canal! Qui devia governar a Les Illes que es deixés ensarronar d'aquesta manera!

- I ara les culpes són meves! - diu el duc de Medina-Sidonia el qual no es pot treure del cap que una esquadra tan gran com aquella que se'n deia la Invencible pogués ser desesquadrada per un temporal per gros que fos -. Van dir que jo era un terrataire...I ja m'agradaria veure qui es sortís d'un temporal com el que vaig trobar jo. Jo no m'ha via embarcat massa vegades, la veritat, però estava segur que amb aquells vaixells no hi havia temporal que hi valgués. I després els anglesos feren governar les seves naus per pirates com el senyor Drake. I qualsevol s'hi bat amb pirates com aquells... Passi, senyoreta!

- Això és gent ben educada - diu la senyoreta Salomé veient la reverència del duc.

- D'això sempre n'he estat. Em poden discutir les dots de navegant, però aquestes...

- Es el menys que es pot ser amb una ballarina que ha ballat davant el rei Herodes. Ho devia fer molt bé quan se'm van gratificar uns giravolts amb el cap de tot un Sant. Sóc la dels set vels, jo.

- L'hagués tinguda dalt del meu vaixell en aquella batalla naval! Per poc que els anglesos se l'haguéssin mirada, potser l'haguéssim guanyada aquella batalla...

- No hi ha vels que hi valguin ara - diu la senyora Fedra la qual fa anys que corra disgustada -. I si algú sap on para Teseu, per favor, vostè que és tan ben educat, senyor, si mai el veu digui-li que Hipòlit era innocent. Jo em vaig eliminar perquè el noi no va fer cap cas de mi, i a una dona com jo, si no se'n fa cas de vegades li dona per a fer disbarats, sap? Oi que se'n recordarà, senyor, si el veu?

La ronda de guàrdies quan sent dones s'hi atura una mica. Ara en passen unes quantes. Guàrdies i residents tenen la facultat de veure's ells amb ells. Es veuen com a través d'un vidre entelat, però es veuen. Cosa que seria impossible per uns ulls humans. Segons el guardià de més edat la que té la paraula en aquell moment és Safo.

- Uí, en el seu temps va fer parlar molt d'ella. Escolteu-la...

- I tot són enveges. Res més que enveges. Jo tenia una acadèmia de música, dansa i poesia. I només hi volia noies. Qui és que ha de bellar i fer-ho amb gràci si no les noies? I perquè vaig fer versos a alguna d'elles, au! A passar per la cosa que no ets. I les noies eren tan maques que si els homes no ens n'hi feien de versos, les n'hi vaig fer jo. No podien pas quedar-ne sense. I potser sí que a n'alguna li vaig

fer quatre moxaines. I què? Ho vaig fer perquè tinguéss més afecció a aprendre...Aquesta mania que tenen els mestres de voler ensenyar la gent a cops! Després, moxaines a part, qui és que ha fet una oda a Afrodita com la que li vaig fer jo?

- Ai, filla, aviat hi són a carregar-te el mort! A mi, només sortia de casa ja feien córrer que anava a fer quedar malament a Claudi. I no sempre era veritat...Es a dir que ells, els homes, ho poden fer tot i si una un dia tenia una flaqueza semblava que el món s'havia d'esfonsar. Hi poguéssin ser ara aquells que em calumniaven, que les flaquezes de les dones són acceptades internacionalment!

- Encara vosaltres, si bé us van donar més mala anomenada que del compte, alguna cosa en vau treure potser. Nosaltres, que sense cap flaqueza - diu Catarina parlant en nom de l'altra Catarina, de Joana i de dues Annetes eliminades per Eduard VIII- mira quina fi vam fer. Tant per tant potser hagués vègut la pena de tenir-ne alguna de flaqueza!

- Tot això són els inconvenients del matrimoni - diu Isabel filla precisament d'Enric VIII-. Haguéssiu fet com jo, solteres i avall! I ningú es va ficar, mentre vaig ser reina, a qui feia o em feia moxaines...Uix, un home tota la vida! Mireu les americanes com ho han arreglat això, segons diuen. Ja es casen, però es casen a temporades i, naturalment amb marits diferents. Si això s'hagués fet a Anglaterra en el meu temps, els reis consorts haguéssin acabat les xifres romanes!

No se sap per què fa un temps que s'han trobat a la Sala dels Passos Perduts uns residents capitanejats per Voltaire al qual segurament perquè algú de la guàrdia devia combregar amb les seves idees, se li permet lliure trànsit, la qual cosa li ha permès descobrir i escoltar

un bon nombre de residents. L'acompanya un quartet ben curiós tanmateix: Colom, el descobridor, Monsieur Pasteur, químic, Cervantes, escriptor, i Her Kant, filosof.

Colom va passar més temps navegant que caminant i ara li abell fer grans caminades. També li plau passejar-se a Monsieur Pasteur el qual per culpa dels microbis va passar tants anys assegut. L'il·lustre fill d'Alcalà també comptava amb grans estones d'immobilitat i feia una mica la pau. I Her Kant s'ajuntà al grup perquè ell ja sempre havia estat un bon caminador. Primer es passejaven i prou, però Voltaire era un element xerraire, discutidor, i volia conversa. De moment es feia preguntes i respostes. Els Descobridor corria amb la pena a coll per mor del seu empresonament, i també estava ressentit l'escriptor pels cinc anys que se'l deixà tancat a Argèlia i per la nova empresonada a Sevilla. Monsieur Pasteur no era home de paraules. Encara el tenia pres l'obsessió microbida i trobava que n'havia descobert pocs. Her Kant, solteràs ell, camina i escolta pensant que escoltant els altres també funcionen els mecanismes de la raó. Voltaire, però, punsuny com el que més, veient que parlant de les seves coses el deixaven parlar sol, no parà fins que arrencà algun petit diàleg.

- Sí, ja ho sé que a darrera hora et van agafar. Es el cas de molts. Tot va ser agafar-los com acabar fent-los-hi monuments o caps de govern. Ací n'hi han alguns. Ja els veurem si voleu. I en veurem d'altres, no tot és gent agafada, sabeu? A mi em donen permís per a passejar-me per on vull, i venint amb mi no crec que ningú us digui res. Sí, a tu et van agafar...

- Oh, i ara diuen que em vaig errar, que amb l'Amèrica hi vaig ensopagar. I jo ja hi havia estat, és un dir-ho entre amics, sabeu? De cara a la gent deia que anava a l'Índia, que Déu n'hi do els que h2 havien

d'indis a Amèrica! I jo l'hagués descoberta tota l'Amèrica, però la gent estava tipa de navegar, ja se'n volien entornar més d'una vegada però quan van veure terra no van tenir aturador. Molts no van esperar que el vaixell hi arribés, ho van fer nedat...Amb tot, vaig donar un món nou al rei.

- Tu vas atracar a Cuba, no?

- Sí, i en vaig dir Joana, en honor del fill de la reina.

- Ara hi mana Fidel Castro.

- El de la barba?

- Sí.

- Es un atavisme de la nostra ⁿget. Es deixaven barba per a fer més respecta als indigens. D'un home amb barba sempre se'n fa més cas que d'un que no en porti. Si s'haguéssin fet les coses com s'havien de fer, el món que vaig regalar al rei encara seria dels reis d'ara. I ja saps com m'ho van pagar, no? Empresonant-me i emportant-se'n la fama l'amic Vespuccio. Es deia Amèrico i un alemany, l'alemany Waldseemüller, amb el qual mai vaig tenir res ni ens van arribar a conèixer, donà el nom de Vespuccio a tot un món.

- Però tu ets genovès o no?

- Vols que et digui la veritat, no ho sé. Jo només sé que vaig sortir molt menut de casa, que m'agradava navegar, i el record més antic que tinc és de l'illa de Madeira. Qui m'hi va portar i d'on vam sortir no ho sé. I si no ho sé jo molt menys ho poden saber els que diuen que sóc fill de deu o dotze llocs distints. Què hi fa, ara, que sigui nat a Galícia, a Mallorca, a l'Aragó o a Torroella de Montgri? La cosa que compta per a mi, és que el preu d'haver descobert un món va ser la pressó!

- Amic Cristòfol, també em van agafar a mi. I si ho van fer perquè es-

crivia, es van errar. Hi vaig passar molt temps agafat, jo. Primer em van agafar perquè feia de soldat i em vaig passar cinc anys a Argèlia, ja amb la mà esquerra sense poder fer-la servir de resultes de la batalla de Lepant. Si m'haguéssin inutilitzat la mà dreta hauria hagut d'aprendre d'escriure a quaranta anys! I em van tornar a agafar a Sevilla on m'havien enviat a cobrar contribucions. Diuen que em van agafar per qüestió de quartos. Avui hi han màquines de sumar que no s'errren, però en el meu temps un es podia errar ,molt fàcilment... Em van demanar què volia, a la presó. Paper, ploma i tinta, vaig dir. I va sortir el Quixot. I com que jo no em podia moure, per això el meu heroi va fer mitja volta a Espanya.

-Se n'ha parlat molt del teu Quixot, Miquel.

- Sí, ara que no me'n puc gaudir, carrers i monuments a cada poble... La gent n'ha volgut treure moltes conseqüències del llibre i hi ha vist coses que jo sóc el primer sorprès. El que havia llegit llibres de cavalleria havia estat jo, i no vaig fer altra cosa que fer el meu el qual va resultar diferent de tots. No tot és imaginació en el Quixot, però jo considero que un escriptor sense imaginació val més que plegui. Sanxo va existir com van existir molts personatges que surten al llibre, i, sobretot la que va existir fou Dulcinea la qual no feu mai cap cas de mi. Per això vaig fer que Don Quixot passés la vida enamorat d'ella. Si en lloc d'escriure amb plomes d'oca hagués disposat de màquines d'escriure el Quixot no s'hagués acabat mai...M'agradava molt escriure i, més que escriure, fer versos, i dels meus versos no se n'ha parlat com jo em pensava. Però el món és així, i es va tornant, segons sembla, d'una manera que si pogués fer una tercera part del Quixot no hauria d'inventar cap aventura. Contant les coses que han succeït darrerament, els lectors, dintre uns anys, si és que dintre

uns anys hi haurà gent que llegeixi, se'n farien creus. Què et sembla, Francisquet?

- Jo penso que ja començarien per a vetar-te el llibre. I potser et tornarien a agafar, ja veus que et dic. No ets de la mateixa opinió, Cristòfol?

- S'ha agafat tanta gent darrerament, que molt seria que no ens tornés-si a agafar a tots.

- Sobretot a n'els que com jo anaven contra-corrent, i segur que si tornés a portar sabates hi tornaria a anar. Al món, fins ara, el que no ha dit sempre si senyor, ha fet oposicions per anar a la presó. S'ha d'anar a favor dels que manen, ho facin bé o malament. Com que sempre hi ha el perill de que ho facin malament, la millor cosa que jo aconsellaria, si pogués tornar a donar consells com abans, seria d'anar-hi de dret contra els que manen. Vu què opines Here Manuel?

- Jo em vaig passar molts anys tancat pensant. I veig que encara vaig pensar poc. M'agrada escoltar, i quan ho hagi escoltat tot, em tornaré a passar anys pensant per a veure si trobo pensaments nous.

- A mi també em convindria veure si trobo microbis nous. Em penso que em vaig aturar a mig camí - diu Monsieur Pasteur -. La gent del meu temps se'n reien de mi dient que era una beneiteria perdre el temps amb una cosa que no es veia com els microbis. I s'ha de tenir en compte que sense els microbis al món no hi viuria res, ni caps de govern, pomeres ni llevadores. Ara, com en tot, de microbis n'hi ha de tota mena. ¹el quid és saber quins s'han de destruir i quins s'han de protegir. Avui amb els pressupostos dels estats es fila tan prim que si algú demanés una consignació per a protegir microbis...

- Segur que l'agafarien! - diu l'Almirall el qual no es podia acabar que l'haguessin agafat després de descobrir un món el qual amb el temps seria del que es parlaria més per tenir més cotxes per càpita, més dones

divorciades, més dòlars, més gratacels, més negres, més artistes del cinema, més pell-roges, més gent que diu "Yes!" i més Presidents que riuen.

- Et cou molt aquella agafada Cristòfol!

- I tot per questió de diners. I tot perquè jo no feia els comptes de la manera que els feien ells.

- Ditxosos diners...- diu Voltaire -.I està vist que la gent sense diners es veu fotuda. D'ençà que el senyor Marx va fer "El Capital" que hi ha més capitalistes que mai. Jo no en vaig tenir mai, i el món no s'arreglarà fins que els pobres en tinguin. Fins ara, si no es troba una altra manera de viure, sense diners no es podien fer viatges, menjar vedella, estrenar vestits ni fer revolucions. Una revolució sense quartos és una revolució perduda. I els Estats moderns són els primers capitalistes. Per a fer, els que en fan, autopistes, hospitals, centrals atòmiques i numerar les cases dels carrers, es necessiten quartos. Quan es va acabar la guerra grossa, a molts llocs van començar a zero. Ara tot són escaparates plens de coses que valen diners. Mai hi havia hagut tants bancs com ara, mai hi havia hagut tanta gent que anés a cavall com ara...Hi ha llocs que fins els que no treballen cobren...I tot això vol dir diners. I si els diners van als Estats, la gent no en tindrà mai i no podrà fer altra cosa que la que fa ara: Pagar i callar. I a qui no paga se l'agafa. I així estem!

- I sempre hem d'acabar agafats.

- Les presons han de servir, amic Cristòfol.

- Així la gent s'agafa perquè hi han presons...

- Si tothom fos com hauria de ser, no n'hi haurien de presons. A mi escampar això em va costar dues estàncies a La Bastilla.

- Jo no sé quina mena de presó era La Bastilla, però les del meu temps!

Eren presons que t'aclaparaven, i un no tenia més esma que deixar-se aclaparar. Ja no s'era el mateix quan un sortia d'aquelles presons.

- D'agafat se n'ha de saber ser, amic, com de metge, de predicador o de navegant. Tu hi vas deixar la personalitat, eres un mal agafat. L'amic Miquel, en canvi, a la presó hi va fer un llibre. Després, ara les presons s'han modernitzat. La gent hi pot estudiar carrera, sortir per les festes senyalades, no tornar-hi... Segons els mèrits de l'agafat se'l tanca en una presó o en una altra.

- Així fins en els empresonats hi ha diferència de classes?

- Home, no és la mateixa cosa que un es mengi el fetge d'una familiar, per diferències de criteri que hi tingui, que un que faci un llibre dient que una dictadura és una dictadura, ni un que cremi milions de jueus, per jueus que siguin, que un que faci discursos dient que no s'ha d'anar a votar.

- Hi ha gent que és fer-li un favor tancar-la a la presó.

- Si fos obligació anar a l'escola, i fos obligació que els mestres ensenyessin com s'hauria d'ensenyar i fos obligació que els estudiants assimilassin les veritats que els mestres tindrien l'obligació d'ensenyar, a les presons no se sabria a qui tancar-hi.

- Jo no hi he cregut mai gaire amb les paraules.

- Llavors tu ets partidari d'altres mesures que les orals?

- Mira, jo la primera vegada que vaig anar a Cuba se'm va revoltar gairebé tota la tripulació. Primer vaig intentar convencer-la amb bones paraules, però aquella gent deia que volia tornar d'on havia sortit i no hi havia manera de treure'ls aquella idea del cap. Vaig haver de fer sortir l'espasa i de dir-los-hi que jo ja n'havia estat allà on anàvem, jurar que dintre poc trobariem terra i fer passar l'arma pels nassos de més d'un. Se'm volien menjar, però quan vam trobar te-

rra em besaren els peus. Sort de trobar-la...Ara, encara que ens hagués
sim desviat n'haguéssim trobada de terra. S'ha vist que d'un cap a
l'altre d'Amèrica hi va molt tros...Tenia revolucionaris a bord, jo.
- Si els revolucionaris haguéssin estat uns bons revolucionaris, ni
a cops d'espasa te n'haguéssis sortit. Ells es van revoltar per a
veure què deies tu...Tampoc es fàcil ser revolucionari. L'home, de
sortida, porta quelcom d'inconformisme a dins. I l'inconformista és
un revolucionari en potència. I, encara que sembli estrany, hi ha re-
volucionaris de diverses marques. Si tots els revolucionaris fossin
iguals encara s'hauria de fer la primera revolució. Es l'haver-n'hi
de diverses classes que ho tira tot a rodar. Mentres els uns diuen que
treballar quaranta hores és treballar massa, els altres diuen que és
treballar poc. Mentres uns diuen que les dretes ho han d'arreglar tot,
uns altres diuen que qui ho ha d'arreglar són les esquerres. Un col-
leccionador mai te prou col.lecció col.leccioni terres, mondes o se-
yores. Un automobilista sempre vol córrer més que un altre. Cada banc
diu que té més diners que els altres. Les dones es fan reformar nas-
sos i davants per a tenir-los més de bon veure que una altra. Tot ai-
xò són revolucionaris potencials...Un davanter-centre vol fer més
gols que un altre...Ja sabeu el què val avui un bon davanter-centre?
Centenars de milions! Ja m'agradaria saber quantes cases et vas cons-
truir tu fent el Quixot, Miquel, i tu fent viatges a les Amèriques, i
monsieur Pasteur cercants les pessigolles als microbis o Her Manuel
dient totes aquelles coses que va dir discutint els misteris de la
raó...Tot és qüestió de donar noves orientacions al món. La clau són
les escoles, els mestres, les coses que jo predicava, però com que
els sistemes que governen el món, malgrat que tothom en renegui, són
uns mals sistemes, estic segur que si jo pogués tornar a despotricar-

ne em tornarien a agafar...a n'aquests passaren d'agafar-los. Aquell és Danton. Moltes vegades li he sentit dir que ell va crear el Tribunal Revolucionari, i que Robespierre el feu guillotinar per gelosia. I si senti Robespierre us dirà que l'altre era un reaccionari. Marat deia de Robespierre que era incorruptible...

- I encara ho sóc - diu Maximilià el qual ha sentit les darreres paraules de Voltaire -. Jo el què volia, i encara ho segueixo volent, era depurar la Convenció. Però a la Convenció hi havia molta gent que portava la camisa bruta i va tenir por. Es van aliar contra mi i van decretar la meua supressió perquè es veien venir que jo suprimiria a ells...I ja vaig escapar molts caps, jo, ja...

- I això que un temps eres un adversari de la darrera pena. Si no ho arribes a ser...

- Jo era adversari d'aplicar la darrera pena a segons qui...Els que maven, un temps, no anaven a mirar prim, i sembla que tampoc hi miren massa ara. Mira, quan se n'ha mort un, el primer, sents algun escrúpol, quan se n'han eliminat vint, els escrupols van passant, i quan se n'han eliminat cent...

- I quan se n'han eliminat 1.366?

- Llavors et solen eliminar a tu. A mi em portaren a guillotinar ja mig acabat. El gendarme que m'hi portà en tractà molt malament. I sabeu com es deia aquell gendarme?

- He llegit que es deia Merda.

- Sí, senyor. I com podia anar bé un país que tenia gendarmes que es deien noms com aquest?

La visita segueix, perquè el món és de molt mal arreglar, i Voltaire segueix fent de ciceronà, paper que li escau molt, i que plau als seus acompanyants els quals feia molt temps que no es movien de la Sala dels

Passos Perduts pensant dos, amb anades a la presó, un amb la sociabilitat dels microbis i, el darrer, que encara hi havia coses, després de tants anys de pensar-hi que no en treia bé l'entrellat.

- Aquell que passa de llarg sense dir res a ningú és Fouché. Diuen que jugava amb dos jocs de cartes, i ni ací, on a l'entrar tots o gairebé tots van deixar a la porta el farcell de les coses passades, el saluda ningú. Amb els cara-girats hi ha molts residents que no hi passen. En canvi hi ha residents que tots, pensin com pensin, no es poden estar de desitjar-los-hi bon dies. Aquell que tothom el toca de l'esquena és Lleonard de Vinci. Qui, com ell, ni ara que la gent apren un ofici en tres mesos que se'n poden aprendre molts, va ser tot a la vegada, escultor, pintor, músic, arquitecte, enginyer, físic, matemàtic, inventor, filosof, cuiner i italià?

I deixeu dir a Rousseau amb la seva fòbia anti-teatral. Jo no sé si ell n'arribà a fer cap de comèdia i si la seva fòbia li venia de no haver pogut estrenar, però a un dels que més es saluda encara és a l'amic Guillem.

- N'hi ha molts ací de Guillems, Francisquet.

- Com Shakespeare, cap. Es veia en cor de portar-ho tot al teatre. I tant feia plorar com riure.

- Jo he sentit a dir que les seves obres que han tingut més anomenada les va fer un altre.

- Mira, Miquel, això són bestieses dels homes. Quan un que no ha fet mai res vol que se'n parli diu coses així. L'amic Cristòfol va descobrir un món i en lloc de dir-se'n Colombia se'n diu Amèrica. Un rei aragonès va fer l'escut de la seva nació posant els dits mullats de sang d'una ferida damunt un escut groc, i algú que volia passar per erudit va dir que no era veritat. Ací a qui va fer bona feina, se'l considera com es mereix, prescindint de critiques humanes. Què no s'ha

dit de Maquiavel?

- Aquest és aquell que volia enredar a tothom.

- Era un home de mà dreta. Qui va fer un "Princep" com el seu? Un princep, va dir, quan convé, s'ha de servir d'enredades, de jocs de mans, del diable... Pareu esment, però, que va dir quan convingués! Modernament els governs ho fan tot per a mantenir-se, sense convenir... Ah, si tota aquesta gent pogués tornar a actuar en el món d'ara disposant de telèfons, avions, frigorífics, televisió, telescopis i màquines de rentar... Què no farien Copèrnic aquell que va destronar la terra i va donar al sol tota la importància que ha tingut sempre, i Galilen, el qual pel seu "Eppur si muove!" va tenir de dir durant tres anys, cada setmana psalms penitenciaris... Aquest tan seriós és Eurípides. Es casà malament dos cops i agafà una gran tirria contra les dones. Malgrat això ningú ha superat les seves obres amb dones de protagonistes: Medea, Ifigènia, Pedra... Allò eren dones! A mi que m'han donat fama per a fabricar frases punxagudes, he hagut de reconèixer que valen més les dones que la majoria de les coses que jo he dit... I és Voltaire, el qual va passar tants anys escrivint i despotricant contra tanta cosa tinguda per indespotricable, i que ultra infinitat de llibres li sobrà encara temps de fer deu mil cartes a gent del país i de fora, que davant les dones, i no ho semblava, és tot un altre.

- Es que n'hi cada una ací, amics meus! Aquella és Friné. No en podia haver triat cap més Praxitel·les com a model, i no ens fiquem ara si a més a més de reproduir-la en pedra, la festejava. Si no hagués estat aquella noia les estàtues de Praxitel·les haguéssin estat estàtues com les altres. Jo enfeinat en dir mal de l'ordre establert, me'n vaig adonar tard que al món hi havien dones les quals ho podien sublimar tot o capgirar-ho tot... Era tan ben acabada Friné que quan la van jutjar, diuen per impietat, però que segur hi havia alguna dona pel mig que li

envejava les tres-centes gràcies que tenia, que quan el jurat l'anava a condemnar, el defensor tingué una idea genial, aquella idea genial que segons quins defensors tenen davant d'una causa considerada perduda. Quan el jurat va dir: "El defensor té la paraula", el defensor no va dir res. La sala va viure uns moments d'inquietud. El defensor prega a Friné que es presenti davant del jurat com si posés per a Praxitel·les. La noia, acostumada a treure's roba per mor de la seva professió de model, no s'ho feu dir dos cops. El defensor, amb la noia al descobert, només va dir: "La prova de la defensa!" Al jurat hi va haver una badada de boca general i unanimitat amb el fall: "Absolució!"

L'audiència dempeua, aplaudí sorollosament tres coses: la pensada del defensor, la decisió del jurat i l'anatomia de Friné... I és que una dona ben argumentada fa, si s'ho proposa, rodar molts caps. Ah, si totes les dones ben construïdes fossin totes revolucionàries, no en fallaria cap de revolució... Avui és dia de veure dones... Mireu la senyora Delorme, mireu a qui va fer rodar el cap: a Desbarreaux, poeta; Cinq-Mars, marquès; Saint Evremont, historiador; Buckingham, polític; Grammont, mariscal; Condé, príncep, Richelieu, cardenal, Lluís XIII, rei... La George Sand, una de les primeres de portar calces d'home en públic, la qual sortia, segons es diu, amb: Gandeau, d'oficis varis; Marimée, acadèmic; Musset, escriptor; Litetz, concertista i, perquè no fos dit que sortia amb un músic sol, també sortí amb el pobre Chopin el qual, segons diuen els assabentats, feu tanta música trista perquè la Sand trobava que tocava poc...

- I si voleu, ja que hi som, parlarem del nas de la reina Cleopatra...

I és la propia reina d'Egipte qui interromp dient:

- Què passa amb el nas de Cleopatra?

- No res, senyora. Jo ensenyo a n'aquests amics, residents que han fet

parlar d'ells. I ara estàvem comentant coses de dones, de la influència que han tingut amb elements d'anomenada. Jo de vostè he sentit a parlar del seu nas i la veritat no sé quin interès especial devia tenir el seu nas, ja que en el meu modest entendre en les seves històries amb aquells romans cèlebres el nas devia ser el de menys, dic jo.

- Us penseu que una reina d'Egipte s'havia d'embolicar amb un qualsevol? Després, a Roma molts generals, molts oradors i moltes Vies Apies, però de dona com jo...

Lucrècia Borja, la qual va de bracet amb la famosa reina, diu:

- Ai, filla, deixa'l dir...Agafa anomenada i posa't a jeure.

- Senyora Borja - diu Voltaire que quan convenia no se'n callava cap -, és precisament jeient que hi ha qui l'agafa l'anomenada!

- Això ho diuen els que mai han pogut jeure bé.

- Nosaltres l'anomenada l'hem agafada per altres coses.

- Ho podieu haver fet seguir tot, oi noia?

- Aquestes la saben molt llarga i ens farien tornar vermells - diu l'Almirall el qual amb dones a prop no s'hi havia sentit mai bé.

Les dues ex-belleses se'n van comentant:

- Diu que ha arribat un carregament modern, de gent que anava amb coll i corbata i calçotets curts...

- Mai n'hi havia vist cap...Devien ser molt monos!

I les dues segueixen els comentaris acompanyats de rialles grasses. L'Almirall s'hagués, segur, tornat vermell de sentir-les.

- Mireu, aquest que sempre mira enlaire i a punt d'apartar-se per si li cau quelcom al damunt, és Damocles. En vida es passava el temps dient a Dionis que tenia una sort fenomenal de ser rei, que se la passava moltíssim bé i que allò era viure. L'amic Dionis n'estava fins al cap d'amunt de sentir Damocles amb la mateixa catarella un dia i un altre dia

tant, que una vegada li va dir que li deixava la plaça per un dia perquè veiés quina cosa era l'ofici de rei en aquell temps. Com que a Damocles on el cor se li anava era a taula, Dionis, perquè l'home feïés que l'ofici no tot eren pollastres a l'ast, inventà el truc de l'espasa. Damocles agafà la plaça per la part que ell envejava. S'aixecà tardísim, es perfumà bé, es vestí bé, i s'apostentà a taula fent-se servir els millors menjars i els millors beures. I diu que allò és la felicitat, que l'ofici de rei és el millor que hi ha i que n'hauria de ser una temporada cadascun... Però en un moment de la seva eufòria, mentre buidava una copa plena de vi de preu, mira enlaire i veu que té una espasa damunt del cap, una gran i pesada espasa la qual sols s'aguanta amb el pèl de crinera de cavall. "Això també ho porta l'ofici, amic" sent que li diu Dionis. El brevíssim monarca no s'ho acaba de creure i muda de lloc a la taula però l'espasa el va seguint vagi on vagi.

"Aquesta espasa, encara que no la vegin, la tenen al seu damunt tots els que governen, i no sols a taula... Pots seguir l'ofici, si vols"

"Dionis, ja t'arreglaràs!" va dir Damocles a mig dinar. I d'ençà d'aquell dia aquella famosa espasa el va perseguir sempre més, o ell s'ho pensava, fins després d'haver-se donat de baixa del l'ofici de rei...

- Així els que manen ho tenen molt malament. - diu Monsieur Pasteur -.

Ja, aquestes coses, aqueferat amb els microbis, la veritat...

- No sempre cau l'espasa. Es com un avís. Però algun manador tossut n'ha palpat les conseqüències, sabeu?... Ací hi ha les sales dels moderns. A n'aquests encara no els deixen circular. Hi ha polítics, trencadors d'urnes, naviliers, dictadors, uns que anaven a la seva i prou i que no admetien retops, i que volien que tothom fos dels seus...

Hi ha una petita intervenció del senyor Colom.

- Ja veureu, jo, si era italià, en aquest darrer temps m'haguéssin apun-

tat amb els feixistes del senyor Mussolini...i els que juren que era espanyol m'haurien censat en el nacional sindicalisme, no?

- Ja et recordes, Cristòfol, que el senyor Ulloa és del que deia que eres català?

- Llavors, hauria de ser separatista?

- No, Cristòfol, els separatistes són cosa de fa poc. En el teu temps els catalans anaven sols. No n'hi havia de catalanistes. Només hi havia catalans.

- I ara no n'hi han?

- Algun n'hi deu haver, però ara està de moda dir que quan més català és un, més espanyol és. Sí, és una tavernaclada que no enten ningú. Ara, això guardeu-vos-ho, que són confidències privades d'un . guardians amics...Aquests també m'han dit que segurament perquè algun funcionari d'influència i partidari de les independència, ha obtingut que tots els reis catalans, dels comtes-reis a Martí l'Humà, fessin colònia apart amb el Comte d'Urgell i els seus descendents. Ara regnen ací a la seva manera. Sembla que el rei Jaume, batisser ell, més d'un cop ha demanat per a sortir perquè es veiés com hagués arreglat ell al comte-duc d'Olivares, al general Werwick, a Felip Vè, al Compromís de Casp i a algun general d'anomenada. Fou en compensació de que no s'esvalotes que se li va assegurar una independència perpètua, i ara està tranquil. I ells amb ells parlen la seva llengua, i jo hi he pogut sentir, d'amagat, versos d'Auzias March, Bernat Metge i d'una llarga sèrie de trovadors...Es a l'únic lloc que els catalans són independents de debó. I a mi se m'ha dit que algú que gosà parlar d'autonomies i d'Estatuts, fou donat de baixa del clos independent...També es tenen en cel·les separades a molts pensadors d'alçada. I els tenen separats perquè es mantinguin les seves idees pures i no se les hi perverteixin amb tractes amb segons qui. Els deixen, però, escoltar per qui ho

vulgui. Jo i algú altre que pensar ens ha agradat, passéssim bé o malament, hi anem sovint a escoltar-los. Jo he sentit de Sòcrates a Espinosa. Tots donen preferència a Sòcrates el qual fou el primer que pensà i feu pensar fort amb les coses que s'aparten de les de cada dia. "Si l'home coneix el bé, no pot deixar de fer-lo" deia centenars d'anys enllà. I encara ho diu, i diu que ara molts homes el coneixen però no no el volen practicar. Hi ha qui sosté que el pobre Sòcrates passava tot el temps que podia fora de casa fent discursos perquè tenia una dona que no li deixava fer base, i que més d'una vegada el rebia amb galledes d'aigua bruta. He pogut sentir Descartes, el qual va passar vint anys a Holanda només pensant. "El repòs, per a mi, està per damunt de tot" se li sent dir encara "No es pot pensar bé fent batalles, ballant una polca o fent assentements comptables". Tenia raó....Aci he sentit Aristòtil dient que l'home és un animal polític, cosa molt diferent de dir que l'home és un polític animal, condició, aquesta, molt a la moda darrerament...També he sentit a Espinosa dir confidencialment que malgrat que els rabins del seu temps l'havien maleït a tot maleir, ell havia nascut jueu i que segur, si hi havia algun nazi a prop les hi faria passar morades...T'hi he trobat a faltar a tu, en aquestes reunions, Her Manuel.

- A mi arribar a les meves conclusions em va costar vuitanta anys i mantenir-me solter. Per què em vaig mantenir solter? Pensar i casar-se al meu entendre no es pot fer. Una de les dues coses falla. Després, a mi, encara que hagués estat 80 anys solter, m'agradava fer-la petar amb les dones. Sí. M'agradava contar-les-hi acudits una mica verds, cosa que no està renyida amb les meves teories de la raó, i aquests dels quals tu parles no me'n deixaven explicar mai cap. La filosofia per la majoria d'ells no era sols un pensament sinó una forma de con-

ducta, i això un dia darrera l'altre. Que ho haguéssin fet en vida, mira, però que ho segueixin fent ara que tenen tants segles a la vista, què vols que et digui! Que no sabeu aquell d'aquell metge que es tingúes la cosa que es tingúes feia despullar els visitants? Hi va una senyora molt ben plantada queixant-se de mal de cap. "Senyora, entri en aquella habitació, i despullis" li diu el metge. I dóna les mateixes instruccions a un ciutadà que es planyia de mal de queixal i a un que no s'hi veia massa. El darrer entrat pregunta, als despullats de la cambra quin mal pateixen. Tres, dels despullats, exposen llurs mals. En resta un en un racó, el qual fa més aviat cara d'estranyat. "I a vostè, per què l'han fet despullar?". "No ho sé, jo només havia vingut a portar un paquet..."

- Mireu, aquell és el general Kutusov, el que va dir que Napoleó no tenia ni idea de com s'havia de fer una guerra, sobretot a Rússia. Aquest posat ensopit que té ja el tenia en vida. Sempre semblava que dormia. Ell deixà que el fred fes la feina dels canons quan l'exèrcit francès arribà fins al Kremlin a escalfar-s'hi. Diu poques coses, però se li ha sentit dir: "A Rússia poden estar tranquils, governi qui governi. Mentre hi faci el fred que hi fa..."

Entre els passants s'hi pot veure Joan Tenori, el qual existí realment. Si s'esdevé que passa alguna senyora de bon mirar, surt del grup i la piropeja abundantment.

- Encara? - li diu la princesa d'Eboli la qual malgrat portar un ull tapat fou una festejadora de nom.

- Senyora, geni i figura fins després de la sepultura...I, si vol, encara li puc fer l'escena del sofà i quedarà parada!

- Mireu, el mariscal Ney. Segur que si es troba amb Kutusov li cedirà el pas. No es pot acabar que un home com aquell, amb un ull espaimat i amb

aquest posat d'aixecar-se de dormir que fa, hagués arribat a general i hagués fet recular el millor exèrcit del món...Aquest que sempre mira a l'un i a l'altre costat, és el duc de Guisa. A tothom que el vol descoltar diu que si ell va aconsellar a Carles IX que es desfés dels protestants la nit de Sant Bertomeu, fou perquè la senyora Catarina de Medici no callava mai, i que, per a no sentir-la més, ja que mai no havia sentit una dona tan pesada com aquella, es va veure en l'obligació de dir al rei que si no es paraven els peus als protestants, acabaria protestant tothom...Mireu, avui teniu sort. S'han trobat Servet i Calvi. Efectivament, Voltaire es veu que coneixia un bon nombre de residents, perquè qui sostenien aquest diàleg eren els dos anunciats.

- Veus...de què et va servir fer-me cremar?

- Ja està fet, ara. I al capdavant et vaig fer un favor. Es parla molt més de tu que de mi.

- De tota manera, morir cremat és un mal morir. Només ho sap el que s'hi ha trobat.

- Era la moda, noi. I si ara fos no t'hauria fet cremar. Creu-me,

- Sí, ara és hora!

- Repeteixo que no vaig fer altra cosa que fer-te un favor. No sé si no et cremo si s'hagués parlat tant de tu com s'ha parlat. Després jo,, quan passà tot allò del judici tenia molt mala sang. Estava carregat de reuma, tenia morenes, bronquitis, mal de pedra i quan orinava veia les estrelles...Ara, allò d'empresonar la gent per la forma de pentinar-se, riure i ballar, foren coses dels teus partidaris...Jo, sí, vaig fer beure quitrà a molta gent, però per altres coses que res tenien a veure amb els pentinats ni balls de moda. També en vaig fer garrotejar molta de gent...

- Però a mi vas passar de garrotejar-me. Aviat és dit fer cremar a algú.

Tu saps com crema el foc?!

- Si sabéssin l'humor que dóna quan un vol orinar i no pot...

- No, si ara resultarà que el mèrit és teu!

- La Inquisició en va fer cremar molts i ningú es va queixar.

- Haguéssis sentit els que es cremaven!

- Quan em deixareu sortir?

- Qui és, aquest, un general?

- No, un filosof. Sempre fa la mateixa pregunta i sempre se li dóna la mateixa resposta: "Aviat!". És el gran amic dels ocells, les guilles i les vaques, el que tenia converses amb les fonts, valls, llacs i muntanyes.

- I s'hi perdria molt que se'l deixés sortir?

- S'hi van pensant... Hi ha temps de tot aquí. Devegades es permet sortir a segons qui. A gent bel·licosa a no poder més se la va deixar contemplar un bombardeig modern. Van tornar tremolant...

- Heu sentit parlar de Savonarola?

- Psè...

- Heu escoltat Miquel Servet queixant-se d'haver-lo cremat, no? Doncs Savonarola és aquell que ja en té cara d'haver estat cremat. A les hores de sol sempre cerca una ombra protectora... Fou un dominic com els que jo hauria volgut que fossin tots. El feren de l'Ordre dels Predicadors i es veu que hi anaren massa depressa perquè predicant ho va envestir tot. Prior del convent de Sant Marc, se les va donar contra els Medicis i no va parar fins que va veure el Mèdici Pere desterrat. Engrescat per l'èxit que tenien els seus sermons es feu l'amo de la República de Florència i no deixà res per verd. Reberen dones, usurers, canonges i fins s'atreví contra el propi Alexandre VIè. Es veu que en

feu un gra massa. Hi ha Sants Pares que quan algú s'ha atrevit a dir-ne mal, s'han arronçat d'espatlles i han deixat anar un "què hi farem!", però el Papa llavors era un Borja, i al qui feu arronçar fou al pobre Savonarola. Primer el declarà heretge, i el pobre Jeroni ja se la va veure mal parada. "Aquest em farà cremar!" va dir. Ho va endevinar. Primer li van donar tota mena de turments, després el penjaren i finalment el rostiren a bon foc escampant-ne les cendres...Hi voleu parlar?

- Vols dir?

- Jeroni, Jeroni...Com anem?

- No us dono la mà perquè potser encara me la trobarieu calenta.

- Som amics de Servet, nosaltres.

- D'en Miquel? També va passar les seves, també. Però m'han dit que encara es parla amb Calví. Jo no he afluixat i si ho voleu sentir encara em sentireu despotricar contra les dones que es deixen pintar ensenyant les tates, contra aquests animals que per a deixarte'n dos ens n'has de tornar quatre, contra la cleràcia que fa l'ofici malament, i contra els Sants Pares de la família Borja. No em faig amb cap d'aquesta gent. Ni ací que sembla que tot ha passat. Pregunteu-ho a n'els cremats si tot ha passat. Quan em veuen i això que no em moc mai de l'ombra, tots trenquen de camí. Saben que els diria les mateixes coses que els deia quan podia fer sortir drapets trona avall...Si mai en trobeu cap d'aquests digueu-los-hi que Jeroni Savonarola és encara allà mateix i que hi serà sempre...!

Després d'aquesta declaració de principis, l'amic Jeroni se'n tornà al seu refugi sombrejat.

- Aquest que té posat d'escoltar és el reiXeriar. Sí, aquell que feia matar una noia cada matí d'enutjat perquè la seva favorita se li va

desviar. Fins que la filla del Gran Visir, Scherezada, la qual tenia un cor molt tendre, l'entretingué mil-i-una nits contant-li contes. El primer conte l'encantà i en volia més, però la noia li digué: "Fins a demà, reiet" Als quinze dies l'amic Xeriar es pensava que la noia ja hauria acabat els temes, i que es podria tornar a dedicar de nou a matar noies, però Scherezada ningú sap d'on es treia arguments, però se'ls treia, i cada nit al deixar la feina deia les mateixes coses a Xeriar: " Per avui prou. Fins a demà, reiet. I deixa les noies en pau o s'acaben les rondalles..." Es deia que els contes que més plavien al rei, que eren els una mica verds, els deia a la noia un eunuc del palau del Gran Visir, que es deia Pinxo, el qual, no havent estat apte per a tot servei passava els dies imaginant escenes vaudevillesques i després les donava escrites a la bella Scherezada la qual a son torn les recitava al rei Xeriar. Això durà vora tres anys, i el rei encara pregunta a tothom si han vist la noia del Gran Visir perquè ací que hi ha tant de temps li segueixi alegrant les nits. La cosa certa és que Scherezada a partir del conte nou-cents-vuitanta ja es veia obligada a repetir escenes i arribà just a mil-i-un. I ara quan algú li pregunta per rei Xeriar sabent que aquest ja no pot matar noies cada matí, diu que n'hi expliqui qui vulgui de contes al rei...

- Ara, si en portéssim, ens hauriem de treure el barret. Encara que els versos no han estat mai sants de la meua devoció, aquells tres que venen i que si els podéssim sentir sentirieu que parlen amb ritme i mètrica, són Homer, Virgili i el Petrarca...I ací tens el senyor Pellico. No vas ser sol, Miquel, a escriure a la presó. Aquest senyor va ser agafat, no per haver-se errat sumant com tu, sinó per revolucionari. Hi passà anys a la presó, i fruit d'aquella gran estada entre reixes

fou el seu "Mie Prigioni". Els governs de tot el món autoritzaren la seva traducció perquè la gent veïés el profit que es pot treure de passar un temps emprésonat...

- A la Residència s'han tingut tota mena d'atencions als enamorats que en vida tingueren un mal amor. Podem veure, si voleu, la Sala dels Enamorats en la qual es veu festejar en pau i segurament per llarg, a Romeu i Julieta, Pau i Virginia, Didac i Isabel, Manon i el Cavaller des Grieux, Germà i Dorotea, Pere i Camila, Joan de Serrallonga i Joana... Ara tenen tota una eternitat per a fer-se moxaines i dir-se coses a l'orella, i ho fan com si encara fossin en el temps que havien de sopar cada dia... I, un cas d'aquells que només en podrien donar explicacions els organitzadors. M'han assegurat que en determinats dies circulen elements convertits en "best sellers" per la traça de llurs autors... Uns guardians han pogut veure a la Renata, de Goncourt; a Graziella, de Lamartine, la Dorotea, de Lope, la Mireia, de Mistral, la Mimi Pinson, de Musset, la Celestina, de Rojas, i la teva Dulcinea, Miquel! Diu que la que fa més pena és la pobra Dama de les Camèlies la qual cerca tothora al senyor Dumas reclamant per la mala fi que li feu fer... Si hem de fer l'apologia de totes les celebritats de la Casa en tenim per temps... Estem entrant al Barri del Món Antic, el barri dels faraons. Aquests ni passats avall riuen. Ja quan manaven no reien mai encara que estessin contents, i no volen tractes amb els homes. Diuen que els homes taquen i que ells són fills del Sol que mai han cregut que en tingués cap de taca. Hi ha representants de vora trenta dinasties, i els més notables són els de les primeres. Es pot descobrir si es mira bé, a Amosis, el qual es feu dir rei de reis primer que ningú. Nacau, el qual ja si hagués hagut d'anar per ell hagués fet el Canal de Suez... Els de la quarta dinastia, els quals

quan guanyaven alguna batalla de compromís ho commemoraven alçant piràmides en la qual cosa tenien molta traça, fins que Queop el qual en devé guanyar alguna de molt grossa va fer la piràmide que porta el seu nom i que tenia 137 metres d'alçada. Ja cap més faraó es veié en cor de superar-la... Així que els faraons perderen categoria Egipte passà d'unes mans a les altres. Fou romà, moro, turc, anglès... Si encara hi hagués hagut gent com Amenofis, Manaés, Nobucodonosor, Ramsès Tiglatpileser, i Tutanjamens, ja veuriem qui passaria pel Canal de Suez!

- Això és com un super-mercat de personalitats. Hi podeu trobar de tot. Us abell la pintura, amics? Què dius, Cristòfol?

- Com agradar-me sí, però mai vaig poder pintar a gust. Tu saps quina cosa més difícil és pintar dalt d'un vaixell per poc tràngol que hi hagi? Si no va pas pintar Monsieur Pasteur...

- Què volies que pintés jo, un quadre de microbis, que no es veuen? Potser Her Manuel!

- Si un microbi és difícil de pintar, més ho és pintar la Filosofia!

- Faltes tu, Miquel.

- Jo de jove ja ho vaig provar, però la gent se me'n reia dels quadres que feia, fins la gent de casa. I això em va picar i vaig dir, ara pintaré escrivint, a veure si també riuen...

- Doncs ací teniu la sala dels pintors. Com que ara no poden fer exposicions i deuen haver sentit a dir els preus que els marxants demanen per algunes signatures, les fan oralment les exposicions. Molts volen ser els millors i ells mateixos es valoren llurs obres. He sentit Rafael posant-se un preu astronòmic a la seva "Escola d'Atenes"... Escolteu, escolteu... aquest és Lleopard...

- Doncs què no se'n pagaria de la meua Gioconda si no fos al Louvre?

- Veuràs, qui tindria prous quartos per a pagar com es mereix "L'amor Sagrat i l'Amor Profà" si a Roma el posessin a la venda? - diu Tizià.

- Ara que es fan quadres en mitja hora, sabeu la feina que hi ha a fer una cosa com "El Naufragi de Don Joan?" A quant m'haurien de pagar cada personatge? - diu Delacroix.

A la qual cosa contesta David:

- Si és qüestió de pagar la feina em penso que tinc més gent jo a "La Consagració de Napoleó"

- Més gent i més ben feta que a l'"Enterrament del Comte d'Orgaz"? diu el Greco.

- No sé per què us cerqueu tanta feina. Jo pintant Danae i ben pintada ja ho vaig tenir tot entès - és la intervenció del senyor Correggio.

- No us descuideu que jo tinc un Innocent Xè tot sol, que Déu n'hi do - fa Velàzquez.

- Sí, però mira que amb "La Rendició de Breda!" - recalca Goya.

- A quant em pagarien cada llança, avui, Francesc?

- A preu de senyora guapa!

- Homes, ni un de sol, ni masses. Jo tinc una parella "Jupiter i Tetis"

- diu Ingres que alguna cosa me'n donarien, dic jo.

- Jo també tinc "Nois Menjant Fruites". Altres amb el mateix tema podien haver fet menjar préssecs a tot un col·legi - diu Murillo.

- Ja posats a pintar, pintar només un o dos personatges, què voleu que us digui - diu Rembrandt -. M'han dit que la meua "Ronda Nocturna" encara és al lloc d'honor del Museu d'Amsterdam.

- De tota manera, els quadres molt poblat, que vol dir quadres de molta feina, sempre han estat poc pagats per les hores que hi has mort. Sabeu quan hi vaig estar amb el meu "Parnàs"?

- No és pas qde jo, amb "L'embarcament per a Citeres"! - li respon Watteau.

- La qüestió, amics, és pintar bé - diu Miquel Angel -. Tant li fa pintar un pardal, com unllombrí o una reunió de mestres d'aixa.

- Veurà, què enten vostè per pintar bé? - pregunta Cezanne.

- Carai!, tenir els febrots d'omplir el Vaticà de nudistes i que ningú digui ni piu per castos que hagin estat els Sants Pares que hi han estat d'ençà que jo vaig decorar la casa.

- Senyor Miquel, som molts els que hem posat nudistes a les teles - diu un dels molts autors de "Les Tres Gràcies", no és veritat senyor Tizzià? Què hi diu, vostè, senyor Boticelli, i vostè, senyor Goya?

- Jo també tinc els fusellaments de La Moncloa".

- D'abans o d'ara?

- Que no ho sap, senyor Tintoretto, que no es pot parlar de coses d'ara?

- Però és que n'hi han hagut o no, ara?

- Sóc sord, jo. No sento res. Tornem a parlar de dones despullades!

- Però, amics, per què sempre aquesta mania de pintar dones sense roba? No s'ha de pintar el què es veu? Es que les veieu pels carrers a les dones despullades? - comenta Fra Angèlic.

- Jo sóc un dels seus admiradors, Fra, però si s'ha de pintar només allò que es veu, d'on treia els àngels amb túniques fins als turmells?

- pregunta Moroni, pintor de sastres.

- Que els ha vist d'altra manera, vostè?

- Ja l'ha fotut! - diu Van Gogh a l'autor de "La Vicaria" el qual encara no havia dit res.

- Jo, si podéssim parlar dels d'ara, us parlaria del Picasso, el qual diuen que ha fet els milions a cofes. I si la cosa és fer milions, i fer-los depressa, joestic segur que cap de nosaltres pintarien com hem pintat. Jo sí que estaria per a fer la meua "Bonaventura" com la vaig fer!

- diu el seu autor, Piazzetta.

- Els temps canvien, senyors - diu Renoir -. S'han de respectar els gustos de la gent que és la que paga. Picasso va veure clar que pintant com es pintava quan ell era jove, si volia pintar per a fer quartos en faria molt pocs. No tindria temps. Una cosa és passar-hi un mes fent un quadre i l'altra una hora. I quah s'ha de dir "Caixa a Pintura" ningú em negarà que la segona situació és infinitament millor que la primera. I va pintar a la seva manera. Com no ha pintat cap de nosaltres. D'ell ha vingut com pinten els d'ara. De cara al calaix i per a públics intel·ligents que han d'endevinar la cosa que ha volgut pintar el pintor. I com que tothom vol passar per intel·ligent... Però no podem parlar de pintors moderns. No en parlem, doncs...

Com que ara ja no poden presentar noves obres, fan una mena de borsa de la pintura sense pinzells, imaginariament. Veronés torna a exposar un nou "Rapte d'Europa" ...

- Aci, veuen, no hi ha bou, però hi ha un cow-boy que se la disputa amb un gran os blanc.

- Vols dir que és prudent avui parlar de raptes? Et poden picar els dits - comenta Giorgioni, l'home del "Concert Campestre".

- Però això jo torno a fer sortir "La Llotja", perquè encara es va al teatre! - diu Renoir.

- Jo torno a penjar "Els jugadors de Cartes" diu Cezanne -. En el meu temps un jugador era molt mal vist, però ara segons a on sembla que s'ha de jugar per decret. I anar contra un decret...

- Ara la moda és el Bingo! - fa Nonell.

- El Bingo i altres coses - diu el Tizzià -. Si hem d'anar a la moda en tot, torno a fer sortit la meua "Bacanal"! Què s'ha fet temps que ens haviem de guanyar la vida pintant reis!

- Sí, però s'havien de pintar guapos. L'únic que els vaig pintar tal com eren vaig ser jo! - diu el gran aragonès.
 - Però Francesc, la família de Carles IV no va ser mai més altra - li comenta Van Dyck, pintor de canonges.
 - Amb la cara que feien tots plegats no podien pas acabar d'altra manera. A mi ja se'm va dir quelcom al veure el quadre, però com que jo era sord...
- Si voleu, podem saludar un historiador. Li deien el Pare de la Història. Es Herodot. Se li ha donat accés als arxius generals i vol fer la Gran Història la qual amb el temps que té per a fer-la no s'acabarà mai més.. Ell diu que el món, per ara, és Orient, Grècia, Roma i l'era de les dones sense cotilla, i que divideix així: l'infantesa, la minyonia, l'edat viril i la vellesa. Ell sosté que un historiador no ha de ser una màquina registradora de fets. Per això en les seves històries hi ha llegenda i imaginació. L'historiador no s'ha de concretar a dir que es va matar a Cèsar, ni que a França hi va haver una revolució, ni que a Amèrica hi han negres, ni que a Espanya les dretes han guanyat unes eleccions. Un historiador com cal els ha de comentar aquests fets i treure'n conseqüències. Un historiador que es limiti a consignar que si a l'Índia fan moltes criatures que les facin, que si els americans i els russos es miren malament que s'hi mirin, que si un rap val set-centes peles que les valgui, i que si els jubilats han de pagar impostos que els paguin, és, segons Herodot, un mal historiador....Sentiu-lo, sentiu-lo. Té tanta afecció a fer i a dir històries, que en conta a tothom que n'hi demani....Amic Herodot, com estem de històries?
- Bé. En volen escoltar alguna? Jo les faig amb comentaris...El Ve-

suvi destrui Pompeia no perquè a Pompeia hi hagués mala gent, sinó perquè la ciutat es feu massa a prop del volcà. Un volcà ni pensa ni fa discursos i es desfà de cendra quan li passa pel cap prescindint de si té gent a la vora o no la hi té. Un volcà, si suposa alguna cosa, suposa que un rodal d'un volcà no és per a fer-hi balnearis, botigues de roba o cases de nit. Quin mèrit té un historiador que diu qui ha guanyat la Volta a França quan la Volta s'ha acabat? Quan hi va haver el desembarc a Normandia, jo ja havia ^{fet} nùms i sabia que els aliats arribarein a Berlin, com sabia que Hannibal no agafaria Roma per elefents que portés. L'estratègia de la història ha d'anar a càrrec de l'historiador. Ara, n'ha de saber. No ha d'anar barroer a fer pronòstics. Per quelcom té a l'abast el què passà amb altres històries al fer la de torn...

- A n'aquests companys els agradaria sentir-ne alguna, i, amb el temps, totes. Són uns grans escoltadors.

- Ah, sí, sí... Mirin, la història és un seguit de guerres, un balanç de baixes. Quan el món passa una temporada de pau, és que es prepara per una nova guerra. Els governs fan comptes i miren contra qui es poden batre. Si el possible enemic és poc enemic, no calen gaires preparatius ni demanar massa lleus. Si l'enemic és un gran enemic, els preparatius no s'acaben mai i la guerra triga a declarar-se. Els espies de cada costat avisen que l'enemic ha fet un canó el qual tirarà bombes molt lluny. El govern mana que es faci un canó com el dels altres i, si potser, que tiri les bombes una mica més lluny, però aquesta informació, del tot secreta, arriba també a orelles dels altres els quals immediatament jubilen el primer canó i en fan un de més poderós, cosa que també fan els que tenien el canó més petit. Com que ningú no la vol perdre la nova guerra, uns i altres fan una gran cursa d'armaments. Per ara no es passa d'aquí, de veure qui farà la bomba més grossa i qui

la tirarà més lluny. I com que cada semestre els uns i els altres fan armes noves, potser no es passi d'això. El dia que un dels dos bàndols digui que ja té els nassos plens de construir armes que no serveixin i que resulten tan cares, ja ha rebut. La cosa que cal per a mantenir una pau estable, és que quan un digui que té l'arma definitiva, l'altre, al cap d'una novena, digui que també la té. Això ens ha de salvar. El que ha començat una guerra, mai s'ha pensat perdre-la. Fer una guerra i no guanyar-la és un mal negoci. Els primers que les iniciaren devien estar segurs que tenien més garrots que els altres. I vagin, per favor, substituint els garrots per sabres, cavalls, llances, canons, tancs, avions, cuirassats, submarins i bombes especials. Si un sap, suposant que els qui mouen les guerres són homes com els altres, que l'enemic té les mateixes màquines bèl·liques o més que ells, segur que s'hi mirarà a declarar una nova guerra. La sort del món depen d'aquest raonament...Sí, ja ho sé, hi ha qui diu que les guerres són una bona cosa perquè al món som masses i de tant en tant ens hem d'espurgar. Quan es deia això no hi havia tants cotxes com ara, i s'ha de tenir en compte que els cotxes encara no han arribat al Tercer Món, que ja s'hi coneixerà quan hi arribin. Sí, un temps es donaven premis a les famílies nombroses, ara es parla de castigar-les. Així com es limiten les fronteres d'un país, se'n pot limitar la població. No és pas obligat deixar que les guerres disminueixin el cens de la gent que paga contribució o no les paga. És això que els nostres diputats haurien de portar a tots els parlaments de cada país. O és que els nostres diputats, al veure que no es pot solucionar l'afer de l'atur, esperen que també el resolgui una guerra? Potser sí que després d'un nou conflicte es podria dir:

- "Ens ha costat una guerra, però ja no tindrem més parats. Hi han petat tots!"

Potser sí que la solució de l'atur internacional sigui eliminar els parats a canonades, amb guerra o sense. Què sabem, nosaltres, pobres contribuents, al costat de gent amb títol de ministre, els quals al passar de ciutadans normals a ministres, hi passen precisament per a solucionar els problemes dels països, i, entre ells, els de la gent que no treballa, que no troba feina? On és la feina? On ha anat a parar, tanta que n'hi havia? És que la gent en fa massa i l'acaba més aviat que abans? O és que hi ha massa gent que treballa? Qui és capaç d'arreglar tot això? Naturalment, els ministres. I si els ministres diuen que s'ha de tenir paciència, se n'ha de tenir. I si els ministres diuen que la manca de feina s'ha d'arreglar a canonades, deu ser la solució ja que els ministres són ministres per això, per a donar solucions. Si no, ja no caldrien ministres.. I es veu que tothom ho espera tot dels ministres perquè hi ha molts pocs països que en vagin sense. Per tant, si volem ministres hem d'acceptar les conseqüències de tenir-ne. De ministres se'n tenen o no se'n tenen. Devegades, si els ministres fan poques carreteres, paguen poc als mestres, obliguen a menjar massa cigrons, donen autonomies amb excés, agafen a la gent que va a dormir tard i fan pagar poques contribucions, se'ls canvia i sempre es troba gent disposada a fer de ministre. Mai hi ha hagut cap govern que hagi governat amb ministres de menys. Sempre més aviat n'ha sobrat algun. Ja veuran, un ministre de Comunicacions, s'ha de cuidar que es comunicui bé, que la Telefónica guanyi molts quartos, i deixar satisfets als col·leccionistes de segells; el d'Obres Públiques, el nom és ben clar: obres, obres i obres.; el del Treball ha de fer treballar, un ministre de Treball que cada dia tingui més gent que no treballi s'hauria de canviar el nom, Ministre de Parats seria potser l'adequat; el d'Hisenda és el ministre amb menys maldecaps. Tot s'acaba apujant als

impostos, i es veu que aquesta és la seva feina ja que d'ençà que s'inventà el càrrec que mai se n'ha abaixat cap; els pagesos estan o haurien d'estar encantats, sabent que disposen d'un ministre d'Agricultura el qual els diu de la manera que s'han de sembrar les patates, com s'han de batre les oliveres i quina és la manera de fer parir les truges; i no cal dir com n'han d'estar d'encantats fabricants i comerciants al comptar amb un ministre que els porta la comptabilitat i que no es cansa de repetir-los-hi que encara que perdin quartos la solució és invertir, invertir i invertir... I haver-hi un ministre de la Cultura, que no és res? Per què devegades els estudiants fan vaga, i per què devegades en fan els mestres, i per què devegades en fan tots a cop? És que la cultura ha vingut a menys? El ministre del ram no ho pot tolerar això!... Perquè hi hagi pau ciutadana, tothom es digui bon dia amablement, i la gent entri i surti dels bancs sense sobressalts, hi ha un ministre de la Governació; un de l'Exèrcit perquè es tingui sempre a punt per a portar-lo on convingui segons qui el demani; el d'Afers Estrangers, per estar bé amb els de cada costat per coses que hagin passat, i els governs que s'estimen sempre tenen un parell de ministres sense cartera disposat a donar cops de mà on faci falta. Qui és, doncs, que es pot queixar amb un joc de ministres així? Com aniria un país sense ministres? No, no, un país necessita ministres. I tant! Que hi ha algun ministre que no ministreja bé? Per això de tant en tant es canvien i, si la gent no té massa pressa es poden anar canviant fins que es trobin ministres al gust. Fins ara s'hi ha vist en cor tothom de ser ministre. Potser ha arribat el moment d'instituir-ne la carrera com hi ha la de notari, de veterinari o de llevadora. És possible que la solució sigui aquesta. No s'ha provat. És clar, si sortissin molts ministres aprovats hi podria haver, si no

s'allarguésseg els ministeris, molts ministres sense feina, però si aquest fos el cas potser seria la manera que es trobessin solucions, al trobar la dels ministres sense feina, la de l'atur en general...

- Amic Herodot, havíem començat a parlar de històries...

- Sí, però les històries es faran molt semblants a les coses que us acaba de dir jo. Dates, batalles, morts...tot això cansa a la gent, i és per aquesta raó que la història té poquíssims lectors. Jo ara ja en cerco les coses de bon pair de les històries. Vostès saben qui era el general Kassem? Era el cap del govern del gran rei Hammurabi el qual portà a cap la conquesta de la Mesopotàmia, i fou aquest rei qui començà a donar vida cultural a Babilònia fins a la vinguda d'Alexandre. La major part de la Mesopotàmia avui forma part de l'Iraq, gran dipòsit de petroli i membre de la OPEP, organització creada amb la gran finalitat de donar maldecaps al món i de fer fer repassos de manys als pobres automobilistes si volen seguir fent anar els cotxes amb gasolina als preus que s'anirà posant...Doncs el general Kassem sofí 38 atemptats frustrats. Fins el que feia 39 no se'n sortiren. Un cap de govern que sofí 39 atemptats, o havia de ser molt bon cap de govern o un animalàs...I saben que Felip II, al qual assignaren per muller Maria de Portugal de la qual li havien lloat la bellesa, per a veure si era veritat l'anà a veure a Badajoz disfressat? La va trobar tal com li havien dit i no s'hi presentà oficialment fins a Salamanca. Llavors es casà tres vegades més, però si un rei no es pot casar les vegades que vol!

Tinc entès que ací hi ha el confiter Gabriel. Els freres, en aquell temps la sabien molt llarga, i Fra Miquel, un frare portuguès desterrat a Castella, va observar que el confiter Gabriel era clavat com el rei portuguès Sebastià el qual per a uns morí i per altres, no. Fra Miquel,

devot del rei Sebastià, va proposar al confiter fer-se passar pel monarca desaparegut. L'home dubtava, però:

"- Caram, passar de confiter a rei! A la tercera vegada de fer-li la proposició i al dir-li que ultra convertir-se en rei es casaria amb una monja que valia tots els contos del món, el confiter es deixà convencer. I també fou de bon convencer la senyoreta monja, la qual era una filla natural de Don Joan d'Austria, la qual vivia en el convent d'on Fra Miquel n'era capellà. No he pogut saber si a la monja Fra Miquel li va dir que es tractava del rei autèntic o d'una reproducció, però el cas és que es feren venir un grapat de portuguesos que s'atiparen de cridar Visca o nosso rei Sebastiao! Algú xerrà el joc de mans de fra Miquel i aquest fou penjat sense miraments, i igualment fou penjat el pobre confiter el qual gosà d'una monarquia molt breu i no se sap si d'una lluna de mel més breu encara. Fou una pena que la parella organitzada per Fra Miquel no s'hagués pogut instal·lar per una llarga temporada al palau de Betlem, ja que el veritable rei morí, i solter, a l'Àfrica i, si mai s'hagués descobert la suplantació, segur que per una qüestió d'Estat els portuguesos haurien fet el desentès. Es veu que els freres volien resuscitar de totes totes al pobre rei Sebastià perquè anys més tard proposaren la suplantació a un senyor de Calàbria anomenat Tullio, el qual, per creure els freres fou obligat a confessar amb auxili de turments i, al final se'n feu la pell. Ell, pobre, ja donava la culpa als freres, però no li va valer... Quan manava Carles III la gent anava amb capa llarga i barret rodó, cosa que no queia massa bé al rei. Se'n prohibí l'ús i la gent feu la revolució de les capes. Aranda, bon conseller del rei, trobà la solució. Obligà a portar capa curta i barret de tres punxes, a tota la gent de palau, a funcionaris de l'Estat i a gent de bona renda. El poble, com sempre, es deixà enlluernar per la forma de vestir dels

grans contribuents i la capa curta i el barret de tres punxes es posaren de moda....No val més això, de les històries, que una relació de batalles amb els morts que hi hagueren a cada costat? Carles III a més a més d'inventar la rifa, era un rei llaminer. Al palau reial hi havia una xocolatera que podia fer 288 xieres de xocolata!

Què volen, que enumeri les Creuades, que se'n van fer vuit? Que la primera tingué lloc el 1096, la segona el 1147, la tercera el 1189, la quarta el 1202, la quinta el 1219, la sexta el 1228, la setèima el 1248 i la octava el 1270. Si Jaume Ier. no hagués trobat un temporal hagués fet la novena...No saben que abans que els russos qui es ficà a l'Afganistà fou Anglaterra? País de vagues, Anglaterra. L'any 1889 en feu una amb 180.000 vaguistes, l'any 1890 ja la feren 200.000 elements i l'any 1893 ja s'acostaren al mig milió. Fou dels primers llocs sabuts on en temps d'eleccions es començaren a comprar vots. Primer es compraren diputats, i després es comprà el cos electoral. Compraven vots des del rei als capitalistes passant pel govern i els nobles. Es a dir, en comprava tothom qui podia, i tant whigs com toris oferien diners a tort i a dret. D'allà vingué la famosa frase de "Vots són trumfos!" I que vots són trumfos ho prova que el rei Lluís XVI fou condemnat per un sol vot de majoria. Anglaterra ultra els vots, tenia la Torre de Londres, on cada vegada que hi havia canvi de rei s'hi feia una gran bugada. La reina Isabel renyí amb el Sant Pare, aquest la va excomunicar, i la reina sí, que feu cremar dos-cents capellans! I ho sabien que Jordi I, era un rei anglès que no el sabia parlar? I que el mot sheriff no és cosa de les pel·lícules americanes i que ja l'any 1066 el rei Guillem l'havia posat en circulació? I que quan Cromwell feu nedar amb sang als pobres irlandesos, va dir: "Em penso que els hem degollat a tots!"? Que el rei Enric I sabia llegir i escriure?

Que l'any 1377 es posà un impost general de dues peles, es tinguéssin o no es tinguéssin, provocant l'alçament de cent-mil camperols que no les tenien? Sabien que la base de la llegenda negra contra Espanya, vingué de la publicació de "Relacions", d'Antoni Perez, antic favorit de reis, originador de sollevaments populars, gran escapador de presons, i que acollit als furs d'Aragó fou la causa de que les tropes reials invadissin aquell regne? Com que el francès estava de moda, sabien que Lluís XIV, aquell de "Ja no hi han Pirieus!", portà el seu nét a Espanya perquè la gent aprengué el francès? Es veu que els catalans no el volien aprendre, i el rei Felip, carregat de francesos necessità vora un any perquè Barcelona, aquella ciutat que et va fer aquell monument tan alt, Cristòfol, deixés pas al combinat castellà-francès-anglès, quan ja a la ciutat no hi havia cap calaix amb pa. Encara se'n recorden els catalans d'aquells fets. Els de debó segueixen resant, i renegant, els que no resen, amb la seva llengua de sempre... La gent ja flaire bé quan parla dels que manen, i els historiadors ho hem hagut de deixar consignat. Aviat els cala el poble a ne'ls manadors. Vengint-~~z~~'ho, vengint-~~z~~'ho... Carles, el Savi, el Boig, el Temerari, el Maniàtic, el Calv, el Gras, el Gran, el Ximple... Feli~~p~~, l'August, l'Arriscat, el Formós, el Llarg, el Bo... Lluís, l'Ultramarí, el Jove, el Sant, el Tartamut, el Sanguinari... Jaume, el Conqueridor... Ermengol, el Peregrí, el de Cónova, el de Barbastre, el de Gorp, el de Mollerussa... Berenguer, el Vell, el Corvat, el Cap d'Estopes, el Fratricida... Bernat, Tallaferro... Alfons el Cast, el Liberal, el Magnànim... Pere, el Gran, el Grimoniós, Joana, La Boja, Martí, l'Humà...

Mentre Herodot seguí la classe de història, tingué lloc una conversa que provocà un gran aldarull. Malatesta ja feia dies que volia enves-

tir Von Braun. I a la fi l'envestí.

- Ja sé que tu no en vols parlar perquè t'ho tenen prohibit, però si jo hagués pogut disposar de mitja dotzena de bombes com les dues que els americans van deixar anar damunt del Japó, que en faria de temps que al món no hi hauria turcs! Què els havien de fer les meves pobres bombes a n'aquells turcs que tenien el cap tan dur?

- Amic, les bombes del Japó ja han passat de moda. Els homes cada dia volen bombes més bombes. Les bombes d'ara, les sabudes, perquè tothom té o es pensa tenir la seva bomba secreta, deixen sense res una extensió de vora 900 quilòmetres quadrats. Això vol dir, si no m'erro, una potència explosiva de més de 20 milions de tones de Trinitrotoluenè, o de trilita, perquè m'entenguis.

- Una bona boma, Von. De tota manera fer una guerra amb aquestes bombes no val cap mèrit. Nosaltres les feiem a pit descobert, i ens veiem amb els altres...Mira, ara ve la cavalleria, deiem, i feiem sortir la nostra a trobar-la....Mira, ara es veu que carreguen un canó, amagueu-vos...Avui, amb aquestes bombes, la guerra duraria mitja hora, si la duressin. I guerres de mitja hora què vols que et digui!

- Doncs les que vinguin no duraran gaire més.
- Així no se'n podran fer moltes si duren tan poc.
- Amb una n'hi haurà prou.
- I què farà la gent, després?
- Quina gent?
- La que quedi.
- Si en queda.
- No fotis!

I el camarada Malatesta s'esquivà. I feu córrer que al món s'estava fent

una mena de bomba que ni el que la tirés primer se n'escaparia, i que es parlava de guerra altra vegada...Al món dels vius, les boles, les llufes, les guatlles, les butllofes, les capes de totxo, han estat sempre a l'ordre del dia, i tenint en compte que la majoria dels residents anys endarrera havien pagat contribucions, no es trobarà gens estrany que les declaracions de Malatesta s'inflessin de tal manera que a la tercera versió ja es parlava que la guerra era qüestió de quatre dies i amb aquelles bombes encarregades de no deixar res en peu. I la nova feu despertar a molts que havien guanyat o perdut batalles segles enllà i els quals vivien fins llavors sense fer soroll. I es podia sentir despotricar agrament a Sargó, aquell assiri que fou el primer d'utilitzar l'exèrcit amb armes de ferro. I discutien dels inconvenients i aventatges d'aquella bomba, Cir, el vencedor de Babilònia, i Alexandre el qual si no arriba a morir tan jove, del món se'n diria Alexandria. La conversa l'escolta Pompeu, el qual no gosa dir res perquè encara té por de Cèsar que si sabés on era el seguiria perseguint com quan esmorçava cada dia. També s'acosta al grup Omar, al qual molts encara fan mala cara perquè creuen que fou ell qui cremà la famosa biblioteca. -...i aviat les diu la gent, les coses. Parleu-ne a Cèsar de qui cremà els llibres d'Alexandria. I que ho negui al meu davant! Ara, una bomba d'aquestes de Malatesta no deixaria biblioteques ni lectors, es veu. I si també havia de fer mala fi la d'Alexandria...I parlen de la bomba de Malatesta tres dels Solimans coneguts, entre ells el Magnífic, renyit amb son pare, i que feu eliminar tota la parentela que li podia fer perillar el govern. Se li recriminà, per Magnífic que fos, aquella decisió, i l'home feu eliminar 40.000 xiïtes amb cap dels quals era parent! Aquella bomba té preocupat a Carlemany, l'home de les Marques, al rei Martí, el qual no ha tornat mai contesta a què li ha parlat de Casp i de Sant Vicens Ferrer, i al soldà Saladí, aquell que el senyor Dant tro-

bà als Llims...

- Al Dant se li han permès moltes coses perquè era el Dant. I si a mi em va posar als Llims perquè vaig agafar Jerusalem, no se per què hi feu figurar a Homer, Horaci, Cèsar i Plató, entre altres, que cap d'ells hi va tenir res a veure amb Jerusalem. I l'ha perduda i agafada molta gent aquesta ciutat! Perquè era el Dant ningú s'ha estirat els cabells quan ha censat Sants Pares i Mahoma a l'infern, i a tota la gent que li passà pel cap al Purgatori, des del rei Mamfred al barber de Sant Lluís, perquè galantejava a la reina i a la reina el barber no li queia prou bé...Veureu, tampoc s'han de creure a cegues les coses del Dant. Segons ell va anar a la Lluna molt abans que els americans, i sembla que aquests, quan hi van anar de debó van declarar que mai ningú no hi havia posat els peus abans que ells!

Les coses que s'anaren dient de la bomba de Malatesta feren discutir molta gent. El primer rei d'Anglaterra, el rei Agbert, diu a Malborough, aquell de "Mambrú se'n va a la guerra",

- I a vostè què li sembla aquesta bomba?

- Mireu, majestat, quant s'estava en el seu temps per anar d'Anglaterra a Suez amb vaixell de vela, i quant s'està ara per anar de Londres a Nova York amb un avió anglès? Doncs ja teniu l'explicació. Els temps canvien, les guerres canvien...Les guerres duraven massa, hues-ací...El rei Eduard va prendre part en una de guerra la qual durà cent anys. Avui faria riure una guerra d'un segle. Cap dels que la comencés la veuria acabar, la guanyés o la perdés...Ara les guerres han de ser ràpides, com les construccions de pisos, els matrimonis i els xuts a gol...

Dos dels signants de l'armistici del vagó de Compiègne, el mariscal Foch i Her Erzberger, també fan comentaris.

- Tantes canonades que van haver de tirar nosaltres per a matar uns

quants milenars d'homes, i ara té, amb deu minuts tot acabat!

- Aquelles batalles per una trinxera que s'agafava, es perdia, es tornava a agafar i es tornava a perdre, ja no es faran mai més. Allò eren batalles!

- Saps què et dic, que si jo en aquell temps hagués disposat de la bomba de Malatesta no l'hagués tirada.

- Doncs jo si l'hagués poguda tirar de lluny, la tiro.

- Vosaltres ja vau començar tirant gasos asfixiants!

- Mira, Mariscal, una guerra es fa per a guanyar-la. Tant li fa tirar gasos asfixiants com bombes com les d'ara. Si un té un enemic al davant l'ha de pelar...I si aquest beneit del Fuhrer hagués tingut temps de fer una bomba d'aquestes, ja podria anar fent discursos l'amic Winston!

- Per a fer una cosa així hauria de sortir un altre Fuhrer.

- Els alemanys estan segurs que sortirà.

- Aci potser n'hi hagi algun d'alemanys d'aquests, però a Alemanya ja no en queden. Saps què val un marc alemany, avui? En el temps que s'hi empaperaven habitacions la gent va seguir a qui va seguir. Avui que un marc s'ha convertit en moneda forta, jo no vull dir que no surti algun cap escalfat, però la teva gent s'hi mirarà a seguir-lo. Ara es dediquen a deixar dinars al món. Ja veus si han canviat les coses!...

També les coses de la bomba de Malatesta han arribat a orelles de l'amic Voltaire i els seus acompanyants...

- Les guerres sempre són falles humanes - diu Her Manuel -. Són la negació de la raó, i els homes ho veuran quan ja no hi sran a temps si porten a cap la de la qual es parla. Vostè què hi diu, monsieur Louis?

- Si fos una guerra de microbis i jo tingués temps...perquè si vaig ben informat només quedaran microbis.

- Si en queden també es batran ells amb ells. Ho hauran après dels homes. I sempre n'hi hauran que voldran ser més que els altres. Sempre n'hi hauran que per una microbia guapa ho engegaran tot al botavant.

- Si hi ha microbis intel·ligents, potser en seran més que els homes i no hi haurà noves guerres. I si no n'hi han s'haurà de tornar a començar com centenars de segles enllà, amb elements de la mar.

- Aquests, potser si veuen que la feina dels seus passats va ser feina en va, és possible que es quedin a l'aigua. Què li sembla, Almirall?

- Jo, com que diguin el que diguin, vaig inventar els americans, em penso que ells, a darrera hora, com sempre, ens ho hauran d'arreglar tot.

- Ja comptes amb les dones, Cristòfol? A Amèrica és on hi ha més divorciades, i una dona divorciada i enutjada...

- Vols dir que estem a mans de les dones?

- A les mans precisament no, però una mica més avall...

- Ja que parlem de dones, val més que deixem de parlar de guerres que potser Malatesta entengué les coses malament o les hi entengueren els que l'escortaren...Aquesta que va tan mudada és Lady Hamilton. Si la sentiis, diu que no el va enganyar mai al marit. Ja de menuda que volia festejar un home de mar. I quan va començar les relacions amb Hamilton, diu que ella li va parlar clar:

- "Mira, Guillem, tu ets ben plantat, diplomàtic i t'agraden molt els volcans, però a mi el cor se me'n va amb un almirall. No sabia pas què dir-te..." I quan va veure per primer cop a Nelson, amb ullera de llarga vista, carregat de medalles i de glòria, ja es va donar compte que tenia al davant el marí dels seus somnis. I s'hi va embarcar. A son marit li feu dir que havia trobat l'home de mar que volia i que ell ja no estava per temporals ni combats navals...Aquesta és la sala

dels romans. Foren uns dels que volien que el món fos seu. No és d'ara aquest afany. De tant en tant surt algú que es vol fer amo de tot.

El dia que ens tornem a veure amb Herodot li demanarem una llista dels que es volien fer targes de visita amb l'anunci de "Amo del Món!"

Doncs els romans es ficaren a molts llocs. Fins a la per molts inabordable Anglaterra hi ha carreteres i cases d'esbarjo romanes. Ara, tingueren seny amb Rússia. Mai un home acostumat a viure a 27 graus de temperatura, ho pot fer a 27 graus dessota zero. Els romans no eren gent de tapa-boques i abrics. Les romanes portaren al món una sèrie de primers solistes, però era una gent que a l'hora de governar no miraven massa prim. Molts s'emmetzinaren ells amb ells. Un que es deia Claudi, nomenat emperador per un escamot de sergents, feu emmetzinar la seva tercera muller, es casà de nou i la quarta es desfeu d'ell fent-li menjar una plat de mata-parents. El fill de la seva quarta muller encara feu més, es desfeu del pretendent, de sa mare i de la seva propia muller. Aquests a la seva manera deien al món com s'ha de fer per a governar. També feren altres coses que eliminar possibles competidors. Caligul·la feu nomenar cònsul a son cavall el qual es deia Incitatus. Potser pel nom ho podia ser...També feu mala fi l'emperador. Es veu que amb bones paraules no el deixava ningú el govern...

Com veieu, ací tenim de tot: emperadors, republicans, almogàvers, matorrunquetes, requetès...

Just quan Voltaire pronunciava el mot requetè, el quintet es trobava davant l'apartament del rei Jaume, Jaume Torrenier i el baró del Coll. Aquest, amb un possible atac de fogueta al sentir el "requetè" creient que havia estat dit d'una manera poc respectuosa, salta:

- I vostè què en té que dir dels requetès?

- Jo no en dic res, senyor, per ara. Jo em limito a mostrar a n'aquests companys, una part dels residents.
- Es que de la manera que ho ha dit...?!
- Jo sempre he dit les coses de la manera que m'ha plagut.
- Les devia dir malament quan el van tancar dues vegades!
- Ser empresonat per les idees que un defensa, no és altra cosa que un honor. Quantes vegades l'han agafat per les seves idees a vostè?
- Ara, ara! - va dient el rei Jaume.
- A mi no m'han tancat perquè no han pogut. I en quant a tancar, tant mèrit té que t'agafin com que no et deixis agafar.
- També perquè no em tornessin a agafar vaig anar a predicar les meves idees a fora. Que hi va anar vostè? Jo sóc, diuen, polígraf i polemista.
- Ell és carlí i prou - diu el rei.
- Sí, sóc carlí. I si em toquen a Don Carles sóc tan polemista com el primer.
- Les meves idees van portar la Revolució a França.
- Sí, aquella revolució que va estrenar una màquina de tallar caps. Si hagués estat baró, hagués tingut les mateixes idees?
- Jo tenia fe amb la raó, la cultura i el progrés. I si no hagués estat aquella Revolució a França encara no es passaria d'anar amb calçotets i samarreta.
- Doncs jo la fe la tenia amb Don Carles i encara la hi tinc.
- Don Carles, senyor, no ha passat de pretendent com no n'han passat els que han vingut després d'ell. I una pretensió de gairebé un segle i mig, què vol que li digui. És una mala pretensió.
- La mala pretensió és anar contra els capellans els quals no s'hi solen tornar. I com hi ha anat vostè contra els capellans? Amb llibres. Jo, per les meves conviccions, he arribat a la cara a més d'un i con-

cretament a un que no està massa lluny...

- Perdona, baró, ens hem arribat a la cara. Davant d'aquests senyors no facis massa el valent que jo sempre et portaré una bufa d'aventatge... I si vols, així que aquests senyors siguin fora en podem parlar d'això!

- No cal que s'arribin a la cara, amics. Tothom pot tenir les idees que vulgui. La democràcia les admet totes les idees.

- Es que aquest és carlí i encara està que cridarà Visca Don Carles.

- Ho cridaré i ho crido. Visca Don Carles Maria Isidre! Visca Carles Vè! Visca el requetè!! I si heu vingut a cercar guerra, guerra tindreu!

El mot guerra es torna a sentir per la Residència. Ara ja no és malatesta sol qui revifa cendres. Es produeix un guirigai mai no sentit. Els residents bèl·lics van d'un lloc a l'altre cercant les darreres noves. Gengis Kan, aquell que passà a sang i a foc del Tibet a Sibèria, del Danubi a Corea, va dient:

- Amb qui ens hem de batre?! Contra un milenar de mogols com els que em seguien no hi ha bombes que hi valguin, siguin de les que siguin. Aquesta bomba que diuen és de boquilla perquè la gent s'espanti, i els mogols no ens hem espantat mai!

- Una guerra sense comptar amb mi?! - diuen Cèsar i Carlemany al mateix temps.

- Qui és que ha declarat la guerra? - pregunta Alexandre.

- No ho sé, però diuen que n'hi ha. - li respon el prussià Frederic.

- Qui és que ha començat? - pregunta a l'un i a l'altre el veritable rei Jaume I -. Que també hi ha moros ací? Digueu-me on són que no en quedarà cap!

- Què fa, Napoleó? - demana Tayllerand al qual tem, com sempre.

El general Grouchy visita el cors i l'informa de la situació.

- Res, amb tu ni paraula. Em vas fallar a l'hora de la veritat i el teu fall em va costar Santa Elena i morir a 52 anys quan encara tenia temps de posar-me Europa a la butxaca. I si hi ha guerra, que n'hi hagi.
- Un fall l'ha tingut tothom. El va tenir Hannibal, Pere I, Atila, Hindenburg, Chamberlain, Carter...
- El fall el vaig tenir jo al fer-te general!

Just després d'aquell moc, s'acosten a l'emperador els mil homes de l'Illa d'Elba.

-, Vosaltres sou distints. Si sou els d'abans us faré generals a tots. Però no ens anticipem. A la guerra s'ha de saber esperar i atacar quan no s'hi compta. Ferlin va-i-tot a la part flaca de l'enemic. Espereu-vos i veurem si s'ha o no d'intervenir perquè m'han dit que algú disposa d'una bomba la qual fa la feina de milers de les que teniem nosaltres. Potser abans de fer res hauriem de veure si ens podem fer amb una bomba d'aquestes ja que si té tanta hemels com diuen només amenassant en tirar-la ho tindriem tot guanyat. I assabenteu-vos si aquesta bomba va bé contra els anglesos. Si és així, encara que hi petem tots vull tenir l'honor de tirar-la!

Davant la psicosi de guerra, la gent de seny de la Residència intenta parar-la. Plató, Eurípides, Demòstenes, Nobel, Jaurés, el senyor Halley, inventor d'un cometa i la Lliga del Bon Mot, fan veure les desgràcies que porten les guerres...les baixes de gent que no hi té art ni part, la destrucció de fondes, museus, discoteques i parcs zoològics, de campionats de Lliga, bingos i dones policies; l'aparició d'infinites vidues, amnèsies i immobiliàries; la desaparició de l'educació, de milers de sastres i potser del tabac...la modificació de fronteres, dels preus del peix i dels tractes home-dona; la vinguda

de dictadures, la puja de lloguers i del preu dels diaris...

Mentre aquest elements procuren frenar la mobilització, polítics i revolucionaris van i venen. Declaren, de moment, la vaga general.

- Si ens hem de carregar a representants de la tirania, compteu amb nosaltres! - diu el senyor Padilla en nom dels comuns.

- Residents de tots els països, uniu-vos! - crida el senyor Marx.

- Senys, amics. No us deixeu portar pels instints! - clama Sòcrates.

- Vagi a fer punyetes! - li diu Bakunin empenyent-lo

Els nous entrats, que fins ara ho tenien prohibit, s'ajunten a la cridada general, i, cas fins llavors inòit, molts dels antics vigilants pertanyents a organitzacions del morro fort, àcrates, franc-maçons, anarquistes i derivats els quals havien arribat al càrrec de vigilants per bona conducta, se senten atrets pels discursos i bravates de llurs antics primeres files, i, deixant la vigilància es posen al davant dels manifestants més violents. De nou ressonen himnes i cants patriòtics: La Marsellesa, La Internacional, Els Segadors, Aida...

Per cert, que el ciutadà Beethoven, sord i tot,

- Desafinen - diu -, desafinen...

La majoria de les dones no saben quin partit prendre. Elles saben que en temps de guerres i revolucions es fan molts disbarats amb les dones, però aquella gent està fins a tal punt enardida que ni se les miren, i això que algunes posen en joc armes que elles consideraven decisives i es presentaren de la manera que molts pintors havien agafat fama amb Les Tres Gràcies.

- Si no els parem nosaltres, a n'aquests no els pararà ningú! - diu La Tosca.

Algú demana què fa el Fuhrer.

- No passa de dir la mateixa cosa: benzina.
- Aquest és boig. Que no sap el preu que va ara la benzina?
- No us en preocupeu d'aquest. Hi ha una pila de jueus que ja fa dies sobornaren la guàrdia, i esperen que es mogui per a passar comptes...

El rei Jaume, Jaume Torrenyer, davant aquell fenomenal aiguabarreig, diu al senyor baró:

- Mira per culpa teva quin bullit s'ha armat! I tot per ser carlí.
- Si, com sembla, hi ha un nou sollevament, nosaltres hi serem pel mig com en tots. I potser aquest és el nostre. I segur que Don Carles ens espera amb milers de seguidors. I si el rei Ferran no s'ha tornat a amagar a França i el trobem, en farem tres!
- També hi serem nosaltres al carrer.
- Suposo que no t'hauràs fet del Front Popular, o sí?
- Per anar contra un carlí m'apunto amb qui sigui.
- No em diràs que t'has empadronat amb els del senyor Voltaire!
- Que ja saps amb qui anava? Mira que declarar-se carlí amb gent com la que l'acompanyava!
- Si en el seu temps hagués existit Don Carles, tots n'haguéssin estat de carlins. Mai Don Carles hagués fet agafar al descobridor d'Amèrica, ni a l'autor del Quixot per malament que hagués sumat. El senyor Pasteur potser n'era de carlí, ja veus. I l'altre senyor, el de la filosofia, que no deia gaires coses, en temps de Don Carles tampoc l'haguéssin agafat. A qui agafariem a gust seria a segons qui...
- A segons qui, vols dir jo?
- Potser sí. Primer, per no ser carlí, i després per haver tingut una filla amagada perquè el meu noi era petit.

- Baró, no hi tornis que et perillen les galtes!

- A qui perillen són a tu. I pensa que aví hi tinc la gent de la baronia!

- Aquests ja són tots socialistes!

- Això ho dius tu que no saps de quin costat decantar-se. Un carlí és sempre un carlí.

- Si només n'ets tu, ja. I la meua noia va fer bé de casar-se amb qui es va casar!

- Jaume, que aquesta vegada no hi haurà abraç de Vergara!

- Sempre més em sabia greu d'haver abraçat un carlí!

- Això no m'ho tornaràs a dir!

- T'ho diré deu vegades!

- A veure, comença si tens pebrots!

Quan Jaume es disposa a comptar, passa un escamot dels pronunciats cantant La Marsellesa.

- Saps el francès, baró?

- Aquests, si tinguessin vergonya cantarien el Glòria-Mendi!

No paren de passar manifestants entonant llurs càntics i es fa difícil seguir la conversa dels dos cèlebres contra-opinants. Unes dones segueixen la marxa al compàs de "La Madelon". Darrera d'elles circulen unes senyoretes al so de música moderna. I en un moment de pausa se sent el rei Jaume que diu:

- Ja saps, baró, les dones com van vestides ara?

- No són moments de parlar de dones, ara.

- Que no us agraden les dones, als carlins? O potser vosaltres no els agradeu a elles...

-- Jo, quan era allà hagués tingut les que hagués volgut.

- Però les tenies o les volies tenir?

- No n'ha de fer res ningú d'aquests negocis particulars.

- En dieu negocis particulars els carlins, de festejar?
- Es que tu en vas festejar moltes? I en cap et vas sortir de fer un hereu! I ací pots cridar tota la vida, si vols.
- Alto, baró! No et fiquis en coses de família, que deixo el comptar i t'engalto!
- Sempre te les he tornades les bufes!
- Però jo et vaig pegar primer!

-- Pas ara!

Uns passants s'aturen al veure aquella batalla pòstuma.

- Mireu, ací ja han començat...

Moment s més tard se sent:

- Pare!

- Senyor baró!

Es la gent del Mas de Dalt i de la baronia.

- Encara estem així?

Els combatents fan un petit descans.

- Vosaltres?

- On aneu?

- Ens han mobilitzat a tots - diu el petit baró.

- Contra qui?

- No ho sabem, però ací ja no hi queda gairebé ningú.

- La gent de casa només pot anar contra Ferran VIIè!

- I la de casa contra els carlins!

- Tot això ha passat de moda, ja. Ara es fa una guerra nove i segons va dient el senyor Malatesta hi haurà una bomba que no tindrà aturador. Veniu o no?

- Què et sembla, Jaume?

- Vaig una bufa endarrera...Que s'esperin. Digues-los-hi.

- Comenceu a passar. Ja venim que hem d'acabar una conversa...

La gran desfilada segueix, però aquells dos eterns combatents continuen bufatejant-se fent el sord a la mobilització general. Senten una pila de vegades "Mira, ací ja han començat" més ells segueixen batent-se com si no s'hagués dit res. Qui passa ara és aquell primer guàrdia socialista, el qual reconeixent-los, diu:

- Ep, vosaltres...Visca Pau Iglesias!

- Visca Don Carles!

- Visca la Reina Cristina!

I dos següen batent-se, i la corrua de mobilitzats seguí passant en direcció desconeguda portada per dictats bel·licosos, la qual cosa demostra que les ganes de batre's que tenen els homes, vocació que potser ve d'un pecat desconegut després de l'original, s'han mantingut en peu a través dels segles i que, segons a on, les pot desvetllar una simple falsa alarma del company Malatesta. I si perduren en un món que fins ara no s'ha sabut estés per a concursos de bellesa, referèndums i talons alts, no s'ha d'estranyar que en un món de rètols lluminosos, jornals mínims, camps de concentració i bikinis, les ganes de plantofejar-se i ara amb sistemes moderns, segueixin en peu. O que almenys les mantinguin els que no paren de fer fabricar bombes com les que produïren l'esquivament de l'amic Malatesta. Perquè ja ens dirà qui pugui, quina altra finalitat pot tenir anar fent proves per a trobar la bomba de les bombes. Tant de bó, tant de bó tinguéis raó Herodot i els fabricants de bombes només les fan amb la missió d'espantar-se mutuament...

Mentre a n'aquella Residència hi ha aquell remanament les conseqüències del qual al fer aquestes ratlles es desconeixen, al món de cada dia és estiu. Després d'uns mesos que no han fet honor al seu nom

i que la gent no s'estava de dir que fins el temps s'havia desballes-tat, i quan tothom opinava que perillava el turisme, ara, som a l'a-gost, passen uns dies que la gent torna a suar després d'un temps de no haver-ho fet per mor del temps, si bé, per altres causes s'havia suat abundantament..

Els que fan festa i tenen quartos han tornat a trobar el sol amb el qual sembla que encara s'hi pot comptar una pila de temps. Un dia de sol vol dir una gran quantitat de moneda forta. Amb això al pensa-ment és possible que si en algun lloc es fan números per a provocar pluges, ací es facin per a augmentar el nombre de dies assolellats, que són els que valen...I ja tenim turistes. I com que l'agost és curt, els turistes fan les parades de sol dobles. Per això i per a evitar una possible vega de sol la qual, de tenir lloc, portaria con-sequències insospitades i seria la clatellada definitiva a la primera indústria nacional d'exportació. La manca de sol a temps ha portat que els quartos que s'havien de fer en tres mesos s'hagin de fer en un, i el turisme troba normal que les coses valguin tres vegades més. Ara, aquest mes d'agost, per les dones que van a plaça serà un mes de gemics. Per això es fa del tot necessari que per tots els mitjans es procuri que els dies de sol fort, d'aquell que plau als forasters que es venen a torrar esquenes, siguin almenys de tres mesos, com eren abans de la democràcia. Es una qüestió econòmica, tant pel govern com per les mestresses de casa. El govern ha de tenir en compte que no pot tenir massa por d'un moviment sindical, però que un moviment de mestresses de casa empenyades li pot ser fatal. Amb el sol asse-gurat tot l'any, i com a conseqüència amb turisme tot l'any, que les mestresses de casa no es pensin que la plaça serà cara tot l'any. No, amb els calaixos plens de moneda forta, s'ha de creure que la prime-ra cosa que farà el govern serà rebaixar impostos, i fer venir llet

d'on sigui per a treure la mala que corra, i qui diu llet diu una pila de coses posant-le, amb els beneficis de la moneda forta, a uns preus que acabain aquest: "No sé pas on arribarem!" que es veuen tan sovint obligades a deixar anar les pobres mestresses de casa pobres. De moment el sol actua bé, les fronteres no paren, els cotxes són abundantíssims a les platges en les quals per a parar-hi el sol s'ha de demanar venda.. Un dels problemes d'aquestes parades massives de sol és que les mateixes han deixat sense poder-lo parar a molta gent que abans ho podia fer en el temps dels arrossos a noranta-cinc. Perquè aquells el puguin tornar a parar, és impossible, creiem, que es privi de parar-lo a n'els que el paren actualment. Del contrari ens quedem sense moneda forta i sense rebaixa d'impostos. Llavors qui l'ha de resoldre aquest problema? Naturalment, els governs. Oh, senyors dels governs, governar seria una cosa molt fàcil si no es presentessin problemes! Ara no hi poden haver ministres com anys endarrera molts dels quals anaven als ministeris per a fer-hi planta. Tothom sap com es mudaven els ministres d'abans. Es compren que abans de la democràcia que el petroli només es posava als quinqués, que no hi havia marxés, vagues, ni universitaris sense feina, fes una certa il·lusió ser nomenat ministre.

- M'han fet ministre! - deia l'agraciat, cofoi, a l'entrar a casa. I es compren també que en un temps com el d'ara, que potser no s'hi serà a temps, carregat de maldecaps als quatre punts cardinals, més d'un al sentir trucar al telèfon a segons qui, hagi deixat anar llastimosament:

- Ai, que em faran ministre!

Sobretot si la cridada al ministeri coincidía amb un any de sol a la baixa.

Tot està subordinat a la feina del sol. Mai els inques, els quals li

feien temples carregats d'or, ni els faraons els quals el tenien per déu - i segur que ni uns ni altres eren afeccionats a parar-lo quan apretava-, tingueren els ulls posats a l'astre rei com s'hi tenen ací. El que surti cada dia i sense núvols que els destorbin, vol dir una esperada rebaixa de preus i d'impostos, i que els ministres puguin ministrejar contents ja que, com s'ha dit, són ells els qui han de resoldre l'afer amb l'ajuda americana o no, però si els americans han trobat unes màquines de fer ploure tot fa pensar que en poden trobar altres de fer sol. I els americans, una vegada més, hauren equilibrat comptes-corrents estatals. Contràriament, cada dia seran més els ciutadans que, al proposar-los-hi portar un ministeri, acudirà a un metge amic pregant li lliuri un certificat de llarga malaltia...I si malgrat tot hi ha ciutadans valents que accepten el càrrec sacrificant-se pel país, no tindrà altre remei que, comptant amb l'existència infinita de paciència dels ciutadans, anar-ne recomanant com a única solució dels variadíssims mals que ens fan tremolar de por...

Bepes, agost del 80

